

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Martin Sýkora

Ochrana autorského díla v prostředí Internetu

Rigorózní práce

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma Ochrana autorského díla v prostředí Internetu vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Opavě dne 16.12.2011

.....

1. Úvod	5
2. Právní povaha Internetu	6
3. Autorské dílo v prostředí Internetu	8
3.1 Pozitivní definice díla	8
3.2 Negativní definice díla	11
4. Užití díla v prostředí Internetu	14
4.1 Nahrání díla na Internet a jeho zpřístupnění veřejnosti	14
4.2 Stažení díla z Internetu	18
4.3 Omezení autorského práva při užití díla na Internetu	18
4.3.1 Volná užití	19
4.3.2 Technické kopie	22
4.3.3 Browsing	24
4.3.4 Vyrovňovací paměť	24
5. Oprávněné užití díla	26
5.1 Licenční ujednání	27
5.1.1 Obligatorní náležitosti licenční smlouvy – Essentialia negotii	28
5.1.2 Fakultativní náležitosti licenční smlouvy – Naturalia negotii	30
5.1.2.1 Způsob užití díla	30
5.1.2.2 Rozsah užití díla	31
5.1.2.3 Ujednání o výhradnosti licence	32
5.1.2.4 Rozšíření předmětu licenčního ujednání	33
5.1.2.5 Sublicence či postoupení licence	33
5.2 Způsob uzavření licenční smlouvy	34
5.3 Zánik licenční smlouvy	36
6. Volný vs. Proprietární software	38
6.1 Shareware	39
6.2 Freeware	40
6.3 Public domain	41
6.4 Svobodný (volný) software	42
6.4.1 Free software licence	44

6.4.2 Open Source software	46
7. Užití děl v rámci výměnných sítí Peer-to-Peer	49
7.1 Vývoj Peer-to-Peer sítí	49
7.2 Peer-to-Peer vs. centrální systém	51
7.3 Boj proti P2P	52
8. Odpovědnost	55
8.1 Odpovědnost podle soukromoprávních norem	55
8.2 Odpovědnost podle veřejnoprávních norem	61
8.3 Subjekty a jejich odpovědnost	64
8.3.1 Odpovědnost poskytovatele obsahu	65
8.3.1.1 Kauza kinoripu Simpsonovi ve filmu	66
8.3.2 Odpovědnost koncových uživatelů	68
8.3.2.1 Kauza Santangelo vs. RIAA	69
8.3.3 Odpovědnost poskytovatelů hostingových služeb	70
8.3.3.1 Kauza The Pirate Bay	74
8.3.4 Odpovědnost poskytovatelů připojení	77
8.3.4.1 Kauza AFACT vs. iiNet	78
9. Technické prostředky ochrany práv	79
9.1 Kontrola přístupu a omezení užití díla	80
9.2 Odstranění ochrany díla	81
9.3 Zastánci a odpůrci technologie DRM	82
9.4 Budoucí vývoj DRM	85
10. Úvahy de lege ferenda	88
11. Závěr	90
12. Resume	92
13. Seznam použité literatury	94
14. Seznam klíčových slov	102

1. Úvod

S autorským dílem, coby jedinečný produktem jeho tvůrce, bylo do nedávné doby vždy nakládáno prostřednictvím hmotného objektu¹, na kterém bylo zachyceno. Jeho užití, zejména ve formě rozmnožování, tak bylo limitováno právě přímou dostupností těchto objektů. S příchodem digitální podoby díla a s rozvojem vzájemně propojených informačních sítí zde vzniklo zcela nové a unikátní (právní) prostředí. V okamžiku, kdy autor či jiná osoba vykonávající autorská práva ztratí faktickou možnost vykonávat své výlučné panství nad dílem, stává se toto dílo potencionálním „veřejným vlastnictvím“ v tom smyslu, že s ním kdokoliv, kdo s ním přijde do kontaktu, může nakládat jakkoliv a v libovolné míře. O autorském díle zpřístupněném na Internetu toto platí dvojnásob. Díky celosvětové propojenosti počítačových sítí se jednou zveřejněné (nahrané) dílo stává přístupné prakticky všem, kteří připojením k této síti disponují. Moderní prostředky šíření děl tak umožnily zásahy do autorských práv v nebyvalé míře. V rámci krátkého časového úseku tak může být dílo šířeno v celosvětové síti a tím zpřístupněno libovolnému počtu koncových uživatelů. Rychlé zakročení proti takovýmto zásahům do autorských práv a následná možnost vymáhání a vynucení odpovědnosti je proto v prostředí Internetu stěžejní.

Cílem této práce proto bude primárně jednak ucelená definice díla a digitálního prostředí, ve kterém se toto nachází, včetně zhodnocení jeho (ne)oprávněného užití, jednak efektivita legislativních a technických opatření přijímaných k zabránění tohoto neoprávněného užití. V této souvislosti bude podrobně popsán proces uzavírání licenčního ujednání v prostředí Internetu spolu se zvláštnostmi (zahraničních) licenčních ujednání vztahujících se zejména k počítačovým programům. Popsány budou i dopady peer-to-peer sítí na užití díla a rozebrána bude odpovědnost jednotlivých subjektů, které se v prostředí Internetu vyskytují. Součástí těchto odpovědnostních vztahů budou vždy i nejznámější případy řešené před tuzemskými či zahraničními soudy.

Práce bude používat kombinovanou právně-informační metodologii a bude, s ohledem na její předmět, vycházet primárně z česky a anglicky psané monografické, časopisecké a on-line literatury.

¹ papír, VHS, CD aj.

2. Právní povaha Internetu

Internet², jak jej známe a každodenně používáme, patří bezesporu k nejvýznamnějším fenoménům dnešní doby, který lze směle postavit po bok k vynálezům typu Guttenbergova knihtisku či Wattova parního stroje. Na rozdíl od těchto objevů, však Internet zjevně nemá svého jednoznačně daného autora, což je dáno zejména tím, že se do současné podoby vyvíjel po delší dobu. Fyzicky jej lze připodobnit k železnici, kdy zpočátku existovaly pouze lokální tratě, které se postupem času začaly propojovat, až nakonec překročily hranice států a kontinentů. Internet, představující decentralizovanou počítačovou síť bez jednotného řídicího centra a jediného autora, tedy nemá právní subjektivitu, nemůže nabývat práv ani se právně zavazovat. Je nutno jej chápat jako přenosové médium či komunikační prostředí umožňující přenos dat a služeb. Vše co se v prostředí Internetu odehrává však neprobíhá v právním vakuu, i na něj se vztahují obecné právní předpisy. Úkolem práva je zabezpečit jednotlivým subjektům, na které se toto právo teritoriálně vztahuje, nerušený výkon právem dovolených (či nezakázaných) činností a zároveň má toto právo zrcadlově postihovat ty, kteří tyto mantinely na úkor jiných překračují.

Internet nelze jednoznačně podřadit pod některý z institutů (nejen) naší právní úpravy. Není ryze hmotným předmětem – tedy věcí³, ani čistě nehmotným statkem – tedy právem či jinou majetkovou hodnotou a konečně ani pouhou objektivní právní skutečností, nezávislou na lidském chování. Internet představuje informační a komunikační systém, skládající se ze všech shora uvedených částí, tedy ze subjektů – účastníků právních vztahů a objektů právních vztahů, tedy jak hmotných, tak nehmotných objektů, chování či jejich výsledků⁴.

Z technického hlediska Internet představuje síť vzájemně propojených serverů a na ně napojených počítačů. Jako celek tak nemá jediného majitele a tím i jedinou odpovědnou osobu. Nadto je na Internetu, vzhledem k jeho povaze, popřen tradiční princip teritoriality,

² Název pochází z anglického slova *network* (síť), podle něhož tradičně názvy amerických počítačových sítí končily „-net“, a mezinárodní předpony *inter-* (mezi), vyjadřující jeho propojení. Heslo „Internet“ [online] cs.wikipedia.org [cit. 18. 1 2011]. Dostupné na <<http://cz.wikipedia.org/wiki/Internet>>.

³ ve smyslu § 118 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „ObčZ“).

⁴ SMEJKAL, Vladimír a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*, 2. aktualizované a rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, s. 586.

neboť k němu lze přistupovat prakticky odkudkoliv.

Internetové prostředí je natolik specifické a stále relativně nové, že v něm neustále narážíme na problémy způsobené právě jeho přeshraničním působením a více či méně anonymními uživateli. Toto prostředí vytvořilo naprosto novou dimenzi vztahů, které se zákonodárci po celém světě snaží s větší či menší mírou úspěšnosti podchytit a zakotvit, a to jak v národních, tak i mezinárodních právních úpravách.

Tak jako v jiném prostředí, i na Internetu dochází k právním a protiprávním úkonům. Specifické prostředí Internetu umožňuje v současné době provádění těchto (proti)právních úkonů v takové míře, že není v blízké budoucnosti myslitelné jeho výraznější a zejména účinnější kodifikace z hlediska platného práva. Právo tedy na toto prostředí musí neustále vývojově reagovat a přizpůsobovat se mu. S ohledem na shora uvedenou kombinaci anonymity uživatelů, přeshraničního působení a rozdílných právních úprav je však zřejmé, že právo nebude v blízké budoucnosti schopno právní vztahy v prostředí Internetu zcela a jednoznačně upravit.

3. Autorské dílo v prostředí Internetu

Abychom mohli určit, za jakých situací dochází k porušování autorských práv ve specifickém prostředí Internetu, je nutno primárně definovat předmět – tedy dílo, které je autorským právem v tomto prostředí chráněno.

Od okamžiku, kdy se z Internetu stalo celosvětově využívané médium, jehož počet uživatelů aktuálně přesáhl dvě miliardy⁵, bylo jasné, že se dříve či později stane lákavým zdrojem komerčního využití. Strmý vzestup oblíbenosti tohoto prostředí pak podtrhuje fakt, že mezi nejbohatší Američany se dle prestižního časopisu Forbes⁶ řadí dnes lidé, jejichž jmění pochází z aplikací (či jiných děl ve smyslu autorskoprávním) nacházející se výhradně v prostředí Internetu⁷. Snaha o co nejatraktivnější obsah a nabídku vytvořených webových stránek a aplikací na Internetu pak mohou a budou mít často za následek zneužívání práce jiných⁸. Atraktivní obsah je totiž rozhodujícím prvkem návštěvnosti webových stránek, což samozřejmě odráží jejich reálné či potencionální příjmy plynoucí například z placené registrace či z reklamy.

Specifické prostředí Internetu tak bylo nutno, dříve či později, zohlednit v právních úpravách. Přizpůsobit se musela zejména specifika v užití děl, ke kterým na Internetu dochází. Cílem této kapitoly bude definovat, co za dílo v prostředí Internetu považovat lze, co nikoliv a s jakými výjimkami se můžeme v tomto prostředí setkat.

3.1 Pozitivní definice díla

Předmět ochrany práva autorského je definován v § 2 zákona č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „AutZ“), kde ustanovení odst. 1 uvádí, že za takový předmět je považováno mj. *„dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo*

⁵ World Internet Users and Population Stats [online]. internetworldstats.com [cit. 24.5.2011]. Dostupné na <<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>>.

⁶ The Forbes 400 – The Richest People In America [online]. forbes.com [cit. 24.5.2011]. Dostupné na <<http://www.forbes.com/wealth/forbes-400/list>>.

⁷ Příkladem může být Jeff Bezos–zakladatel Amazonu (13. v pořadí), Mark Zuckerberg–zakladatel Facebooku (14.), či Larry Page a Sergey Brin–zakladatelé Googlu (15.).

⁸ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha : Linde Praha, 2003, s. 17.

vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.”. Tomuto kogentnímu ustanovení, obsahující pozitivně formulovanou generální klauzuli, musí vyhovovat veškerá díla, pokud mají být předmětem práva autorského. Jde zejména o ta díla, která jsou uvedena v demonstrativním výčtu věty druhé, kdy se výslovně, nikoliv však výhradně, jedná o “*dílo slovesné, vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické*”. Demonstrativním výčtem tak zákonodárce neomezuje použití autorského zákona na díla v současné době neznámá či rozšířená a přihlíží tím k praktickým potřebám jeho aplikace v budoucnu⁹, což je praktické zejména v prostředí Internetu.

Krom tohoto demonstrativního výčtu chrání zákon v odstavci druhém rovněž počítačový program a databáze, obojí coby autorův vlastní duševní výtvor a jednotlivé etapy vývoje díla, zpracování díla a sborníky, jak uvádí odstavce třetí až pátý.

Základní pojmové znaky každého autorského díla lze tedy shrnout do tří požadavků. Prvním z těchto požadavků je jedinečnost díla, druhý pak přítomnost tvůrčí činnosti autora a konečně třetím požadavkem je forma vyjádření díla v objektivně vnímatelné podobě.

Požadovaná *jedinečnost* se vztahuje k objektivnímu hodnocení díla v tom smyslu, že dílo stejné podoby, kvality či obsahu v minulosti nevzniklo, respektive, že takové dílo lze odlišit od díla jiného. Musí jít rovněž o činnost tvůrčí, nikoliv tedy například činnost mechanickou. Pokud tedy existuje určité zadání, které lze možno splnit pouze jediným výsledkem, nejde o tvůrčí činnost s níže uvedenou výjimkou týkající se počítačových programů. Požadavek *původnosti* u počítačových programů představuje v porovnání s jedinečností slabší podmínku, kdy za původní označíme dílo, je-li autorovým vlastním výtvozem bez dalšího¹⁰. Pro počítačové programy tedy platí, že budou-li splňovat znaky uvedené v § 2 odst. 2 AutZ, tedy že budou autorovým vlastním (původním) výtvozem, budou považovány za autorské dílo a jako takové budou také chráněny, aniž by se pro jejich

⁹ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon - komentář*, 1.vydání, Praha: C.H. Beck, 2007, s. 15.

¹⁰ KRÍŽ, Jan, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika, In KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné 3*. Praha : ASPI Publishing, 2002, s. 194.

autorskoprávní ochranu vyžadovala i kritéria jiná. Nezkoumá se zde již ona originalnost, individuálnost, jedinečnost. Počítačové programy jsou totiž často určeny k řešení zadání, které budou mít stejný výsledek¹¹ a bez znění tohoto odstavce, upřesněného teprve rámci novely autorského zákona¹², by tak řada počítačových programů nemusela požívat jednoznačné ochrany autorského zákona bez nutnosti dalšího výkladu, neboť by takové dílo nebylo jedinečné. V rámci transpozice směrnice ES¹³ pak bylo doplněno, že se žádná jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu k ochraně neuplatňují. Bude-li tedy počítačový program splňovat znaky uvedené v § 2 odst. 2 AutZ, a tedy bude autorovým vlastním výtvorem, bude považován za autorské dílo bez dalšího.

Tvůrčí činnost, která je druhým pojmovým znakem díla, není v autorském zákoně nijak blíže definována. Jako pojem autorskoprávní ji lze charakterizovat jako činnost spočívající ve „vytvoření“ nehmotného artefaktu s tím, že dosažení toho cíleného či necíleného výsledku závisí v osobních vlastnostech tvůrce - autora, bez nichž by tento výtvor nebyl vůbec dosažen. Tvůrčí činností pak lze negativně vymezit jako činnost, u které se nejedná o prosté opakování, kopírování či zjevně mechanický rutinní postup.

Poslední podmínkou uvedenou v § 2 a rovněž v § 9 odst. 1. AutZ je požadavek na *vyjádření díla v objektivně vnímatelné podobě*. Teprve vyjádřením se totiž dílu dostává ochrana dle autorského zákona. Vyjádření díla tedy představuje zhmotnění – materializaci doposud nehmotného díla. Tento princip má svůj odraz i negativním výčtu věcí, které autorský zákon za dílo nepovažuje vymezené v § 2 odst. 6 AutZ, o kterých je více pojednáno v následující kapitole. Předmětem autorskoprávní ochrany tak není kupříkladu námět či metoda, nejsou-li objektivně vyjádřeny navenek výrazovými prostředky podle druhů děl. Přišel-li by tedy autor s převratnou výrobní metodou měnící kámen ve zlato, nebyla by tato metoda chráněna dle platného autorského zákona. Chráněna bude od okamžiku, kdy autor například uveřejní na toto téma článek, napíše publikaci či jej jinak objektivně vnímatelně přenesl na hmotný podklad. V rámci *objektivního vnímání* díla postačí jakákoliv smyslově vnímatelná forma. Klauzule rovněž výslovně uvádí i elektronickou podobu díla – dílo tak

¹¹ Jedná se například o programy spravující účetnictví.

¹² Konkrétně se jedná o z. č. 216/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony s účinností od 22. 5. 2006.

¹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně . Úř. věst. L 111, 5. května 2009, s. 16 a násl.

může být uveřejněno výhradně na internetových stránkách. Vnímání tedy nemusí být nutně přímé, ale může se odehrávat prostřednictvím jiného zařízení. Nadto nerozhoduje, zda jde o vyjádření trvalé nebo jen dočasné, jeho účel, rozsah a komu je případně určeno¹⁴.

Předpokladem vzniku díla je tedy tvůrčí činnost autora - fyzické osoby, na jejímž konci stojí jedinečný (v případě počítačových programů původní) autorův výtvar, plynoucí z jeho osobnosti, neboť pouze tato osoba je nadána schopností takový výsledek činnosti vytvořit. Autorem tak, podle naší právní úpravy, nemůže být osoba právnická, věc, přístroj či zvíře, které jsou pouze předměty práva. Právnická osoba onu schopnost tvořit vlastní tvůrčí činností postrádá, nicméně stále může být odvozeným subjektem práva autorského¹⁵. Může totiž nabýt oprávnění k výkonu autorských majetkových práv.

Do poměrně široké definice díla dle § 2 AutZ tak bude spadat naprostá většina děl zveřejněných na Internetu, ať už se bude jednat o jedinečné texty - články, jedinečný webdesign, fotografie, databáze či audiovizuální díla. Rovněž samotné zobrazení v podobě WWW stránek je autorským právem chráněno. Podobně jako počítačové programy, i WWW stránka je chráněna jednak co do svého unikátního zdrojového kódu (tedy zápisu WWW stránky v programovacím jazyku), tak do svého finálního zobrazení v rámci Internetového prohlížeče koncového uživatele. V rámci WWW stránky jsou autorským právem chráněny samozřejmě i jednotlivé digitální či digitalizované objekty na ní zobrazené (fotografie, audio či audiovizuální záznamy a přenosy, databáze aj.). WWW stránka může být chráněna i coby dílo souborné.

3.2 Negativní definice díla

Z ochrany autorských práv jsou, jak již bylo nastíněno v předchozí kapitole, vyňaty ty prvky děl, které postrádají jednu ze základních pojmových znaků díla, a sice jejich vyjádření v objektivně vnímatelné podobě. Autorský zákon v § 2 odst. 6 podává demonstrativní, negativní vymezení těch předmětů, které spadají mimo věcný rozsah autorského zákona, a pro které se vžilo pojmenování „*slabé prvky děl*“. Mezi tyto slabé prvky děl patří jakýkoliv myslitelný předmět doposud postrádající hmotné ztvárnění (publikaci), jako např. myšlenka,

¹⁴ FALADOVÁ, Adéla, KOKOŠKOVÁ Anna. *Autorský zákon po vládní novele*. Poradce, 2007, č. 2, s. 190.

¹⁵ KRÍŽ, Jan, HOLCOVÁ, Irena, KODÁČ, Jiří, KŘEŠTANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související - komentář*, 2.aktualizované vydání, Praha : Linde Praha, 2005, s. 64.

objev, teorie, vzorce a další. Podobně jako zákonodárce neomezil pozitivní definici díla taxativním výčtem, rovněž i slabé prvky děl jsou výčtem demonstrativním a není tak vyloučena aplikace na širší okruh, opět například v současné době neznámých, jiných slabých prvků děl. Předmětem ochrany se tedy tyto prvky stanou teprve individuálním, tvůrčím ztvárněním ve sdělitelné podobě, kdy se bude jednat například o vědecké, umělecké či literární aplikace tvorby. Absence autorskoprávní ochrany pro tyto slabé prvky děl však nevylučuje ochranu dle jiných právních předpisů, kdy tyto prvky mohou spadat pod ochranu například obchodního zákoníku v rámci obchodního tajemství¹⁶ či nekalé soutěže¹⁷.

Autorský zákon dále podává ucelený, taxativní výčet výtvorů, které lze sice možno považovat za díla, nicméně zákon jim ochranu neposkytuje, neboť u nich existuje veřejný zájem na jejich volném šíření. Jedná se o díla úřední, kdy demonstrativní výčet uvádí právní předpis, rozhodnutí, sbírku listin, kroniky apod. a výtvořů tradiční lidové kultury, u kterých se vychází z předpokladu, že jejich autor není znám a výkon autorských práv by tak byl fakticky nemožný. Tato „díla veřejného zájmu“ jsou vyňata z rozsahu ustanovení autorského zákona a nejde tak o pouhé omezení, neboť v těchto případech vůbec nedochází ke vzniku autorského práva.

Z ochrany autorských práv jsou rovněž vyňata tzv. „volná díla“. Ta jsou upravena v § 28 AutZ a dávají každému možnost volného užití díla bez svolení (tedy nutnosti licenčního ujednání) a bez potřeby komukoliv platit autorskou odměnu v případě, že u daného díla uplynula doba trvání majetkových práv. Dle § 27 AutZ je tato doba 70 let, pokud není stanoveno jinak. Pro volná díla tak platí autorskoprávní režim *domaine public libre et gratuit*, tedy že se dílo stane součástí obecného fondu, a tudíž je může užít kdokoli, kdykoli, bezplatně, a to i opakovaně. Jediné mantinely, ze kterých nelze vybočit, a které platí pro všechny díla bez výjimky, tak představuje tzv. *postmortální (pietní) ochrana díla*, kdy si po smrti autora nikdo nesmí osobovat jeho autorství, nikdo nesmí užívat dílo způsobem snižujícím jeho hodnotu a, je-li to obvyklé, u díla musí být autor uveden. I po uplynutí majetkových práv k dílu se tak mohou různé osoby¹⁸, jejichž zájmem je tato postmortální ochrana díla, této ochrany domáhat. V souvislosti s volnými díly je nutné zmínit rovněž tzv.

¹⁶ Jedná se o §§ 17 – 20 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „ObchZ“).

¹⁷ Jedná se o §§ 44-52 ObchZ.

¹⁸ Jedná se o osoby blízké autorovi, právnické osoby sdružující autory či kolektivní správce.

majetková práva osoby, která dílo první zveřejní. V souladu s komunitárním právem¹⁹ totiž platí, že *“tomu, kdo poprvé zveřejní dosud nezveřejněné dílo, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv, vznikají takovým zveřejněním výlučná majetková práva²⁰ k dílu takto zveřejněnému v rozsahu, v jakém by je měl autor díla, pokud by jeho majetková práva k dílu ještě trvala.”* Tato doba je stanovena na 25 let od zveřejnění díla. Toto právo má kompenzovat investici nutnou ke zpřístupnění díla veřejnosti. V roce 2047 tak budeme moct bez nutnosti svolení a bezúplatně pouštět a jinak užívat známé písně Elvise Presleyho. Kdyby však někdo, byť po tomto roce, objevil dosud nezveřejněnou Elvisovu nahrávku, mohl by k ní vykonávat veškerá majetková práva s ní související – například by mohl požadovat poplatky za její distribuci.

Volná díla lze bez problémů nalézt na Internetu²¹. Asi nejznámější a nejobsáhlejší je v současnosti „Project Gutenberg“²², který jako první začal zveřejňovat významná literární díla, u kterých doba trvání majetkových práv uplynula. Čtenáři je tak zde umožněno přečíst si bez omezení všechna známá Shakespearova díla v originále.

Krom těchto výjimek, definujících co za dílo považovat nelze, obsahuje naše právní úprava v autorském zákonu také výjimky a omezení autorského práva v díle čtvrtém²³. Pro úpravu vztahů, probíhajících v elektronickém informačním světě, jsou z tohoto dílu nejpodstatnější tzv. volná užití, upravená v § 30 AutZ a tzv. licence pro dočasné rozmnoženiny, upravené v § 38a AutZ. K těmto dvěma institutům se vrátím v následujícím textu, jelikož je nejprve nutné definovat, co se užitím díla v prostředí Internetu myslí.

¹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006
, Úř. věst. L 372, 27. prosince 2006, s. 12 a násl.

²⁰ Konkrétně se může jednat o výlučné právo dílo užít, právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla a právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu či rozmnoženiny. O způsobu užití děl je podrobně pojednáno v následující kapitole.

²¹ Například na serveru Free-eBooks.net [online] [cit. 12.12.2011]. Dostupné na <<http://www.free-ebooks.net/>>.

²² Project Gutenberg [online] [cit. 12.12.2011]. Dostupné na <<http://www.gutenberg.org/>>.

²³ Jedná se o § 29 AutZ a násl.

4. Užití díla v prostředí Internetu

Ke (zne)užití díla v Internetovém prostředí dochází nejčastěji dvěma základními způsoby. Na jedné straně jej může některá osoba neoprávněně *zpřístupnit* druhým (tzv. upload díla), na straně druhé dochází k jeho neoprávněnému užití *stažením* (tzv. download díla) do uživatelského počítače s jeho následným využitím. Tímto užitím díla v obecném slova smyslu však dochází k zásahu do majetkových práv autora, který má výhradní právo své dílo užívat ve smyslu autorského zákona. V následujících kapitolách budou tyto dva způsoby užití díla definovány a podřazeny pod platnou právní úpravu.

4.1 Nahrání díla na Internet a jeho zpřístupnění veřejnosti

Rozhodne-li se tvůrce či modifikátor webové stránky pro vytvoření striktně originálního obsahu (či originální úpravy), stojí před ním bezpochyby komplikovaný úkol, neboť například i pouhým zkopírováním již existujícího, vytvořeného obrázku či textu z jiného zdroje²⁴, nejspíše porušuje něčí autorská práva. Naprostá většina tvůrců obsahu webové stránky se tak, často i nevědomky, podřadí pod druhou skupinu, která si tvorbu stránek usnadní prostřednictvím již existujícího obsahu jiné (konkurenční) webové stránky. Tímto však dochází k zásahu do majetkových práv původního autora, jehož souhlas je pro takovéto užití nezbytný. Právo dílo užit totiž spadá mezi výlučná majetková práva autora. Z hospodářského hlediska je takovéto užití díla právem nejvýznamnějším, jelikož vyjadřuje majetkoprávní panství autora nad svým dílem²⁵. Úpravu užití díla obsahuje § 12 AutZ, který jednotlivé způsoby užití definuje v odstavci čtvrtém. Do novelizace autorského zákona²⁶ se vedly doktrinální diskuze o tom, zda jde o výčet způsobů užití díla taxativní, pro což hovořil jazykový výklad tohoto odstavce, kdy z jeho znění „Právem dílo užit je“ jasně nevyplývá (na rozdíl od písmena f)) stejného odstavce) přidáním slova „zejména“, že by se mělo jednat o demonstrativní výčet. Zastánci demonstrativního pojetí tohoto odstavce pak argumentovali

²⁴ Nejčastěji z jiných Internetových stránek, naskenované fotografie apod.

²⁵ TELEČEK, Ivo, TUMA, Pavel. *Autorský zákon - komentář*, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2007, s. 165.

²⁶ Novela autorského zákona č. 216/2006 Sb.

zejména tradiční autorskoprávní naukou z roku 1926²⁷ a také tou z roku 1953²⁸, které obsahovaly výčet způsobů užití díla, aniž bylo výslovně uvedeno, že jde o výčet demonstrativní. Dále bylo argumentováno obyčejem, že užití bylo a je jakékoli užití nad užití pro osobní potřebu. Rovněž pojmová odlišnost jednotlivých způsobů užití v mezinárodních předpisech²⁹ dle nich podporuje závěry o tom, že jde o výčet demonstrativní. Díky zmíněné novele, která přidala odstavec pátý a poslední větu ve znění „*Dílo lze užit i jiným způsobem než způsoby uvedenými v odstavci 4*“ bylo nade vše pochybnost rozhodnuto o demonstrativní povaze tohoto výčtu, což umožňuje užití díla i jiným, doposud neznámým způsobem³⁰.

Zpřístupnění autorsky chráněného díla prostřednictvím Internetu je tedy bezesporu užitím díla, přičemž samotný akt tohoto zpřístupnění (uveřejnění) můžeme subsumovat pod již zmíněný § 12 odst. 4), a to jak pod písm. a), kdy se bude jednat o *rozmnožování díla* tak i pod písm. f) které pojednává o *sdělování díla veřejnosti*. Ostatní demonstrativní způsoby užití díla uvedené v § 12 odst. 4 pod písm. b) až e)³¹ lze vyloučit díky požadavku jejich zpřístupnění v hmotné podobě (například na hmotném nosiči), což v prostředí Internetu nepřipadá v úvahu. Sám autorský zákon navíc elektronickou podobu zná a odlišuje ji od hmotné podoby³².

Úpravu *rozmnožování díla* nalezneme v § 13 AutZ, kdy se tímto rozmnožováním rozumí „*zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho části, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě.*“ Zákon sice neuvádí přesnou definici rozmnoženiny díla, uvádí však vlastnosti, které může tato rozmnoženina nabývat. Za rozmnoženinu v nejširším funkčním pojetí tak je nutné obecně považovat každé zachycení již existujícího díla takovým způsobem, který naplňuje pojmové znaky díla – tedy je primárně objektivně vnímatelné. Zákonodárce výslovně počítá rovněž s formou elektronického rozmnožování v odstavci druhém. V prostředí Internetu tedy bude platit, že nahraje-li tvůrce na své webové stránky dílo autorsky chráněné, dojde k jeho rozmnožení, neboť původní dílo

²⁷ LÖWENBACH, Jan. *Právo autorské*, Praha: Československý kompas, 1927.

²⁸ KNAP, Karel. *Autorské právo*, Praha: Orbis Praha, 1960.

²⁹ Zmiňuje je například Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886, ve znění poslední (tzv. pařížské) revize z roku 1971 i tzv. Internetové smlouvy a směrnice z roku 1966.

³⁰ Dle mého názoru měl zákonodárce, namísto přidávání nového odstavce, úvodní znění odstavce - “Právem dílo užit je” doplnit slovem „zejména“, jak tomu bývá u demonstrativních norem obvyklé.

³¹ Tedy rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla, pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla, půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla a vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla

³² Například §2 odst.1 AutZ, který říká „...je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické...“.

samozřejmě tímto aktem nepřestane existovat. Z dikce shora uvedeného ustanovení pak vyplývá, že doba, kterou stráví autorské dílo v počítači či na stránkách tvůrce, není rozhodná, neboť se bude jednat o dočasnou rozmnoženinu, která je rovněž předmětem ochrany autorského práva. V Internetovém prostředí platí, že autor uveřejněním díla ztrácí reálné panství nad dílem a toto tak může být opakovaně a nekontrolovatelně užíváno řetězově jinými v autorskoprávním smyslu, o čemž se původní autor často ani nedozví a s nadsázkou lze říci, že tak může vzniknout „trvalá“ rozmnoženina. Z hlediska způsobu pořízení rozmnoženiny dále rozlišujeme mezi rozmnoženinou přímou a nepřímou. V případě přímé rozmnoženiny se dílo bezprostředně zreprodukuje, příkladem čehož může být zvukový záznam písně, které jsou na Internetu k snadno dohledání například ve formátu MP3. O nepřímou rozmnoženinu se pak bude jednat tehdy, dojde-li k rozmnožení díla změnou formy jeho vyjádření a na Internetu se tak objeví shora zmiňovaná píseň např. v notovém zápisu, či zkonvertovaná do jiného formátu³³, přičemž z technického hlediska o stejná díla nepůjde, z autorskoprávního však ano. V souvislosti s rozmnožováním díla je rovněž významné, zda se toto děje pro osobní potřebu, či zda v jeho souvislosti dochází ke vzniku rozmnoženiny bez samostatného hospodářského významu. Tyto případy totiž spadají pod výjimky z autorskoprávní ochrany představující již zmiňovaná volná užití a technické kopie, o kterých je blíže pojednáno v kapitole 4.3.

Druhé ustanovení, pod které lze užití díla v rámci jeho zpřístupnění „uploadem“ podřadit, je úprava zabývající se *sdělením díla veřejnosti*. Rovněž toto faktické sdělení díla veřejnosti je výlučným majetkovým právem autora a jako takové má pouze tento právo své dílo sdělovat a udělit oprávnění k výkonu tohoto práva jiné osobě. Jeho úpravu nalezneme v § 18 AutZ, kdy odstavec druhý dává odpověď na otázku, jak právně kvalifikovat zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu. Jde o *“zpřístupňování díla způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou síť.”* Tato úprava zohledňuje specifika užití děl v informační společnosti, včetně užití díla prostřednictvím počítačových sítí, zejména tedy Internetu³⁴. Forma sdělení díla, stejně tak jako forma samotných děl a povaha jejich zprostředkování veřejnosti není podstatná. Dílo

³³ U hudby se může jednat o konverzi z MP3 do VMA formátu, u videa pak z AVI do MPEG formátu.

³⁴ KRÍŽ, Jan, HOLCOVÁ, Irena, KODAČ, Jiří, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související - komentář*, 2.aktualizované vydání, Praha : Linde Praha, 2005, s. 101.

může být tedy sděleno jako dočasný či trvalý statický záznam (jedinečné texty, fotografie) či audiovizuální záznam či jejich kombinace.

Při zpřístupňování díla veřejnosti prostřednictvím Internetu dochází tedy k souběhu dvou institutů, a to k faktickému rozmnožování díla a zároveň k jeho sdělení veřejnosti. V okamžiku, kdy jsou data nahrána (či stažena) do paměti počítače, dojde k jeho rozmnožení, protože originál, ze kterého bylo dílo nahráno (či staženo) tímto úkonem z počítače či jiného přenosového média nezmizí. V okamžiku, kdy je počítač připojen k Internetu a slouží jako vzdáleně dostupný server dochází zároveň s rozmnožením díla k jeho zpřístupnění (sdělení) veřejnosti. Po tomto nahrání díla na Internet bude existovat rozmnoženina nejen na přístupovém serveru, ale i další rozmnoženina, která vznikne v počítači koncového uživatele. Jde o rozmnoženiny souborů, které si koncový uživatel sám záměrně stáhl, popřípadě půjde o rozmnoženiny, které, byť dočasně, vznikají v přenosovém systému nezávisle na jeho vůli. Jde o tzv. technické kopie, které spadají do výjimek a omezení práva autorského, neboť si bez nich nelze z technického hlediska zpřístupnění díla prostřednictvím Internetové sítě představit. Pojednáno je o nich podrobněji v kapitole 4.3.2.

Souběh shora uvedených institutů užití díla může mít praktické následky v souvislosti se získáváním souhlasu k užití díla – tedy s licenčním ujednáním. Pokud bychom považovali zpřístupnění díla veřejnosti za dva zmíněné akty užití díla, bylo by nutno v rámci získání licence obdržet souhlasy dva a to jak ke sdělování díla veřejnosti, tak k rozmnožení díla. Vzhledem však ke skutečnosti, že sdělování díla veřejnosti je technicky možné pouze vytvořením rozmnoženiny, lze dojít k závěru, že v případě nahrání díla na Internet se bude jednat o akt sdělování díla veřejnosti podle § 18 AutZ, které v sobě zahrnuje i ono (minimálně technické) rozmnožování díla. Na tomto závěru se shoduje jak Čermák³⁵, tak autorský kolektiv komentáře Kříž-Holcová-Kodač-Křest'ánová³⁶. Postačí tedy získat souhlas (licenci) pouze ke sdělování díla veřejnosti ve smyslu § 18 odst. 2 AutZ. Tento souhlas pak bude obsahovat zároveň licenci k rozmnožení díla v rozsahu nutném pro jeho zpřístupnění veřejnosti.

³⁵ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha : Linde Praha, 2003, s. 35.

³⁶ KRÍŽ, Jan, HOLCOVÁ, Irena, KODAČ, Jiří, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související - komentář*, 2.aktualizované vydání, Praha : Linde Praha, 2005, s. 102.

4.2 Stažení díla z Internetu

Stažením souboru naplňujícího pozitivní definici díla dle kapitoly 3.1 a jeho uložení do počítače koncového uživatele se naplní skutková podstata § 13 AutZ, kdy dojde k jeho rozmnožení s důsledky uvedenými v předchozí kapitole. Původní dílo stažením ze serveru, kde se nacházelo, logicky nezmizí. V osobním počítači (či na jakémkoliv jiném médiu, kam je soubor uložen) tak tímto stažením a uložení vznikne jeho přesná kopie. Zákon, jak už bylo řečeno, přímo v odstavci druhém § 13 AutZ, počítá s elektronickou podobou rozmnoženiny.

4.3 Omezení autorského práva při užití díla na Internetu

Přes skutečnost, že dílo umístěné a tedy i užití v prostředí Internetu bude obsahovat veškeré základní pojmové znaky autorského díla (srov. kap. 3.1) a zároveň nebude spadat pod některý z prvků negativní definice díla (srov. kap. 3.2) je možné, že jeho užití nebude i přesto bráno jako zásah do výlučných práv autora. Autorský zákon totiž ve svém díle čtvrtém³⁷ stanoví taxativní výčet případů a podmínky pro výjimečný zásah do autorského práva v tom smyslu, že zásadní majetkové právo vztahující se k dílu – tedy jeho užití, bude možné i bez autorova výslovného souhlasu. Výkon bezesmluvního užití díla musí, krom podmínek stanovených v jednotlivých skutkových podstatách těchto výjimek, naplňovat „generální klauzuli“ zakotvenou v ustanovení § 29 odst. 1 AutZ. Toto bezesmluvní užití tak je možné pouze ve zvláštních případech stanovených taxativně v autorském zákoně, nesmí být v rozporu s běžným způsobem užití díla a konečně jím nesmí být nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora³⁸. Autorský zákon dále v druhém odstavci výslovně upravuje otázku rozsahu tohoto omezení ve vztahu k dosud nezveřejněným dílům a podává taxativní výčet zákonných licencí, které se vztahují rovněž na díla dosud nezveřejněná.

³⁷ Konkrétně pak v § 29 AutZ a násl.

³⁸ Tato povinnost uplatňovat omezení autorského práva výhradně v souladu s generální klauzulí byla do našeho autorského zákona inkorporována v souladu se zněním čl. 5. odst. 5 Směrnice 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Úř. věst. L 167, 22. června 2001, s. 237.

Mezi tyto možnosti bezsmluvního užití patří institut tzv. volného užití díla a úplatné a bezúplatné licence, z nichž právě volné užití upravené v § 30 AutZ a licence pro dočasné rozmnožení upravené v § 38a AutZ, spadající pod bezúplatné licence, jsou pro užití díla v prostředí Internetu stěžejní.

4.3.1 Volná užití

Zásadní a také nejčastější výjimku vztahující se ke stahování díla z Internetu tvoří tzv. *volná užití*. Aby mohla být tato výjimka uplatněna, musí takové užití díla ve smyslu § 12 AutZ naplňovat vcelku restriktivní znaky stanovené v § 30 AutZ. V prvním případě musí být toto užití pro výhradně *osobní potřebu fyzické osoby*, kdy touto je zapotřebí rozumět užití díla v soukromí uživatele – tedy v rámci jeho domácnosti³⁹ a v rámci okruhu jemu osob blízkých⁴⁰. Toto užití má být v souladu s osobnostním právem na ochranu soukromí fyzické osoby a v rámci výkonu tohoto osobnostního práva. Účelem této osobní potřeby tak může být například studium, osobní zábava či sebevzdělávání⁴¹. Z povahy věci tak jsou vyloučeny volná užití právnickou osobou, užití mimo domácnost uživatele či v okruhu osob nespádajících pod legální definici osob blízkých.

Užití díla v rámci této dovolené výjimky dále nesmí směřovat k dosažení *přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu*. Tímto prospěchem se rozumí jakýkoli prospěch jdoucí nad rámec osobní potřeby fyzické osoby. Může se jednat o prospěch hmotný – zejména finanční. V úvahu připadá i prospěch jinak výdělečný – např. užití díla k plnění pracovních úkolů a následné zhodnocení v podobě pracovního ohodnocení či prostého prodeje. Nehmotný prospěch pak lze spatřovat v potencionálním zvýšení konkurenceschopnosti či prestiže v důsledku neoprávněného užití. Poněkud nadbytečně a nejspíše z důvodu právní jistoty autorský zákon stanoví, že omezení autorského práva k užití pro osobní potřebu se vztahuje rovněž na právo k rozmnožování, ke zhotovení záznamu či

³⁹ Definici tohoto pojmu lze nalézt v § 115 ObčZ.

⁴⁰ Definici tohoto pojmu lze nalézt v § 116 ObčZ.

⁴¹ TELEČEK, Ivo, TUMA, Pavel. *Autorský zákon - komentář*, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2007, s. 345.

napodobeniny⁴². Veškeré tyto vyjmenované způsoby užití díla již, tak jako tak, spadají pod užití díla dle autorského zákona⁴³.

Zákon v odstavci třetím restriktivně stanoví předměty vyloučené z volného užití. Do tohoto taxativního výčtu tak spadá počítačový program bez výjimky⁴⁴, elektronické databáze v podobě elektronických rozmnoženin souborných děl⁴⁵, architektonické dílo co do rozmnoženiny a napodobeniny, které však není z pohledu specifického Internetového prostředí významné a konečně audiovizuální záznam pořízený v rámci jeho provozu⁴⁶ (nejčastěji veřejného promítání) při záznamu či přenosu. Užití těchto děl je v rámci povolené výjimky zapovězeno i za předpokladu, že by jinak naplňovaly veškeré definiční znaky volného užití.

V praxi se objevily dva protichůdné názory týkající se počtu zhotovených rozmnoženin v důsledku volného užití díla. Samotné znění § 30 odst. 2 AutZ, dle kterého *do práva autorského tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla*, by v důsledku uvádění jednotného čísla u jednotlivých způsobu užití díla mohlo zavádět k závěrům, že toto omezení se vztahuje toliko na pořízení jednoho záznamu, rozmnoženiny či napodobeniny. Podobný závěr jednoznačně odmítl Nejvyšší soud, když ve svém usnesení⁴⁷ uvedl, že „*tvrzení, že omezení autorského práva pro pořizování rozmnoženiny díla pro osobní potřebu se vztahuje pouze na pořízení jedné rozmnoženiny z originálu díla či legálně zakoupené rozmnoženiny nemá oporu ve znění*

⁴² TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Přehled práva duševního vlastnictví 2*. Česká právní ochrana. Brno: Doplněk, 2006. str. 347.

⁴³ V souladu se zněním § 30 AutZ – „Za užití díla podle tohoto zákona se nepovažuje....“.

⁴⁴ V souladu se zněním směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů, Úř. věst. L 122 , 17.května 1991, s. 42 a násl. či aktuálně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 . Úř. věst. L 111, 5. května 2009, s. 16 a násl.

⁴⁵ Autorský kolektiv Chaloupková, Holý (CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon - komentář*, 3.vyd, Praha: C.H. Beck, 2007, s. 46) si v této souvislosti kladou otázku, zda lze na elektronické databáze, bez ohledu na to zda jsou soubornými díly ve smyslu § 2 odst. 2 AutZ, vztáhnout např. hudební CD, čímž by tyto nebylo možné kopírovat ani pro osobní potřebu fyzické osoby. Dle mého názoru nelze na hudební CD nahlížet jako na souborné dílo, neboť jde pouze o soubor jednotlivých vytvořených děl (hudebních nahrávek), které jsou chráněna sama o sobě. Jejich pouhé zachycení na hmotný nosič (CD/DVD/Blue-Ray disk) v rámci jinak oprávněného volného užití proto koncového uživatele nemůže sankcionovat nemožností vytvořit si např. záložní kopii tohoto hudebního disku. Tento závěr vychází rovněž v povinnosti hradit za takovýto disk poplatek, coby náhradu licenčního poplatku.

⁴⁶ Co se rozumí provozováním díla ze záznamu a přenosu stanoví § 20 AutZ.

⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 5 Tdo 234/2009 ze dne 25. 3. 2009. Dostupné na http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/70D3C70A60DE4B57C12576000026B317?openDocument.

autorského zákona. Nelze ho dovozovat ani z legálního výrazu „zhotovit rozmnoženinu“, neboť užití jednotného čísla v právním předpise je běžnou legislativní technikou a jednalo by se o výklad „ad absurdum“, tedy o výklad nedovolený. Legislativní právní jazyk totiž hovoří zásadně v jednotném čísle, což je legislativně technickým pravidlem, z kterého nelze v tomto směru v zásadě nic vyvozovat. Bude-li tedy užití díla naplňovat shora uvedené znaky volného užití, nelze počet takto vzniklých záznamů, rozmnoženin či napodobenin limitovat. Je tak možné vytvořit si rozmnoženiny - kopie filmů či hudby a tyto fyzicky mít a užívat na různých místech, to vše opět za předpokladu, že nebudou překročeny meze volného užití a nebudou tímto nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora⁴⁸.

V souvislosti s volným užitím je rovněž nutné zmínit, že autorský zákon nikterak nedefinuje *původ zdroje*, ze kterého je možné rozmnoženinu pro osobní potřebu pořizovat. Nejvyšší soud k tomuto ve svém usnesení⁴⁹ uvádí, že *„ze znění ustanovení § 30 odst. 1 písm. a) autorského zákona, nelze dovozovat, že se omezení autorského práva pro pořizování rozmnoženiny díla pro osobní potřebu vztahuje pouze na pořízení rozmnoženiny z originálu díla nebo z jeho legálně zakoupené kopie pořizovatelem rozmnoženiny, neboť v rámci omezení autorského práva pro pořizování rozmnoženin pro osobní potřebu nestanoví toto ustanovení nic o právní povaze zdroje, ze kterého je možno rozmnoženinu díla pro osobní potřebu pořizovat. Může se tedy jednat jak o originál, tak i o rozmnoženinu díla, přičemž není bez dalšího nikterak vyloučeno, aby zdrojová rozmnoženina, ze které si zhotovitel pořídí vlastní rozmnoženinu pro osobní potřebu, byla pořízena i na základě jednání, které je v rozporu s autorským zákonem.“* Rozmnoženinu tak je možné v rámci volného užití a současně za splnění generální klauzule stanovené v § 29 AutZ pořídit jak z originálu, tak z rozmnoženiny, což představuje v prostředí Internetu prakticky jediný představitelný způsob užití díla, neboť, jak již bylo řečeno, nahráním díla na vzdálený server a jeho následným rozmnožením dílo na původním zdroji existovat nepřestane.

I při užití pro osobní potřebu v rámci volného užití však musí uživatel respektovat omezení, spočívající v rozhodnutí autora opatřit dílo technickými prostředky ochrany a elektronickou informací o správě práv. Tomuto jednání totiž autorský zákon přiznává v § 43 AutZ zvláštní ochranný režim, který samozřejmě nemůže být obcházen a následně

⁴⁸ V souladu se zněním § 29 odst. 1 AutZ.

⁴⁹ Tamtéž.

ospravedlněn právem fyzické osoby na volné užití díla. Jinak řečeno – volné užití nesmí být liberačním důvodem pro porušení jiného právního zákazu. Na druhou stranu rozmnoženinou pořízenou na základě jednání, které je v rozporu s autorským právem, je v prostředí Internetu nejspíše nutno považovat i takovou rozmnoženinu, u které byla odstraněna jeho původní ochrana neumožňující rozmnožení díla. Problematice technických prostředků ochrany autorských práv je podrobněji věnována kapitola 9.

4.3.2 Technické kopie

Druhou výjimku pro bezesmluvní užití díla v prostředí Internetu představuje institut *licence pro dočasné rozmnoženiny* upravené v § 38a AutZ⁵⁰, které svou povahou spadají pod licence bezúplatné. Tyto licence pro dočasné rozmnoženiny, v praxi známé spíše jako technické rozmnoženiny (případně technické kopie), se tvoří nezávisle na vůli uživatele prostřednictvím technologických prostředků v rámci procesu užití díla prostřednictvím Internetu – konkrétně síťového přenosu, kdy se jedná o takové úkony rozmnožování, které samy o sobě nemají žádnou hospodářskou hodnotu, jsou pomíjivé nebo podružné. Jinak řečeno, takto vzniklé rozmnoženiny nejsou rozmnoženinami v autorskoprávním slova smyslu.

Technické rozmnoženiny musí kumulativně splňovat zákonem určené vlastnosti. V prvé řadě se musí jednat o dočasné úkony rozmnožování díla, kdy je existence takto vzniklé rozmnoženiny časově odvozena od doby nutné k uskutečnění síťového přenosu v rámci jinak zaměřeného užití díla. Dále se bude jednat o rozmnoženiny pomíjivé nebo podružné⁵¹, tedy vzniklé mimoděk, jako vedlejší důsledek jinak zaměřeného užití díla a bez záměru uživatele takovéto rozmnoženiny vůbec zhotovit. Tyto technické rozmnoženiny musí být rovněž nedílnou a nezbytnou součástí technologického procesu a tedy pouhým nástrojem, nikoliv cílem, k dosažení jinak zaměřeného užití díla. Poslední vlastnost takovýchto rozmnoženin vyplývá z vlastností předešlých, kdy vzniklé technické rozmnoženiny musí existovat bez samostatného hospodářského významu. Účelem technických rozmnoženin

⁵⁰ Zákonodárce novelou zpřesnil užití těchto licencí pro dočasné rozmnoženiny a jejich znění přesunul z nesystematického umístění uprostřed § 37 AutZ (konkrétně odst. 2 písm. a)) do oddílu druhého pojednávajícím, mimo volných užití, právě o zákonných licencích.

⁵¹ Požadavek pomíjivosti a podružnosti (nahodilosti) je dán alternativně - postačí tedy splnění jednoho z nich.

v rámci této bezúplatné zákonné licence je výhradně přenos díla počítačovou nebo obdobnou sítí mezi třetími stranami uskutečněný prostředníkem, případně oprávněné užití díla.

Rozmnoženina, která by, byť v rámci technického přenosu počítačovou či obdobnou sítí či v rámci jinak oprávněného užití díla, nevznikla podružně, byla by trvalé povahy, netvořila by nedílnou součást procesu technologického přenosu či by měla samostatný hospodářský význam, by nespádala pod dovozené užití v rámci této zákonné licence. Tyto výjimky se mají vztahovat na taková jednání, která umožňují efektivní fungování přenosových systémů a zároveň je patrné, že uživatel či prostředník neupravuje a nezískává dílo ve větší míře využitelné.

Do takto zákonem vytyčených mantinelů spadá například urychlení zobrazování webových stránek (browsing), ukládání dat do vyrovnávací paměti (cache), či účinné fungování přenosových, zejména audio a video systémů (buffering). Do této kategorie však nebudou spadat tzv. HTTP cookies, kdy navštívené webové stránky (ze svého serveru) posílají krátké textové soubory do paměti počítače uživatele, které však nemají pomáhat se zobrazením stránek a nedochází tak k užití díla, nýbrž mají při příští návštěvě identifikovat uživatele a potažmo jeho zvyklosti (např. obsah „nákupního košíku“ v elektronických obchodech).

Čermák vyzdvihuje nadto závažnou skutečnost, že se ustanovení o technických kopiích vztahuje toliko na právo autorské, jak opět plyne z dikce §38a AutZ, kdy „*Do práva autorského nezasahuje.....*“⁵². Autorský zákon však vedle práv autorských upravuje také práva související s tímto právem. Jde například o práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu⁵³ či o práva rozhlasového a televizního vysílatele⁵⁴. Kupříkladu k hudební nahrávce mohou být vázána práva autorská (text či hudba), dále práva výkonného umělce (zpěv) a nadto práva výrobce zvukového záznamu (nahrávka samotná). A jelikož ani jednotlivá zvláštní ustanovení k těmto právům neupravují tyto technické kopie, z faktického hlediska tak dochází k porušování autorského zákona, neboť práva související s právem autorským nespádají do ustanovení o technických rozmnoženinách.

⁵² ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha : Linde Praha, 2003, s.52.

⁵³ §67 AutZ.

⁵⁴ §83 AutZ.

4.3.3 Browsing

Jedním z nejdůležitějších atributů dobrého prohlížeče Internetových stránek, a tím i jeho konkurenceschopnost, je rychlost, se kterou dokáže zobrazit v počítači uživatele jednotlivé webové stránky. V rámci jejich prvního navštívení proto nejčastěji používané prohlížeče (Firefox, Microsoft Internet Explorer, Chrome, Safari, Opera)⁵⁵, za účelem zvýšení této rychlosti, uloží kopii navštívené stránky do paměti uživatele. Takto uložené stránky jsou poté, při jejich příští návštěvě, nezávisle na vůli uživatele, načítány z jeho pevného disku⁵⁶ a jejich zobrazení je tak urychleno. Vzhledem k tomu, že k tomuto ukládání dochází za účelem zvýšení rychlosti zobrazování webových stránek (díla), tedy v rámci zvýšení konkurenceschopnosti, a za tímto účelem uložené kopie webových stránek nejsou nedílnou a nezbytnou součástí technologického procesu požadovaného v rámci technických rozmnoženin coby jedna z vlastností, lze při striktním výkladu dojít k závěru, že ač uživatel toto ukládání neovlivňuje a ač se jedná o rozmnoženiny pomíjivé a podružné nemající žádný samostatný hospodářský význam, požadavek nezbytnosti v rámci technického přenosu zde naplněn není. Záměr zákonodárce však spíše vypovídá o tom, že rovněž na tyto kopie lze pohlížet jako na technické rozmnoženiny, neboť ukládání „obrazů“ webových stránek do počítače uživatele v rámci jejich navštívení lze v dnešní době pokládat za standartní, nedílnou součást technologického procesu.

4.3.4 Vyrovnávací paměť

Kopie ve vyrovnávací paměti (tzv. proxy cache) umožňují efektivní fungování přenosových systémů – zejména jejich zrychlení. Právní nauka i v tomto případě dovozuje, že z hlediska autorskoprávního se bude jednat o zvláštní a povolenou formu užití díla jejím technickým rozmnožením.

⁵⁵ Prohlížeče jsou seřazeny sestupně co do počtu uživatelů dle statistik [online]. Browser statistics. w3schools.com, [cit. 25.4.2011]. Dostupné na <http://www.w3schools.com/browsers/browsers_stats.asp>.

⁵⁶ Např. u Microsoft Internet Explorer jde o známý adresář Temporary Internet Files.

Při posuzování legálnosti proxy cache serverů je nutno mít na paměti, že kopie uložená v proxy cache serveru nemá vlastní URL⁵⁷ a uživatel se k ní může dostat jediným způsobem, a to když požádá o URL z cílového serveru. Technologickým důsledkem při prohlížení webových stránek je pak automatické vytváření dočasných rozmnoženin děl v operační paměti (RAM) či trvalejších rozmnoženin sloužících k rychlejšímu načtení stránek při jejich příštím navštívení. Rovněž takto vzniklé kopie, které naplňují znaky technických rozmnoženin, jsou pouze vlastností přenosového mechanismu probíhající mezi uživatelem a serverem. Zobrazované a kopírované dílo nebude tedy fyzicky přeneseno z koncového serveru, ale z jakéhosi provozního „meziskladu“, který se po cestě nachází. Proxy cache servery jsou totiž nedílnou součástí přenosového protokolu HTTP, který služba WWW používá. Na proxy cache servery je třeba pohlížet jako na součást přenosového mechanismu, nikoli jako na samostatné objekty poskytující WWW stránky⁵⁸.

⁵⁷ Uniform Resource Locator je řetězec znaků s definovanou strukturou a slouží k přesné specifikaci umístění zdrojů informací na Internetu. Definiuje doménovou adresu serveru, umístění zdroje na serveru a protokol, kterým je možné zdroj zpřístupnit. Heslo „Uniform Resource Locator“ [online]. cs.wikipedia.org [cit. 4.3.2011]. Dostupné na <<http://cs.wikipedia.org/wiki/URL>>.

⁵⁸ SATRAPA, Pavel. *Proxy cache z pohledu druhé strany* [online]. Lupa.cz, 1. 6. 1998 [cit. 27.1.2011]. Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/proxy-cache-z-pohledu-druhe-strany>>.

5. Oprávněné užití díla

Za předpokladu, že dílo nespadá pod některou z jeho negativních definic uvedených v kapitole 3.2, kdy takový „výtvor“ za dílo považovat nelze, či za situace, kdy užití díla nespadá pod některé z výjimek, o kterých pojednává kapitola 4.3, náleží osobnostní i majetková k dílu v zásadě výhradně autorovi, který takové dílo vytvořil. Jak už bylo řečeno, autorem díla ve smyslu autorskoprávním nemůže být nikdy právnická osoba a z tohoto důvodu také nemůže mít ani osobnostní práva k takovému dílu. Vyloučené však není, aby právnická či jakákoliv jiná osoba byla vykonavatelem majetkových autorských práv, nejčastěji z titulu tzv. zaměstnaneckých děl⁵⁹ či jiným pozdějším nabytím v rámci převodu či přechodu majetkových práv.

Osoba, která má zájem na oprávněném užití díla např. jeho stažením z Internetu, tak musí získat autorovo svolení, neboť jde o akt užití díla rozmnožováním, jak již bylo vysvětleno v kapitole 4.2 pojednávající o stahování děl prostřednictvím Internetu.

Přímá žádost, směřovaná k autorovi, má však řadu nevýhod a překážek. Nejprve by bylo nutné zjistit osobu autora, což samo o sobě může být v prostředí Internetu často problematické⁶⁰. Autorů může totiž být více a v případě např. počítačových programů⁶¹ to platí dvojnásob. Na straně autora také může vystupovat spoluautor, zaměstnavatel coby vykonavatel majetkových práv za zaměstnance, smluvní zástupce (zmocněnec) autora, či jeho dědic. Autorovu identitu, popřípadě adresu, na kterou je nutno žádost zaslat, lze navíc v mnoha případech zjistit až užitím díla – např. tedy stažením programu a jeho instalací, tedy prakticky v době, kdy už, tak jako tak, k užití díla stažením a tím i rozmnožením došlo. V případě udělení svolení by tak došlo k pouhému dodatečnému legitimizování, což se jeví jako problematické⁶². V případě individuálních žádostí o oprávněné užití díla by se navíc mohlo stát, že autor bude těmito žádostmi zavalen, což se opět jeví značně nepraktické.

⁵⁹ Ty jsou upraveny v § 58 AutZ.

⁶⁰ Případná nemožnost dohledání osoby autora nikoho neopravňuje k dovolenému užití díla, neboť toto je možné pouze u bezúplatných licencí.

⁶¹ Vzhledem ke skutečnosti, že volná užití se nevztahují na počítačové programy či elektronické databáze, bude oprávněné užití díla na základě licenčního ujednání v prostředí Internetu zohledňovat primárně právě počítačové programy, přičemž popsané postupy lze samozřejmě z větší části uplatnit pro všechna díla chráněná autorským právem.

⁶² ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha : Linde Praha, 2003, s. 55.

V důsledku toho se vyvinula ujednání, mající za cíl tyto individuální případy subsumovat pod jednotný typ tzv. licenční smlouvy pro práva k nemotným statkům.

Autorskoprávní licenční smlouvy se uzavírají výhradně na předmět – tedy dílo, které autorské právo výslovně definuje. Pro poskytnutí licence k autorskému dílu tak nelze využít úpravy licenční smlouvy v obchodním zákoníku⁶³, neboť ta se vztahuje pouze na předměty průmyslového vlastnictví. Jakákoliv autorskoprávní licenční smlouva, která by se netýkala autorského díla, nýbrž užití jiného nemotného statku, by tak byla absolutně neplatná v souladu se zněním § 39 ObčZ, neboť by se jednalo o právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu. O tom, zda je předmět smlouvy dílem ve smyslu autorského zákona, nerozhodují smluvní strany, tento je definován výhradně autorským zákonem samotným.

Český právní řád krom licenčních smluv pro práva k nemotným statkům nevylučuje rovněž uzavírání inominátních licenčních smluv k jiným nemotným statkům v souladu s § 51 ObčZ, resp. § 269 odst. 2 ObchZ. Licenční smlouvy, uzavírané dle autorského zákona, jsou ve vztahu *lex specialis* k úpravě obsažené v občanském, popřípadě obchodním zákoníku⁶⁴, pokud to povaha věci připouští a pokud autorský zákon nestanoví jinak. V případě absence speciální úpravy se tedy podpůrně použije úprava obecná.

5.1 Licenční ujednání

Licencí, která je předmětem licenční smlouvy, je dle autorského zákona udělení oprávnění dílo užit k určenému způsobu a rozsahu a zároveň je jí pravidelně sjednán závazek nabyvatele poskytnout autorovi odměnu. Celková koncepce úpravy licenčních ujednání je nastavena ve prospěch posílení postavení autora. Jako příklad nám může sloužit ustanovení o povinném využití díla, úplatnosti smlouvy či ochrana před technologickými, dosud neznámými, způsoby užití díla. Úpravu licenčních smluv nalezneme v § 46 AutZ. Základní ustanovení nám říká, že *“Licenční smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užit (licenci) k jednotlivým způsobům nebo ke všem způsobům užití, v rozsahu*

⁶³ konkrétně § 508 a násl. ObchZ.

⁶⁴ Dle názoru autorského kolektivu Telec, I., Tůma, P není použití ustanovení obchodního zákoníku o zvláštních obchodně závazkových smluvních typech možné, neboť existuje vlastní úprava v autorském zákoně – TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon - komentář*, 1.vydání, Praha: C.H. Beck, 2007, s.447.

omezeném nebo neomezeném, a nabyvatel se zavazuje poskytnout autorovi odměnu.” Takto široké a volné vymezení je zúženo následujícími odstavci 2-4, kdy se v odst. 2 říká, že *“autor nemůže poskytnout oprávnění k výkonu práva dílo užit způsobem, který v době uzavření smlouvy ještě není znám”*. Autorovi je tímto ustanovením dána možnost zhodnocení jeho práv i při vzniku nových možností ekonomického zhodnocení díla, což se však zejména v oblasti software jeví jako velmi nepravděpodobné. Všechny programy jsou totiž vytvořeny ke konkrétnímu účelu a je velmi těžké představit si způsob tohoto překročení, resp. nalezení naprosto nového způsobu využití. Odst. 3 upravuje *povinnost využití licence, není-li sjednáno jinak*. Tímto je umožněna smluvní úprava faktického využívání či nevyužívání práva k dílu. Odst. 4 pak vyžaduje písemnou formu, poskytuje-li se licence jako výhradní. Autorské právo, jakožto součást soukromého práva, ctí tímto ustanovením částečně zásadu neformálnosti právních úkonů, kdy je forma předepsána právě pro smlouvy výhradní. V těchto případech totiž dochází k širšímu omezení, respektive nabytí práv, než je tomu v případě smluv nevýhradních⁶⁵. Výhradnost (exkluzivita) licence se sjednává zejména u děl (programů) na objednávku. Motivace spočívá zejména v tom, že se statky nehmotné, na rozdíl od hmotných, užíváním nespoteřovávají. Písemná forma licenčního ujednání se samozřejmě doporučuje rovněž v případě smluv nevýhradních v rámci jistoty smluvních stran. Doporučení platí zejména pro nabyvatele licence, coby nositele důkazního břemene, který se může dostat do důkazní nouze ohledně oprávněného užití licencovaného díla.

5.1.1 Obligatorní náležitosti licenční smlouvy – Essentialia negotii

Licenční smlouva, jakožto dvou či vícestranný právní úkon, musí v první řadě splňovat obecné náležitosti stanovené pro všechny právní úkony dle § 37 a násl. ObčZ, kdy takový úkon musí být učiněn svobodně, vážně, určitě a srozumitelně s možným předmětem plnění. Každé licenční ujednání uzavírané podle autorského zákona poté musí obsahovat:

- i. určení smluvních stran licenčního závazku
- ii. definici díla

⁶⁵ Běžného uživatele se však tato problematika týkat nebude, neboť v případě počítačových programů je prvotním zájmem tvůrce programu distribuce co největšího množství jeho díla, tedy co největšímu množství uživatelů.

- iii. závazek poskytnout oprávnění k užití díla
- iv. ujednání o poskytnutí či neposkytnutí odměny za udělení licence

Smluvními stranami licenčního závazku jsou poskytovatel a nabyvatel licence. *Poskytovatelem* licence, jak už bylo řečeno, může být autor, spoluautor, kolektivní správce či jiná fyzická či právnická osoba, na kterou majetkové právo k dílu přešlo (děděním) či bylo převedeno (za úplatu či bez ní). *Nabyvatelem* pak může být prakticky každá fyzická či právnická osoba. Smluvní strany je v licenční smlouvě nutno řádně identifikovat tak, aby nedocházelo k pozdějším sporům ohledně jejich neurčitosti a tím možné neplatnosti smlouvy. Proto je doporučováno identifikovat fyzickou osobu vedle jména, příjmení a bydliště rovněž datem narození či rodným číslem, které se (podobně jako identifikační číslo u právnické osoby či osoby podnikající na základě živnostenského oprávnění) v průběhu času nemění.

Definice *autorského díla* v prostředí Internetu a důsledky užití autorskoprávní licence na „nedílo“ pak byly předmětem předchozího výkladu proto se v této části omezím pouze na doporučení autorské dílo definovat vyčerpávajícím způsobem. Například u počítačového programu je krom jeho názvu dobré uvádět i jeho verzi a technický popis (tedy definici, strukturu, velikost aj.)

Závazek plynoucí z licenční smlouvy pro poskytovatele je udělit jiné osobě užívací právo k předmětu licence. Tímto vzniká poskytovateli povinnost zdržet se takového jednání, které by bylo v rozporu s licenčním ujednáním. Osobnostní a zpravidla i majetková práva zůstávají poskytovateli zachována, tento pouze majetková práva dobrovolně postupuje ve prospěch nabyvatele licence. Osobnostní autorská práva jsou svou povahou z předmětu licenčního ujednání vyloučena.

Výše *odměny*, či způsob jejího určení, je rovněž obligatorní náležitostí licenční smlouvy. Nepřítomnost cenového ujednání způsobuje neplatnost smlouvy s výjimkou případů, kdy z jednání o uzavření smlouvy vyplývá vůle jejich účastníků uzavřít smlouvu úplatně i bez určení výše odměny. V takovém případě je nabyvatel povinen poskytnout autorovi odměnu ve výši, která je obvyklá v době uzavření smlouvy a za obdobných podmínek pro daný druh díla. Druhou možností je dohoda účastníků o tom, že se licence poskytuje bezúplatně. Tato možnost se užívá v případě daru, který nelze poskytnout darovací smlouvou. Stanovení způsobu určení odměny musí odpovídat obecnému požadavku určitosti právního úkonu. Platné tak bude ujednání o odměně jak ve formě pevně stanovené částky

(jednorázové či opakované plnění) tak ve formě pohyblivé částky (procentuální podíl na obratu dosaženém z užití díla). Vyloučena není ani odměna naturální, symbolická či kombinovaná. Neplatné by však bylo např. ujednání o stanovení odměny na základě v budoucnu vypracovaného znaleckého posudku, neboť tento postup jednoznačně určitý není.

Nedostatek obligatorních náležitostí má za následek absolutní neplatnost licenční smlouvy. Není však vyloučeno, že ujednání bude splňovat náležitosti jiného, zastřehého, právního úkonu v souladu se zněním § 41a ObčZ.

5.1.2 Fakultativní náležitosti licenční smlouvy – Naturalia negotii

Licenční smlouvy vedle obligatorních náležitostí pravidelně obsahují rovněž další ujednání, jejichž nepřítomnost sice nezpůsobuje neplatnost smlouvy, jejich sjednání však smluvním stranám poskytuje větší právní jistotu. Mezi tyto fakultativní, nepovinné ujednání tak patří zejména:

- i. způsob užití díla
- ii. rozsah jeho užití
- iii. ujednání o výhradnosti licence
- iv. rozšíření předmětu licenčního ujednání
- v. možnost sublicence či její postoupení
- vi. dohoda o způsobu, místě, lhůtě platby.

5.1.2.1 Způsob užití díla

Autorský zákon výslovně v § 50 odst. 2 uvádí, že *nestanoví-li smlouva, ke kterým jednotlivým způsobům užití díla nebo k jakému rozsahu užití se licence poskytuje, má se za to, že licence byla poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, jak to je nutné k dosažení účelu smlouvy*. Jednotlivými způsoby užití díla se v tomto případě odkazuje na § 12 odst. 4 AutZ, kde jsou tyto způsoby užití díla demonstrativně uvedeny. Účelem licenční smlouvy v prostředí Internetu tak může být například užití softwaru pro ochranu serverů, na kterých se nachází webová stránka a její obsah.

5.1.2.2 Rozsah užití díla

Užití díla může být omezeno rozsahem, a to zejména co do množství, místa nebo času⁶⁶. V důsledku toho se v rámci fakultativních ujednání nejčastěji setkáváme s množstevním, územním a časovým ohraničením licenčního ujednání.

Množstevní rozsah určuje počet možných užití díla, je-li takové počítání s ohledem na způsob užití možný. Jen těžko si lze v prostředí Internetu představit účinné množstevního omezení užití díla rozmnožením, neboť toto užití bude v převážné míře fakticky opakovatelné. Na druhou stranu je množstevní rozsah v případě počítačového programu možné vymezit počtem jeho uživatelů, počtem serverů či uživatelských (počítačových) stanic, na kterých je program užíván. Vyloučena není ani kombinace obou zmíněných způsobů. Nesjednají-li si smluvní strany množstevní rozsah užití díla, je tento rozsah licence omezen na množství, které je u takového druhu a užití díla obvyklé.

Územní rozsah licence je definicí teritoria, na kterém je nabyvateli umožněn výkon licenčních práv. Tento rozsah může být libovolně stanoven dostatečně jasně specifikovaným ohraničením, a to jak v rámci státu nebo jeho určité složky (např. kraj, obec, budova apod.), tak nad jeho rámec (území EU). Vyloučen není ani odkaz na přílohu, ve které je územní rozsah graficky či jinak znázorněn (např. na mapě). Územní omezení v prostředí Internetu bývá komplikovanější v důsledku jeho přeshraničního působení. Kupříkladu ke stažení díla a tím i jeho užití rozmnožením může reálně dojít jak v rámci smluvně územně definovaného rozsahu (např. v rámci ČR), tak mimo tento rámec (např. v zahraničí), kdy se rozmnoženina uloží do počítače mimo povolený územní rozsah. V praxi se lze proto setkat, například v rámci online stream přenosů⁶⁷, s faktickým teritoriálním omezením v podobě blokování IP adres nepocházejících z „povolených“ oblastí⁶⁸. V případě chybějícího či nejasného smluvního ujednání ohledně územního rozsahu licence stanoví zákon tento rozsah dispozitivně na území České republiky.

⁶⁶ § 50 odst. 1 AutZ.

⁶⁷ Jedná se o kontinuální přenos audiovizuálního materiálu mezi zdrojem a koncovým uživatelem.

⁶⁸ V tomto kontextu je nutno zmínit, že jednoduchou změnou konfigurace proxy serverů a portu lze IP adresu změnit.

Časový rozsah stanoví dobu trvání užívacího práva nabyvatelem. Tento časový rozsah může, ale nemusí, korespondovat s dobou trvání samotné licenční smlouvy, kde mohou některá vedlejší práva a povinnosti přetrvávat i po uplynutí časového rozsahu samotné licence. Časový rozsah licence se tak sjednává na dobu určitou, či neurčitou. Zde je nutno zmínit, že ujednání o době neurčité rovněž není absolutní, neboť krajním limitem je doba uplynutí majetkových autorských práv k dílu v délce 70 let⁶⁹. Po uplynutí této doby se nehmotný statek stává volným dílem. Rovněž pro tento časový rozsah autorský zákon⁷⁰ stanoví dispozitivní omezení na dobu obvyklou u daného druhu díla a způsobu užití, nikoli však na dobu delší než jeden rok od poskytnutí licence, přičemž má-li být dílo odevzdáno až po poskytnutí licence, tak od takového odevzdání.

5.1.2.3 Ujednání o výhradnosti licence

Obecně platí, že nevyplývá-li ze smlouvy jinak, má se za to, že jde o licenci nevýhradní. Případné výhradní licenční ujednání přímo ve smlouvě pak limituje poskytovatele v tom smyslu, že dále tuto licenci nesmí třetím osobám udělit a dokonce, není-li sjednáno jinak, musí se sám zdržet výkonu svého majetkového práva. Jak už bylo řečeno, v případě licenčních ujednání, kde se předmět licence nachází v prostředí Internetu, se bude povětšinou sjednávat licence nevýhradní, a to jak z důvodu reálné dostupnosti a nekontrolovatelného užívání, tak zejména z důvodu finančního, kdy je samozřejmě v zájmu autora inkasovat za užití díla odměnu od co nejvíce subjektů. Opačná situace bude u děl vytvořených na zakázku⁷¹, u kterých má povětšinou objednatel zájem na jeho výhradním užití. Jednat se bude zejména o vytvoření webových stránek či jiných aplikací, které budou na Internetu umístěny. Motivací pro sjednání výhradní licence v těchto případech hraje snaha nabyvatele licence zaujmout koncové uživatele, a to ať už nabídkou nových služeb či snahou o odlišení se od konkurence.

⁶⁹ O tomto tzv. volném dílu bylo pojednáno v kapitole 3.2.

⁷⁰ v § 50 odst. 3. písm. b)

⁷¹ Díla vytvořená na zakázku v Internetovém prostředí jsou nejčastěji vytvářena na základě smíšených smluv, ve kterých se kloubí smlouva o dílo s licenčním ujednáním.

5.1.2.4 Rozšíření předmětu licenčního ujednání

Rozšíření předmětu licenční smlouvy o jeho příslušenství či další služby je rovněž možné. Příslušenstvím se rozumí vybavení, které je součástí díla (např. počítačového programu) jako dokumentace (návody, záruční listy), hmotný nosič apod. Další služby, pokud nejsou již zahrnuty v licenční odměně, jako například školení, údržba, hot-line apod., je možné uzavírat vedle licenční smlouvy zvlášť. V praxi se však běžně setkáme se smlouvami, které tyto další (např. servisní) ujednání inkorporují přímo do smlouvy o licenčním ujednání v rámci smíšené smlouvy. V případě dodávky nových verzí za účelem zlepšení jeho činnosti, rozšíření funkčnosti (upgrade) nebo opravy chyb (patch, update) půjde o součást vlastní licenční smlouvy coby smluvní závazek k budoucím dílům.

5.1.2.5 Sublicence či postoupení licence

Smluvní volnost umožňuje dohodnout mezi stranami oprávnění poskytovat dílo dále třetí osobě. To je možno jednak tzv. podlicencí, jednak postoupením licence. Poskytnutí podlicence nabyvatelem třetí osobě je striktně vázáno na dohodu s poskytovatelem licence. Pro smlouvu mezi poskytovatelem a nabyvatelem o právu podlicence zákon nestanoví zvláštní formu. V případě nevýhradní, ale rovněž i výhradní licence či poskytnutí výhradní podlicence tak bude možné tento souhlas poskytnout i ústně. Samozřejmě i zde, jako u všech právních úkonu učiněných v ústní formě, by se nabyvatel mohl v případě sporu dostat do důkazní nouze a proto souhlas se i v tomto případě doporučuje sjednat v písemné formě. U poskytnutí podlicence samozřejmě platí obecná právní zásada, že nikdo (nabyvatel licence) nemůže na jiného (na nabyvatele podlicence) převést více práv, než sám získal (od poskytovatele licence). Mezi poskytnutím podlicence a postoupením licence jsou tedy dva základní rozdíly. První spočívá ve skutečnosti, že při poskytnutí podlicence nedochází ke změně smluvních stran licenční smlouvy, zatímco postoupení licence má za následek změnu v osobě nabyvatele (a tedy i cese všech práv a povinností ze smlouvy). Druhý rozdíl je pak ve formě souhlasu poskytovatele licence, kdy postoupení je možné pouze na základě jeho

písemného souhlasu. Tento souhlas pak v souladu s judikaturou⁷² může být udělen i následně.

5.2 Způsob uzavření licenční smlouvy

Způsob uzavření licenční smlouvy není v autorském zákoně výslovně, krom požadavku písemné formy u smluv výhradních, upraven. Autorský zákon však novelizací z roku 2006⁷³ reagoval na problematické uzavírání smluv distančním způsobem, zejména v prostředí Internetu, které často neumožňuje individuální sjednávání licenčních smluv. Do této novelizace bylo použito pouze občanský zákoník, coby *lex generalis*, který rozděluje postup uzavření smlouvy na dvě fáze - návrh na uzavření smlouvy, neboli ofertu (dle § 43a ObčZ) a přijetí návrhu, neboli akceptaci (§ 43c ObčZ). Smlouva tak měla mít v té nejjednodušší podobě charakter oboustranně potvrzeného ujednání. V případě uzavírání licenční smlouvy k počítačovému programu a prostřednictvím Internetu však byla situace složitější, neboť se jednalo o uzavírání smlouvy mezi nepřítomnými stranami, přičemž, dle obecné úpravy narážely potencionální smluvní strany na požadavek určení návrhu jedné nebo více osobám dle § 43a odst.1 ObčZ. V případě zveřejnění textu licenční smlouvy na Internetu, popřípadě v ujednání provázející instalaci produktu, tak nedocházelo k návrhu uzavření smlouvy, nýbrž k pouhé výzvě k podávání návrhů. Ke konkludentní akceptaci docházelo okamžikem souhlasu s podmínkami smlouvy⁷⁴, popřípadě spuštěním programu. Problém z hlediska platné právní úpravy byl však v tom, že návrh nabyl účinnosti až okamžikem, kdy vyjádření souhlasu s obsahem návrhu došlo navrhovateli v souladu se zněním § 43c odst. 2 ObčZ. A to v případě klasického stažení produktu a jeho následné instalace splněno nebylo, neboť zde chyběla ona zpětná vazba. K souhlasu s licenčními podmínkami ze strany akceptanta sice docházelo, následné odeslání přijetí navrhovateli však fakticky chybělo, protože akceptace se děla již toliko v prostředí počítače samotného.

⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 11. května 1944, sp. zn. Rv II 579/43. Uveřejněno ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věcech občanskoprávních (Vážný), 1946, č. 18755.

⁷³ Novela autorského zákona č. 216/2006 Sb.

⁷⁴ Nejčastěji zaškrtnutím možnosti „Souhlasím s licenčními podmínkami“, po jejímž zvolení je možné pokračovat v instalaci softwaru.

Právě na tento problém reagovala novelizace vytvořením zvláštních pravidel pro uzavření typové autorskoprávní licenční smlouvy. Základní ustanovení týkající se licenční smlouvy tak bylo doplněno o tzv. veřejný návrh na uzavření smlouvy a neadresnou akceptaci tohoto návrhu. Nyní je tak poskytovateli licence umožněno podávat neadresovaný návrh na uzavření licenční smlouvy⁷⁵, *kdy o podání návrhu na uzavření smlouvy jde i tehdy, směřuje-li projev vůle vůči neurčitému okruhu osob* a zároveň je tento návrh možné akceptovat bez zpětné notifikace jeho poskytovateli⁷⁶, *kdy s přihlédnutím k obsahu návrhu nebo k praxi, kterou strany mezi sebou zavedly, nebo zvyklostem může osoba, které je návrh určen, vyjádřit souhlas s návrhem na uzavření smlouvy provedením určitého úkonu bez vyrozumění navrhovatele tím, že se podle ní zachová, zejména že poskytne nebo přijme plnění. V tomto případě je přijetí návrhu účinné v okamžiku, kdy byl tento úkon učiněn.*

Z této veřejné, neadresované oferty musí být zřejmé, že se jedná o návrh na uzavření smlouvy, který samozřejmě musí rovněž obsahovat všechny podstatné náležitosti licenční smlouvy - tedy přesné určení předmětu díla, projev vůle poskytnout licenci k dílu a ujednání o odměně.

Neadresná akceptace oferty navazuje analogicky na veřejný návrh na uzavření smlouvy. V tomto případě je přijetí návrhu účinné v okamžiku, kdy byl tento úkon učiněn. V praxi se přitom může jednat o úkon spočívající v porušení obalu rozmnoženiny díla (označováno jako shrinkwrap), v digitální akceptaci v dialogovém okně obsahujícím návrh licenční smlouvy, která slouží jako technická podmínka zpřístupnění díla (clickwrap), popř. v obdobné digitální akceptaci v dialogovém okně s odkazem na webovou stránku, která obsahuje návrh licenční smlouvy (browsewrap)⁷⁷. Vzhledem ke skutečnosti, že se dle českého právního řádu nikdo (a tedy ani autor) nemůže dopředu platně vzdát svých⁷⁸ práv je takovéto sjednávání smluv typické zejména pro oprávněné užití volně šiřitelných počítačových programů zpřístupněných se zdrojovým kódem, vyloučena však nejsou ani díla hudební, literární a jiná.

⁷⁵ § 46 odst. 5 AutZ.

⁷⁶ § 46 odst. 6 AutZ.

⁷⁷ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon - komentář*, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2007, s. 492.

⁷⁸ K tomu § 11 odst. 4 AutZ pro osobnostní práva a § 26 odst. 1 AutZ pro majetková práva.

K uzavírání licenčních smluv tímto způsobem dochází také v případě prodeje tzv. „krabicového software“, kde je nutno souhlasit se zněním licenčního ujednání na krabici, samostatném listu, či registrační kartě⁷⁹.

5.3 Zánik licenční smlouvy

Zánik licenční smlouvy je obecně upraven v občanském zákoníku. Autorský zákoník upravuje toliko zánik smlouvy pro případ zániku právnické či smrti fyzické osoby, přičemž licenční smlouva může takový přechod práv a povinností na právního nástupce vyloučit.

Autorovo postavení v rámci licenčních smluv podporuje možnost odstoupení od smlouvy, jejímž předmětem je výhradní licenční ujednání. Důvodem odstoupení může být nečinnost nabyvatele. Jde o takové případy, kdy ji tento nevyužívá, či ji využívá jen nedostatečně. Druhou možností odstoupení je situace, kdy došlo ke změně přesvědčení autora a zveřejněním doposud nezveřejněného díla by byly dotčeny oprávněné zájmy autora. Smlouva se, za splnění však zákonných podmínek⁸⁰, ruší dnem doručení odstoupení nabyvateli. Forma odstoupení by měla následovat formu uzavření smlouvy. U písemně uzavřené smlouvy je tedy nutné písemné odstoupení. U konkludentně či ústně uzavřené smlouvy postačuje odstoupení ústní, opět zde však bude existovat riziko důkazní nouze.

⁷⁹ Zde je nutné zmínit, že způsob seznámení se s licenčními podmínkami je často spojen s nutným aktem porušení známky či přelepky na obalu krabice, či samotného média, na kterém je uveden text, že tímto přetřhnutím uživatel vyjadřuje souhlas s licenčními podmínkami. Rovněž v tomto případě by měl nabyvatel mít možnost seznámit se předem s podmínkami licence, a případně je odmítnout. Pouhý jednostranný úkon nabyvatele (otevření krabice, instalace produktu) tak nyní zakládá platný souhlas v rámci neadresné akceptace oferty. Novelizací tedy byl vyřešen i problém, kdy u řady prodejců a distributorů nedocházelo de facto k platnému uzavření licenčního ujednání v písemné formě, byť se tak smluvní strany domnívaly. S krabicovým prodejem software je rovněž spojen převod dvojích práv. Tento software, obsahující instalační médium, je totiž hmotným substrátem a jako k takovému se k němu vážou, krom práv k autorskému dílu, rovněž práva vlastnická k věci. V této souvislosti se hovoří o tzv. juristické dichotomii předmětu díla a hmotného substrátu. Dispozice s právem autorským se nedotýká práva vlastnického a naopak. Autorský zákon v § 9 odst. 2 a 3 říká, že *„zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nezaniká právo autorské k dílu a nabytím vlastnického práva nebo jiného věcného práva k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nenabývá se oprávnění k výkonu práva dílo užít, není-li dohodnuto či nevyplývá-li z tohoto zákona jinak. Poskytnutím oprávnění k výkonu práva dílo užít jiné osobě zůstává nedotčeno vlastnické právo nebo jiná věcná práva k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, není-li dohodnuto či nevyplývá-li ze zvláštního právního předpisu jinak.“* Koupí programu v rámci jeho „krabicového vydání“ se tak nabyvatel nestává jeho majitelem. Je pouze majitelem nosiče, na němž je dílo vyjádřeno.

⁸⁰ Například u odstoupení od smlouvy pro nečinnost nabyvatele je nutné tohoto nejprve vyzvat, aby v přiměřené lhůtě od obdržení výzvy licenci dostatečně využil, přičemž na možnost odstoupení jako následek marného uplynutí přiměřené lhůty musí autor nabyvatele ve výzvě upozornit.

V prostředí Internetu se v důsledku jeho přeshraničního působení lze při užití některých zahraničních software⁸¹ setkat s licenčními podmínkami, které obsahují ustanovení týkající se okamžitého ukončení licenční smlouvy v případě jejího porušení, a to bez dalšího, tedy zejména bez nutnosti „odstoupení“ oznámit druhé smluvní straně⁸². Dle tohoto ujednání by tak v důsledku protiprávního jednání ze strany nabyvatele licence došlo k zániku licenční smlouvy jako takové. Vzhledem k tomu, že takovou formu odstoupení od smlouvy či její výpověď náš právní řád neumožňuje, lze na toto ujednání nejspíše nahlížet jako na rozvazovací podmínku ve smyslu ustanovení § 36 odst. 2 ObčZ. Některé licenční ujednání⁸³ podobného typu poté uvádí, že zánikem licenční smlouvy mezi nabyvatelem a poskytovatelem není dotčena účinnost podlicenčních smluv (poskytnutých nabyvatelem), a to za předpokladu, že nabyvateli podlicence byla tato podlicence řádně udělena. Toto ujednání však rovněž nemůže být platně aplikováno v českém právním prostředí, neboť podlicenční vztah je vždy akcesorický ve vztahu k původní licenční smlouvě. Zánikem licenční smlouvy tak nutně dochází i k zániku všech podlicenčních smluv, které nabyvatel licence po dobu účinnosti licenční smlouvy uzavřel. V prostředí Internetu (a zejména pak v případě open source aplikací, kde je autorské dílo v podobě zdrojového kódu de facto vypuštěno do světa), však může být řetězec podlicenčních vztahů tak široký, že většina koncových uživatelů nemusí být o předchozích poskytovatelích podlicencích fakticky vůbec informována a stejně tak původní poskytovatel licence se nikdy nemusí dozvědět o počtu podlicenčních ujednání. Na druhou stranu by u zjistitelných podlicencí nemělo činit problém uzavřít nové řádné (pod)licenční ujednání.

⁸¹ Zejména to platí v případě tzv. open source a free software licencí, o kterých blíže pojednává kapitola 6.

⁸² Příkladem může být open source poštovní klient Mozilla Thunderbird a jeho licenční podmínky pro koncové uživatele – čl. 7 [online]. mozilla.com [cit. 18. 4. 2011]. Dostupné na <<http://www.mozilla.com/en-US/legal/eula/thunderbird.html>>.

⁸³ Zůstaneme-li u open source produktů Mozilly pak lze uvést jako příklad Mozilla Public Licenci - čl. 8.1. [online]. mozilla.com [cit. 18. 4. 2011]. Dostupné na <<http://www.mozilla.org/MPL/MPL-1.1.html>>.

6. Volný vs. Proprietární software

Počátky vývoje počítačů a software jsou charakteristické existencí relativně úzké skupiny lidí zabývajících se tímto budoucím fenoménem. Tato skutečnost byla způsobena zejména obtížností prvních programovacích jazyků, popřípadě konstrukcí počítače samotného⁸⁴. Hlavní vidinou zisku, dá-li se to tak vůbec v počátcích nazvat, byl brán kompletní počítač. Software samotný se považoval za něco, co tvořilo jeho samozřejmou součást a jen zcela výjimečně byl dodáván za úplatu⁸⁵. Bylo tak zcela běžné, že jak tvůrci software, tak jejich uživatelé měli možnost libovolného přístupu ke zdrojovým kódům⁸⁶. Díky tomu si mohli software sami upravovat a vzájemně si sdělovat své postřehy a nápady, což vedlo k jeho rapidnímu vylepšení. Poté co se začal objevovat komerční potenciál samotného software, započalo logicky docházet k utajování těchto zdrojových kódů, které se staly součástí obchodního tajemství. Vedle tzv. free software (open source aplikací)⁸⁷ se tak objevil proprietární (komerční) software.

Zásadní charakteristikou proprietárního software je skutečnost, že tento je dodáván koncovému uživateli pouze ve formě binárního kódu (tedy bez možnosti přístupu ke zdrojovému kódu), bez možnosti vlastní modifikace a s přísně limitovanými možnostmi jeho užití a dalšího šíření⁸⁸.

V rámci volného software se naopak autor svých práv, z různých důvodů a v různém rozsahu, částečně dopředu vzdává. Tento typ software, v souladu se svým názvem, do určité míry umožňuje koncovému uživateli volné a téměř neomezené užití. Volný software je možno kategorizovat co do volnosti s nakládáním s ním. Tím je myšlena míra volnosti distribuce, další modifikace, osvobození od licenčních poplatků a dalších. Dle rozsahu této

⁸⁴ NIKULAINEN, K. *OPEN SOURCE SOFTWARE: WHY IS IT HERE AND WILL IT STICK AROUND?* (2004) 1:1 SCRIPT-ed, s. 13. [online]. law.ed.ac.uk [cit. 18. 4. 2011]. Dostupné na <<http://www.law.ed.ac.uk/ahrc/script-ed/docs/opensource.asp>>.

⁸⁵ CARVER, Brian W. *Share and share alike: understanding and enforcing open source and free software licenses*. Berkeley Technology Law Journal. Berkeley: UC Berkeley School of Law, 2005. s. 445.

⁸⁶ Jako zdrojový kód či zdrojový text se označuje text počítačového programu zapsaný v některém programovacím jazyce. Tento text je poté předlohou (zdrojem) pro jiný počítačový program, který ho buď přímo provádí, nebo z něj vytvoří samostatně spustitelný soubor. Objektový kód pak vytváří kompilátor ze zdrojového kódu programu.

⁸⁷ Oba pojmy jsou v podstatě synonymy se spíše ideologickým rozdílem. Základní idea sdílení, upravování a distribuce zdrojového kódu je však zůstává stejná.

⁸⁸ ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 10.

volnosti (svobody) pak mezi volným software (resp. open source) a komerčním software stojí tzv. shareware, freeware a public domain, o nichž pojednávají následující kapitoly.

6.1 Shareware

Jde o volně šiřitelné programy, které je možno za určitých podmínek, stanovených v licenčním ujednání, užívat bezúplatně. Základními pojmovými znaky shareware jsou tedy jeho bezplatnost, časové, funkční a/nebo uživatelské omezení, distribuční volnost a zákaz, resp. nemožnost jeho modifikace.

Po uplynutí doby stanovené autorem v licenčním ujednání se uživatel musí zpravidla zaregistrovat a zaplatit poplatek za další užívání. Neregistrovaný program je často možno i nadále s omezenými funkcemi využívat, nicméně tímto dalším užíváním dochází k porušování licenčních podmínek, se kterými je uživatel seznámen před instalací produktu, kdy dochází k neoprávněnému užití díla. Licenční podmínky nedovolují program upravovat (zdrojový kód není v rámci shareware programů zpřístupněn) či omezují použití zdarma jen pro nekomerční, osobní potřebu. Autoři volí tento způsob distribuce, jelikož je nízkonákladový a produkt je rychleji šířen mezi (potenciální proprietární) uživatele v duchu zásady „try-before-you-buy“. Shareware programy jsou dnes nejčastěji šířeny buďto přímo prostřednictvím Internetu, případně bývají umístovány na CD/DVD jako příloha specializovaných periodik.

Podle vlastností či rozsahu oprávnění k užití poskytnutých nabyvateli lze za formy shareware považovat *trialware*, kde je užívání software časově a distribučně omezeno, *crippleware*, u kterého software neobsahuje oproti placené verzi určité důležité funkce, *adware*, kde jsou umístěny reklamní sdělení či *nagware* (známý též pod příhodnějším názvem *annoyware*)⁸⁹, který koncového uživatele opakovaně nabádá k registraci a zaplacení produktu.

Distribuce shareware nepředstavuje z hlediska naší autorskoprávní úpravy žádný problém. Pro nevýhradní licenční ujednání není potřeba písemná forma⁹⁰, nabyvatel může

⁸⁹ Jde například o známý kompresní program WinRAR.

⁹⁰ § 46 odst. 3 AutZ.

oprávnění tvořící součást licence zcela nebo zčásti poskytnout třetí osobě⁹¹, v licenční smlouvě je dohodnuta výše odměny nebo způsob jejího určení⁹², licence samotná nevylučuje oprávnění k pořízení rozmnoženin přímých i nepřímých, trvalých i dočasných, vcelku nebo zčásti, jakýmikoli prostředky a v jakékoli formě⁹³. Shareware je tedy autorským dílem, které je poskytováno na základě bezúplatného a nejčastěji dočasného licenčního ujednání.

6.2 Freeware

Jde ještě dále v otázce volného užívání než shareware. Zůstává zde možnost volné distribuce, přičemž doba a rozsah užívání produktu je neomezená. Nadto, jak už sám název napovídá, jde o produkty, které jsou zcela zdarma. Autor u freeware většinou nedovoluje produkt dále upravovat a vyměňuje si užití pro ryze osobní, nekomerční potřebu. Freeware program je tak zprostředkován koncovému uživateli prostřednictvím spustitelného souboru, přičemž zdrojový kód zůstává nepřístupný (uzavřen). Ve většině případů je však možné vytvářet rozmnoženiny těchto programů a tyto rozmnoženiny dále distribuovat. Od proprietárního software jej odlišuje právě chybějící komerční vlastnost v podobě poplatků za licenci. Freeware nelze tedy podřadit pod volné dílo ve smyslu ustanovení § 28 odst. 1 AutZ, či k dílu vyloučenému z ochrany ve veřejném zájmu podle ustanovení § 3 AutZ. Autorova motivace poskytovat freeware nejčastěji vychází ze snahy proslavit se. Z pohledu autorského zákona tedy můžeme na Freeware nahlížet jako na autorské dílo, které je poskytováno neurčitému počtu subjektů na základě bezúplatného licenčního ujednání.

Mezi odvozeniny Freeware můžeme zařadit např. tzv. *beerware* a k němu se vážící licenční ujednání umožňuje uživateli libovolné nakládání se zdrojovým kódem aplikace. Samotný název beerware je pak odvozen od dobrovolné odměny za licenci, kdy si autor vyměňuje pozvání na pivo v případě, že se takto licencovaná aplikace koncovému uživateli zdála jakkoliv užitečná či přínosná⁹⁴. Že se nejedná pouze o kuriózní formu licenčního

⁹¹ § 48 odst. 1 AutZ.

⁹² § 49 odst. 1 AutZ.

⁹³ SMEJKAL, Vladimír a kol. Právo informačních a telekomunikačních systémů, 2. aktualizované a rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, s. 518.

⁹⁴ Doslovný text tohoto krátkého licenčního ujednání zní následovně: "THE BEER-WARE LICENSE" (Revision 42): <phk@FreeBSD.ORG> wrote this file. As long as you retain this notice you can do whatever you want with this stuff. If we meet some day, and you think this stuff is worth it, you can buy me a beer in

ujednání pak dokazuje skutečnost, že tuto licenci obsahuje i Mozilla⁹⁵. *Postcardware*, *emailware* a *charityware* jsou pak licenční ujednání ne nepodobná zmiňovanému *beerware*. Libovolné užití aplikací s těmito licenčními ujednáními totiž autor podmiňuje zasláním pohlednice, emailu či příspěvku na charitu. Nutno dodat, že v těchto případech není naplnění těchto podmínek autory striktně vyžadováno či dokonce vymáháno.

6.3 Public domain

Public domain je anglický termín označující díla (v prostředí Internetu nejčastěji software) u kterého autor povolil jeho volné užití bez nároku na další ochranu díla. Lze jej tedy volně šířit, užívat a nadto i upravovat. Vyloučené není ani jeho následné komerční využití. Jak už bylo řečeno, v českém právním řádu se nikdo nemůže vzdát svých práv (tedy ani autorských). V rámci české právní úpravy tak musíme Public domain podřadit pod některý z institutů, které naše autorskoprávní úprava zná.

V této souvislosti se nabízí tzv. bezúplatná licence na libovolné užití díla či poskytnutí práva dílo užívat, včetně práva k jakékoli změně nebo jinému zásahu do díla ve smyslu § 11 odst. 3 AutZ spolu s oprávněním dílo dále sublicencovat. V úvahu připadá i podřazení Public domain coby software pod volné dílo ve smyslu § 28 odst. 1 AutZ, tedy pod dílo, u kterého doba trvání majetkových práv uplynula a které je způsobilé k volnému užití. Takovéto zařazení je však zatím možné spatřovat pouze v teoretické rovině, neboť v relativně stále mladém a zejména dynamickém prostředí Internetu se uplynutí obecné lhůty 70 let v souvislosti s reálným využitím takového software nepředpokládá. V rámci jiných děl však je takovéto podřazení běžné⁹⁶. Pod Public domain lze dále podřadit i díla veřejného zájmu⁹⁷, kdy se v prostředí Internetu bude jednat například o volně dostupné právní předpisy⁹⁸. Vyloučeno není ani podřazení pod díla anonymní nebo pseudonymní ve smyslu § 7 AutZ.

return Poul-Henning Kamp [online]. people.freebsd.org [cit. 25.5.2011]. Dostupné na stránkách propagátora této licence – dánského vývojáře Poul-Henning Kampa na <<http://people.freebsd.org/~phk/>>.

⁹⁵ Mozilla licence [online] mozilla.org [cit. 25.5.2011].

Dostupné na <<http://mxr.mozilla.org/mozilla/source/nsprpub/pr/src/malloc/prmalloc.c#68>>.

⁹⁶ Pro své texty je užívá např. známý informační portál Wikipedia.org [online] [cit. 25.5.2011]. Dostupné na <<http://www.wikipedia.org/>>.

⁹⁷ Blíže o nich pojednávala kapitola 3.2.

⁹⁸ Jedná se např. o zákony ČR dostupné na Portálu veřejné správy České republiky na [online] [cit. 25.5.2011]. Dostupné na <http://portal.gov.cz/wps/portal/_lp.814/0/_s.155/708/_mc/709-698-707-22508-694/_s.155/701>.

V každém případě musí být pro podřazení díla pod Public domain v rámci působnosti české právní úpravy zachována osobnostní práva autora i po jeho smrti v souladu s ustanovením § 11 odst. 5 AutZ. Zároveň takové dílo nesmí být užito způsobem snižujícím jeho hodnotu a je-li to obvyklé⁹⁹, musí být autor výslovně uveden.

Z pohledu software je ještě nutné zmínit, že jeho prezentování pod Public domain v praxi nemusí znamenat automatickou dostupnost zdrojového kódu. Software tak může být případným koncovým uživatelům k dispozici k užití pouze ve formě spustitelného souboru.

Pod Public domain bývají často chybně podřazovány tzv. *abandonware*¹⁰⁰, kdy se jedná o nadále nevyužívaný a nepodporovaný software (nejčastěji hry), u kterých se nepředpokládá další (komerční) využitelnost. Problém u takto starých software a jeho případné podřazení pod Public domain spočívá v tom, že v naprosté většině případů se vykonavatel majetkových práv těchto v duchu Public domain platně nepovolil jeho volné užití bez nároku na další ochranu díla. Na druhou stranu je nutné konstatovat, že v praxi zřídka kdy dojde k tomu, že by se autor svých práv u tohoto software domáhal.

6.4 Svobodný (volný) software

Zásadním představitelem vystupujícím dlouhodobě proti komerčnímu software je Richard M. Stallman¹⁰¹, zakladatel hnutí svobodného (free) software, projektu GNU¹⁰² a Free Software Foundation. Své názory na distribuci a nakládání se software publikoval ve známém dokumentu nazvaném GNU Manifesto¹⁰³. V něm v podstatě shrnul myšlenky, na kterých je dnes svobodný software postaven. Svobodu software spatřuje především v možnosti bez mezení šířit programy v modifikovatelné podobě - tedy s dostupným zdrojovým kódem. Dle Stallmanovy vize by měly být všechny programy zdarma, přičemž

⁹⁹ Přičemž v oblasti tvorby software uvádění jmen autora či autorů obvyklé je.

¹⁰⁰ Název je složen z anglického *to abandon* (opustit) a *ware* (= software).

¹⁰¹ Jeho osobní stránky - Richard Stallman's Personal Home Page [online]. stallman.org [cit. 26.5.2011]. Dostupné na <<http://www.stallman.org/>>.

¹⁰² Jde o operační systém, na jehož bázi je postaven i zmiňovaný Linux. Zkratka GNU představuje základní ideu: GNU's Not Unix!, čímž se Stallman distancuje od Unixu, což je ochranná známka unixových operačních systémů.

¹⁰³ The GNU Manifesto[online]. gnu.org [cit. 26.5.2011]. Dostupné na <<http://www.gnu.org/gnu/manifesto.html>>.

programátoři by byli placeni za úpravu a integraci existujících programů pro specifické potřeby uživatele a za technickou podporu¹⁰⁴.

Dle free software hnutí, v čele se Stallmanem, existují 4 základní svobody¹⁰⁵, které je možné podřadit pod naši autorskoprávní úpravu.

Za prvotní svobodu (tzv. svoboda 0) je považována možnost spustit program za jakýmkoliv účelem (komerčním či osobním) a bez omezení (myšleno co do možnosti spuštění a užití – tedy včetně rozmnožování). Z hlediska naší právní úpravy jde o užití díla rozmnožováním dle § 13 AutZ.

Za druhou svobodu se považuje možnost tento program volně studovat a přizpůsobovat jej vlastním potřebám (tzv. svoboda 1), což zaručuje právě přístup ke zdrojovému kódu. Tvůrčí zpracování je upraveno v § 2 odst. 4 AutZ. Zásah do programu v rámci jeho modifikace poté upravuje § 11 odst. 3 a § 51 AutZ.

Třetí svoboda má umožnit volné šíření produktu (tzv. svoboda 2), tedy jeho rozmnožování, rozšiřování, sdělování veřejnosti a poskytování podlicencí. Pokud to umožňuje programovací jazyk, musí distribuovaná rozmnoženina počítačového programu obsahovat spustitelný soubor a zdrojový kód počítačového programu, a to jak původní, tak případně pozměněné verze. Toto rozšiřování je upraveno jednak v § 14 AutZ pro rozmnoženiny díla v hmotné podobě (CD/DVD) a jednak v § 18 pro šíření v podobě nehmotné (prostřednictvím informačních sítí).

Poslední, čtvrtá svoboda, se týká volného rozšiřování modifikovaného (tedy uživatelem již upraveného) původního produktu tak, aby z něj mohla těžit celá internetová komunita (tzv. svoboda 3). V této svobodě se opět odráží právo na rozšiřování programu a jeho sdělování veřejnosti ve smyslu § 12 AutZ.

Úplata ve formě autorské odměny za tyto svobody přípustná není. Vyloučena však není v případě šíření kopií v rámci distribuce, kdy ve skutečnosti dochází k převodu vlastnictví k hmotnému podkladu (CD/DVD), na kterém je rozmnoženina software zaznamenána. Právním důvodem této úplaty tak není odměna za licenci ve smyslu § 49 AutZ

¹⁰⁴ SMEJKAL, Vladimír. *Internet a §§§*. Praha: Grada Publishing, 2001, s. 75.

¹⁰⁵ GNU Project, "The free software definition" [online]. gnu.org [cit. 15. 5 2011]. Dostupné na <<http://www.gnu.org/philosophy/free-sw.html>>.

nýbrž kupní cena za movitou věc¹⁰⁶. I v případě této odměny za poskytnutí rozmnoženiny musí být nabyvatel schopen vykonávat práva podřazená pod jednotlivé svobody shora uvedené. Nabyvatel tedy musí být například oprávněn program dále bezúplatně rozšiřovat.

Z definice svobodného software publikované Stallmanem¹⁰⁷ vyplývá nepřímo rovněž možnost licenční ujednání změnit – konkrétně zrušit, a to za předpokladu, že její nabyvatel vůči ní zachová „nesprávně“. Z této definice rovněž vyplývá její časová stálost a neodvolatelnost do doby, než se nabyvatel nějakým způsobem proviní vůči shora uvedeným licenčním podmínkám.

6.4.1 Free software licence

Pro praktické použití shora uvedených svobod v dalších projektech (dílech) byla vytvořena řada licenčních ujednání, z nichž k nejznámějším a tím i v praxi nejpoužívanějším patří základní GPL (General Public Licence), její modifikace LGPL (GNU Lesser General Public License) a konečně GFDL (GNU Free Documentation License).

Pro původní projekt GNU vytvořil Stallman základní licenční smlouvu - GPL (*General Public Licence*)¹⁰⁸. Ta ve zkratce říká, že tento software, a tedy i jeho zdrojový kód, může být použit k jakémukoli účelu. Výsledný produkt však musí být dále distribuován, a to i za úplatu, pod tímto typem licence a tato musí poskytovat nabyvateli stejný rozsah oprávnění, jaký poskytuje licenční ujednání původnímu autorovi či dalšímu nabyvateli. Jinými slovy, jakýkoliv nabyvatel takto licencovaného software, nemůže omezit rozsah poskytnutého oprávnění v případě jeho další distribuce, a to ani co do souvisejících závazků například v podobě mlčenlivosti¹⁰⁹. Tato odvozená díla je zapovězeno šířit jako běžné autorské dílo. Tím je zajištěno, že svobodný software, či jeho část, nemůže být využit coby součást proprietárního software, který by podmínkám svobodného software nevyhovoval.

¹⁰⁶ Slovo „free“ v označení svobodného software neznamena, jak bývá někdy chybně vykládáno, že rozmnoženina počítačového programu je poskytována zcela bezúplatně.

¹⁰⁷ The Free Software Definition [online]. gnu.org [cit. 15. 5 2011].

Dostupné na <<http://www.gnu.org/philosophy/free-sw.html>>.

¹⁰⁸ GNU General Public License (aktuálně ve verzi 3 – GPLv3) [online]. gnu.org [cit. 15. 5 2011]. Dostupné na <<http://www.gnu.org/licenses/gpl.html>>.

¹⁰⁹ Jde o tzv. NDA - non-disclosure agreement.

Pro tento způsob licencování děl se vžilo označení *copyleft*¹¹⁰, které má zajistit, aby případné modifikované verze software vytvořeného v rámci svobodného software (tedy s otevřeným - přístupným zdrojovým kódem) byly i nadále šířeny v duchu svobodného software. V rámci licence GPL je modifikátoru svobodného software zapovězeno do tohoto copyleftu implementovat software s uzavřeným zdrojovým kódem (copyright). Tato skutečnost tak může, ve spojení s povinností distribuovat dále software coby copyleft, vést k něčemu, co bývá označováno jako tzv. virový efekt copyleftu¹¹¹. Při striktním dodržování podmínek GNU GPL licence totiž může být proprietární software s uzavřeným zdrojovým kódem, vědomě či nevědomky implementován či kombinován se software s otevřeným zdrojovým kódem vedeným pod GPL licenci, v jehož podmínkách distribuce je stanovena možnost další modifikace produktu za nezměněných podmínek. V důsledku toho se pragmaticky dospělo k licenčnímu ujednání známému jako LGPL (*GNU Lesser General Public License*)¹¹². Tato “méněcenná GPL” chrání toliko zdrojový kód aplikace a neklade již výše zmíněné restriktce na propojování proprietárního a svobodného software. Licenčním ujednáním LGPL je tak umožněno dílo spojovat¹¹³ a užívat aplikací (včetně těch komerčních), která tuto licenci nemá.

GFDL (*GNU Free Documentation License*)¹¹⁴, jak už název napovídá, byla vytvořena pro licencování svobodné dokumentace, zejména pak pro manuály, knihy a jinou dokumentaci, která je často součástí svobodných děl. Tato licence umožňuje nabyvatelům (čtenářům) právo dílo rozmnožovat, rozšiřovat a modifikovat s jedinou podmínkou, a sice, aby takto vzniklé odvozeniny byly dále distribuovány za totožných licenčních podmínek. Prodej kopií děl s touto licenci je možný za předpokladu, že byly vytvořeny v množství přesahující 100 kusů, přičemž novému nabyvateli musí být k dispozici rovněž původní

¹¹⁰ Odvozeno od slova copyright. Tímto má být na první pohled patrná odlišnost principů od děl chráněná copyrightem. Od copyrightu se copyleft snaží odlišit rovněž co do grafického znázornění. Označení copyrightu, písmeno C v kroužku – © – je u copyleftu zrcadlově obráceno. V unicode (čili seznamu znaků) se copyleft nevyskytuje a proto se znázorňuje graficky.

¹¹¹ STEVE H. Lee – *Open Source Software Licensing*, 1999, str. 34 – 37 [online]. cyber.law.harvard.edu [cit. 26.5.2011] Dostupné na <<http://www.cyber.law.harvard.edu/openlaw/gpl.pdf>>.

¹¹² GNU Lesser General Public License (aktuálně rovněž ve verzi 3) [online]. gnu.org [cit. 15. 5 2011]. Dostupné na <<http://www.gnu.org/licenses/lgpl.html>>.

¹¹³ Čímž je možné nahradit modifikací v podobě zásuvného modulu či knihovny svobodným zásuvným modulem či knihovnou, aniž by to mělo licenční důsledky pro spuštění proprietárních programů tuto knihovnu využívajících.

¹¹⁴ GNU Free Documentation License (aktuálně ve verzi 1.3) [online]. gnu.org [cit. 15. 5 2011]. Dostupné na <<http://www.gnu.org/licenses/fdl.html>>.

dokument či jeho zdrojový kód. Tuto licenci původně využívala i nejznámější online encyklopedie Wikipedie¹¹⁵.

Licenční ujednání GNU AGPL (*Affero General Public License*)¹¹⁶ se zaměřuje na užití software v rámci počítačové sítě, kdy primární podmínkou tohoto licencování je zpřístupnění zdrojového kódu všem nabyvatelům licence¹¹⁷, zde v podobě síťových uživatelů s možností distančního přístupu.

6.4.2 Open Source software

Jak už název napovídá, jedná se o volně šiřitelné aplikace, u kterých je otevřen (open) zdrojový kód (source). Koncový uživatel (nabyvatel licence) má tak možnost program studovat, vylepšovat jej a tato vylepšení dále šířit. Samotný termín a význam Open source úzce souvisí s termínem free software, který se začal používat zejména z důvodu lepšího pochopení myšlenek, které představuje. Samotný termín *free software* se totiž vzhledem k mnohovýznamovosti slova *free* (v překladu „svobodný“, ale i „zdarma“) stával překážkou jeho komerčního uplatnění, respektive vedl k obavám, že by mohl odradit komerční společnosti od jeho využívání. Rozlišování mezi těmito dvěma termíny však spočívá spíše v teoreticko-ideové rovině, než v praktických dopadech na koncového uživatele, pro něhož jsou práva a povinnosti v rámci těchto dvou termínů prakticky shodné.

¹¹⁵ V současnosti jsou texty na tomto portálu licencovány pod licencí CC-BY-SA, což je copyleftová licence spadající pod Creative Commons. Tato licence umožňuje texty volně distribuovat, upravovat a požaduje vedle zachování licenčního ujednání rovněž uvádět autory děl. Creative Commons je nezisková organizace, která vytvořila stejnojmenný soubor licencí, které posilují pozici autora při jeho rozhodování, za jakých podmínek bude své dílo zpřístupňovat veřejnosti. V řadě zemí, včetně České republiky, totiž autor získává automaticky veškerá autorská práva ke svému dílu již okamžikem jeho vytvoření. Tato autorská práva v “kompletní” podobě však mohou paradoxně brzdit rozšiřování produktu a tím i růst jeho popularity. Proto autor může, v rámci některé z licencí Creative Commons, plošně uzavřít se všemi potenciálními uživateli díla smlouvu, na základě které jim poskytne některá svá práva k dílu a jiná si naopak vyhradí. Autor tím dobrovolně omezí svoje zákonem zaručená práva, neodstraní je však úplně. Označení těchto licencí pak plně vystihuje popis “Some Rights Reserved”, nahrazující obligátní “All Rights Reserved”. Tyto licence sice autorská práva ponechají, nicméně stanoví příslušné výjimky. Od roku 2009 jsou dostupné i české verze licencí Creative Commons a tyto tak využívají i například stránky Ministerstva životního prostředí.

¹¹⁶ GNU Affero General Public License (aktuálně ve verzi 3.) [online]. gnu.org [cit. 15. 5 2011]. Dostupné na <<http://www.gnu.org/licenses/agpl-3.0.html>>.

¹¹⁷ To se týká se zejména webových aplikací.

Software, který může být označován jako Open source musí, dle jeho zastánců sdružených pod Open Source Initiative¹¹⁸, naplňovat kumulativně deset podmínek¹¹⁹.

Jak je již z názvu patrné, *zdrojový kód (1)* musí být poskytnut nabyvateli licence v modifikovatelné podobě, případně mu musí být sdělena informace, kde lze zdrojový kód bez zbytečných nákladů získat. Zdrojový kód nesmí být záměrně nesrozumitelný či obsahovat pouze soubory vzniklé v různých fázích překladu počítačového programu. Nabyvatel licence musí být oprávněn počítačový program dále úplatně i bezúplatně *volně distribuovat (2)*, rozmnožovat a rozšiřovat. Zároveň nesmí být omezován ani v možnosti distribuce programu coby součást jiného programu nebo společně s jinými. Nabyvatel licence musí být oprávněn modifikované – tedy *odvozené dílo (3)* dále distribuovat, a to za stejných licenčních podmínek, jaké byly u původní verze díla. Distribuce modifikovaného zdrojového kódu může být licenčními podmínkami omezena za předpokladu, že společně se zdrojovým kódem původní verze je umožněno distribuovat opravné soubory (tzv. patches), které lze použít k úpravě této verze při jejím překladu (kompilaci). Distribuce software vytvořeného (přeloženého) z modifikovaného zdrojového kódu původního programu musí být výslovně umožněna. V licenčních podmínkách může být obsažen požadavek, aby modifikovaný software nesl jiné jmenné nebo číselné označení oproti původní verzi. Tímto má být zachována *integrita zdrojového kódu autora (4)*. Licenční ujednání *nesmí být diskriminační vůči osobě či skupině osob (5) ani vůči oborům činnosti (6)*, znamenající například omezení užití software ve vztahu k určitým oblastem lidské činnosti (obchod, genetický výzkum aj.). *Licenční ujednání musí být aplikovatelné (7)* a obecné do té míry, aby k oprávněnému užití software nebylo třeba uzavírat dodatky či jiné zvláštní smlouvy. *Licenční podmínky nesmí být určeny pouze pro konkrétní softwarový produkt (8)*. Právní vztahy související s poskytovaným počítačovým programem nesmí být odvislé od toho, zda je program distribuován společně s jinými či nikoliv, přičemž všichni nabyvatelé licence musí mít stejná práva a povinnosti bez ohledu na tento způsob distribuce. *Licenční podmínky nesmí zasahovat do jiného software (9)*, který je distribuován společně s programem, na něj se tyto licenční podmínky vztahují. Licenční podmínky tak kupříkladu nesmí stanovit, že všechny

¹¹⁸ The Open Source Initiative [online] opensource.org [cit. 18.5.2011]. Domovské stránky jsou dostupné na <<http://www.opensource.org/>>.

¹¹⁹ The Open Source Definition [online] opensource.org [cit. 18.5.2011]. Dostupné na <<http://www.opensource.org/docs/osd>>.

programy distribuované na jednom hmotném médiu se musí řídit licenčními podmínkami splňujícími kritéria pro Open Source software. *Licenční ujednání musí být technologicky neutrální (10)* a tedy žádné jejich ustanovení nesmí být závislé na určité technologii.

Do novelizace autorského zákona¹²⁰, která výslovně umožnila poskytovateli licence podávat neadresovaný návrh na uzavření licenční smlouvy a zároveň umožnila akceptaci tohoto návrhu bez zpětné notifikace jeho poskytovatele, se vedly debaty¹²¹, zda lze vůbec volné/open source licenční ujednání platně uzavřít v českém právním prostředí. V zásadě se odborná veřejnost přiklání k názoru, že tak učinit nelze. V současné době je tedy, díky zmíněné novelizaci, uzavírání licenčních ujednání v rámci free software/open source v souladu s českou právní úpravou.

¹²⁰ Novela autorského zákona č. 216/2006 Sb.

¹²¹ Např. CEPL, Matěj. *Právní rozbor dvou volných licencí z hlediska českého práva* [online], ceplovi.cz, 24. ledna 1999 [cit. 29.5.2011]. Dostupné na <<http://ceplovi.cz/matej/clanky/oplana.html>>, či SMEJKAL, Vladimír a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*, 2. aktualizované a rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, s. 523.

7. Užití děl v rámci výměnných sítí Peer-to-Peer

7.1 Vývoj Peer-to-Peer sítí

Peer-to-peer (*rovný s rovným*) neboli P2P je označení takové síťové komunikace, ve které vystupují (komunikují) přímo jednotliví uživatelé. Tento systém si lze přestavit podobně jako Internet. Tedy jako pavučinu, ve které jsou propojeny jednotlivé počítače, které zde plní jak roli serveru, kdy data odesílají¹²², tak roli příjemců – tedy koncových uživatelů, kteří tato data přijímají (stahují)¹²³. Uživatel v P2P systému tak není pouhým pasivním příjemcem dat, ale zapojuje se na různě dlouhou dobu do celého systému, přičemž v této době tvoří jeho počítač (server) případný zdroj jiným uživatelům. Tento fakt se posléze odráží na odpovědnosti, o které je pojednáno v kapitole 8. Celá síť P2P je tak tvořena na sobě relativně nezávislými vlákny (zdroji), které se jako živý organismus připojují a odpojují, přičemž data se po ní dále rozšiřují mezi dalšími, připojujícími se vlákny.

Z hlediska vývoje P2P sítí je dnes rozlišovat mezi třemi vývojovými generacemi.

První masově rozšířenou P2P aplikací se stal Napster¹²⁴, který představuje první generaci tzv. *centralizovaných* P2P sítí, ve které dochází ke sdílení dat s jedním centrálním vyhledávačem. Základem je zde centralizovaná síť, jejíž součástí jsou počítače jednotlivých zaregistrovaných uživatelů. Uživatelův počítač - tzv. peer je připojen pomocí programu k centrálnímu indexovacímu serveru, který uchovává informace o všech dalších uživateliích a jimi poskytnutých sdílených souborech¹²⁵.

¹²² Tím dochází ke sdělování díla veřejnosti ve smyslu § 18 AutZ (a souběžně i k rozmnožování díla ve smyslu § 13 AutZ).

¹²³ Tím dochází k rozmnožování díla ve smyslu § 13 AutZ.

¹²⁴ Napster byl první celosvětově online rozšířenou službou ke sdílení hudby. Původně byl vytvořen studentem Shawnem Fanningem za účelem sdílení souborů elektronickou cestou. Jeho technologie však dovolila fanouškům hudby snadno sdílet hudbu ve formátu MP3 mezi sebou, což vedlo až k tomu, že byl Napster obviněn špičkami hudebního průmyslu z masivního zneužívání autorských práv. Ačkoli byla původní služba ukončena rozhodnutím soudu, decentralizované sdílení děl pomocí P2P sítí se tím dostalo do širokého povědomí veřejnosti. Následovali nástupci jako Kazaa, BearShare či Limewire, které se daly kontrolovat mnohem obtížněji. Dnes Napster sice pokračuje coby placená služba, s popularitou původní (neplacené) verze se však již nemůže srovnávat.

¹²⁵ Poskytování sdílených souborů probíhalo tak, že nově zaregistrovaný uživatel vymezil část prostoru na svém pevném disku, kde se nacházely požadované soubory (v případě Napsteru šlo o hudební nahrávky ve formátu MP3), přičemž kdykoliv byl poté tento uživatel připojen k síti, mohli si ostatní uživatelé stahovat jím nabízenou hudbu.

Druhou generací P2P sítí se staly *decentralizované* výměnné sítě. V tomto případě již nefiguruje žádný centrální server (uzel), na kterém by byli uživatelé závislí. Tito nabízejí i nadále svá data ke sdílení ostatním, nicméně lokalizace jednotlivých požadovaných souborů již neprobíhá skrze jakékoliv centrum, ale pouze s pomocí počítačů koncových uživatelů. Typickým představitelem této generace je síť založená na protokolu Gnutella. Ta pracovala na tzv. metodě flooding (zaplavení). Počítač jednoho uživatele odeslal požadavek na daný soubor uživateli druhému. Pokud měl tento druhý uživatel požadovaný soubor k dispozici, rovnou mu jej zaslal. V opačném případě mu zaslal několik dalších adres počítačů, které měl k dispozici, neboť s nimi komunikoval již dříve při vyhledávání. Pokud ani zde nebyla požadovaná data nalezena, “záplavovým” (lavinovým) efektem se požadavek šířil dále po síti až ke zdroji. Anonymita je takřka dokonalá, neboť jen na několika sousedních uzlech lze zjistit, kdo prvotní dotaz položil. Nevýhodou decentralizované sítě oproti centralizované je rychlost stažení souboru, která je ovlivněna dvěma skutečnostmi. První z nich vyplývá ze samotné podstaty decentralizovaných sítí, kdy spolu počítače komunikují jedině, když jsou připojeny k síti (online). Druhá pak, že rychlost jednotlivých uzlů je odvislá od rychlosti připojení jednotlivých uživatelů.

Třetí generací P2P se stala tzv. *hybridní síť*, která stojí na půl cesty mezi centralizovanou a distribuovanou strukturou. Nejedná se zde pouze o způsob vyhledávání, ale také přímo o fyzické umístění dat. Tyto sítě vytvářejí tzv. ultrapeers (super-uzly), které se následně chovají jako centrální servery. Soubory nejsou uloženy uživatelem na jeho disku, nýbrž do logického prostoru tvořeného vyhrazeným místem na discích ostatních účastníků služby. Jde o model typický pro projekt Freenet. Počítače jsou náhodně vybírány často bez vědomí uživatelů. Soubory jsou identifikovány názvem v adresovém prostoru celé sítě, nikoliv tedy umístěním jak je tomu běžné u jiných výměnných systémů.

Koncový uživatel stahující díla z Internetu prostřednictvím sítí P2P zpravidla rozdíl mezi jednotlivými generacemi na první pohled nepozná, neboť ty spočívají v technologii přenosu. Význam podřazení těchto přenosů pod jednotlivé generačně-vývojové P2P spojení s uživatelem může mít dopad na posouzení otázky odpovědnosti za neoprávněné užití autorského díla, kdy se zjišťuje zda v rámci P2P sítě došlo k pouhému stažení díla či paralelně s tímto stažením došlo i k jeho rozšiřování.

7.2 Peer-to-Peer vs. centrální systém

Sdílení (nejen) autorských děl prostřednictvím P2P sítí se stalo dominantním vůči dosavadnímu centralizovanému způsobu zpřístupňování děl. Centralizovaný způsob je založen na vztahu „uživatel-server“, kdy uživatelé komunikují s centrálním serverem a prostřednictvím něj i s ostatními uživateli. Na jednom počítači (serveru) připojeném do sítě Internet jsou nahrána a zpřístupněna data, přičemž tento server je možno identifikovat IP adresou¹²⁶. Koncový uživatel pak má možnost, při navštívení tohoto serveru, stahovat data do svého počítače. A právě takovéto centrální uspořádání umožňuje, i přes jisté překážky, jako je například přítomnost mezinárodního prvku, či následného vymáhání takového práva v mezinárodním prostředí, relativně snadno lokalizovat zdroj, na kterém se autorsky chráněná data nacházejí. Pořád lze s jistou určitostí ukázat na odpovědnou osobu - tedy na poskytovatele obsahu, popřípadě volného prostoru.

Klasickým příkladem centralizovaného způsobu poskytování dat je tzv. FTP. Tento *File Transfer Protocol* je nástupce BBS (Bulletin Board System), prostřednictvím kterého se uživatelé přímo připojovali komutovanou telefonní linkou a měli tak umožněn přístup k souborům. FTP je protokol, který je určen pro přenos souborů mezi uživateli. Jde o klasický systém „klient-server“. Na jednom počítači je nainstalován a nakonfigurován FTP server, který poskytuje data ostatním počítačům (klientům). Tito se mohou na FTP servery připojit prostřednictvím jednoho z mnoha programů k tomu určených¹²⁷. FTP standard je nadto použitelný pro všechny platformy, což dovoluje připojit k němu jakýkoliv počítač s jakýmkoliv operačním systémem. Nevýhodou FTP serverů je však jejich relativní nezabezpečení. Hesla a soubory jsou totiž zasílány jako běžný nešifrovaný text a jako takové mohou být tato hesla odchycena a následně zneužita. Jistým východiskem se může jevit například tzv. Secure FTP (SFTP), který umožňuje šifrovaný přenos mezi klientem a serverem, přičemž je zpětně kompatibilní s původním FTP.

V P2P systému spolu počítače komunikují prostřednictvím programu, který zjednodušuje maximální možnou měrou jeho fungování. Nejznámějším mezi takovými programy je BitTorrent. Tento program původně vznikl jako distribuční mechanismus pro

¹²⁶ Tento Internet Protocol (IP) identifikuje konkrétní počítač v prostředí Internetu. Veškerá data, která jsou přes počítačovou síť posílána, obsahují IP adresu odesilatele i příjemce.

¹²⁷ FTP klienta v sobě obsahují rovněž tak základní programy jako je Total Commander.

velké soubory. Centralizovaný systém musí být vybaven silným serverem, aby byla zajištěna efektivita, rychlost a funkčnost. Při vysoké návštěvnosti však může být takovýto server přetížen, mnohdy i kompletně vyřazen z provozu. Alternativou pak je možnost stahovat nejen z toho serveru, ale současně i z počítačů (serverů) těch, kteří si data již stáhli, popřípadě ještě stahují. Aby toto bylo možné, je třeba zdroj virtuálně rozdělit na menší části. Každá tato část se může pak nacházet na jiném místě, přičemž jednotlivým prvkem mezi nimi je právě soubor s příponou .torrent¹²⁸. Ten v sobě obsahuje přesný popis celku a rovněž výchozí zdroj - tedy místo, kde se původní kopie daného souboru nachází, kam byl nahrán (uploadován). V případě stahování prostřednictvím torrentů lze narazit celkem na tři druhy osob. Osoba, která poprvé nahraje soubor určený ke sdílení se nazývá *uploader*¹²⁹. V okamžiku kdy si uživatel, který se rozhodne si daný soubor prostřednictvím torrentu stáhnout, stává se z něj tzv. *peer*, popřípadě *leech*. Jde o osobu, která torrent momentálně stahuje a zároveň uploaduje ostatním své stažené data. V okamžiku, kdy peer stáhne celý potřebný soubor, a stále nabízí upload – tedy jej neodpojuje z procesu, stává se z něj tzv. *seed*. Seed je tedy osoba, která má staženo kompletních 100% souboru a dále jej sdílí.

Každý torrent si vytváří vlastní výměnou síť, a to prostřednictvím popisu souboru. Určení koncového uživatele a jeho případný postih je tím významně ztížen¹³⁰. Prakticky nulová míra odpovědnosti jednotlivých uživatelů je jedním z atributů, proč je sdílení autorsky chráněných děl tak masově rozšířeno.

Nejčastěji šířeným obsahem prostřednictvím výměnných sítí jsou beze sporu filmy, hudební nahrávky a software (počítačové programy, hry a další). Drtivá většina je pak šířena samozřejmě bez souhlasu držitele autorských práv.

7.3 Boj proti P2P

K největším a nejaktivnějším zastáncům za práva nositelů autorských práv na světě patří již zmiňovaná Americká Asociace nahrávacího průmyslu¹³¹ (Recording industry

¹²⁸ BEDNÁŘ, Vojtěch. *BitTorrent - Spása P2P nebo nový svět?* [online]. Lupa.cz, 8. 3. 2004 [cit. 26.2.2011]. Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/bittorrent-spasa-P2P-nebo-novy-svet/>>.

¹²⁹ Z anglického *upload* - nahrát.

¹³⁰ Zastánci sdílení nelegálního obsahu prostřednictvím P2P dokonce uvádějí, že existuje procentuálně větší šance, že vyhrajete ve státní loterii, než že budete postiženi za nelegální sdílení.

¹³¹ Domovské stránky těchto dvou institucí jsou dostupné na <<http://www.riaa.com/>>, resp. na

Association of America, dále jen RIAA) a Motion Picture Association of America (dále jen MPAA). Tyto a další subjekty se tak snaží jednak žalobami dosáhnout odstavení P2P serverů, jednak postihnout koncové uživatele. Krom již probíraného Napsteru je vývoj sporů mezi držiteli autorských práv a peer-to-peer sítěmi dobře popsán v kauze Grokster a Streamcast Networks vs. MGM¹³². MGM zde zastupovalo nahrávací společnosti a další držitele autorských práv. Žaloba tvrdila, že výměnné sítě¹³³ usnadňují zásahy do autorských práv a snižují tak zisky nahrávacích společností. Obhájci protistrany se však odvolali na precedens podobného případu Betamax¹³⁴. V tomto případě vyhrála společnost Sony spor o zákaz prodeje jejich videorekordérů Betamax, díky kterým bylo možno zhotovovat i nelegální rozmnoženiny VHS kazet. Nejvyšší soud však konstatoval, že nelze za nelegální označit zařízení jen proto, že potenciálně umožňuje zhotovovat i nelegální rozmnoženiny a poukázal na to, že uvedený výrobek má primárně jiný účel než nelegální rozmnožování¹³⁵. Výrobce tak, dle tohoto výroku, nemá být odpovědný za činnost, kterou s ním jeho provádějí jeho uživatelé. S argumenty obhajoby se ztotožnil obvodní a následně i federální odvolací soud¹³⁶. Na rozdíl od Napsteru, který byl tvořen centrální databází odkazů však většina současných P2P sítí (včetně žalovaných) poskytuje pouze službu k výměně souborů, které jsou uloženy v počítačích jednotlivých uživatelů. Soudy tak připustily, že P2P operátoři nemají přímou kontrolu nad sdílenými soubory a nemohou tedy za to, jak uživatelé používají jejich produkt, tedy za ně ani nemohou nést odpovědnost. Žalobci na toto namítali, že zatímco Sony nemohla kontrolovat chování uživatelů videorekordérů, žalovaná strana tuto možnost, například filtrováním povoleného obsahu, má. Právě sdílení autorsky chráněných děl na těchto sítích však má, dle RIAA a MPAA, hlavní zásluhu na oblíbenosti těchto služeb, které vytváří svůj zisk z reklamy. Tento fakt pak nenutí tyto poskytovatele jakkoliv služby omezovat. Za pravdu těmto argumentům dal i Nejvyšší soud¹³⁷, ke kterému se žalobci

<<http://www.mpa.org/>>

¹³² Jde o zkratku METRO-GOLDWYN-MAYER STUDIOS INC.

¹³³ V tomto konkrétním případě šlo o známé FastTrack a Morpheus.

¹³⁴ SONY CORP. v. UNIVERSAL CITY STUDIOS, INC., 464 U.S. 417 (1984) [online]. caselaw.lp.findlaw.com[cit. 11.4.2011]. Dostupné na <<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?navby=CASE&court=US&vol=464&page=417>>.

¹³⁵ OTEVŘEL, Petr. *Jak se autorské právo staví k DRM technologiím? (1.)*. [online] lupa.cz, 1.září 2005 [cit. 11.4.2011]. Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/jak-se-autorske-pravo-stavi-k-drm-technologieim-1/>>.

¹³⁶ Pro zajímavost – jednalo se o tentýž soud, který rozhodl o zastavení služby Napster.

¹³⁷ *Rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojených států amerických ve věci METRO-GOLDWYN-MAYER STUDIOS INC. ET AL. v. GROKSTER, LTD., ET AL.* [online]. w2.eff.org [cit. 25.3.2011]. Dostupné na

odvolali. Odpovědnost provozovatelů Groksteru a Morpheu viděl zejména v tom, že se viditelně zaměřovali na uspokojení poptávky po autorsky chráněných dílech¹³⁸ a nevyvinuli žádné nástroje proti jejich nelegálnímu šíření a to ani po upozornění oprávněných osob. Navíc, v souvislosti s poskytováním těchto služeb, profitovali z prodeje reklamních ploch. Nejvyšší soud ve své argumentaci uvedl, že jestliže někdo rozšiřuje zařízení, jehož účelem je porušovat autorská práva, může nést odpovědnost za následné porušování autorských práv svými zákazníky. Tento precedens však nemusí obstát v případě open source projektů, zaměřených na P2P síť. Bez možnosti identifikace provozovatele a komerční motivace bude velice obtížné takovéto P2P síť dohnat k odpovědnosti¹³⁹.

Krom poskytovatelů P2P sítí se oprávněné osoby (opět v čele s RIAA a MPAA) snaží o postižení jednotlivých koncových uživatelů. Získání peněžní náhrady (či jakékoliv jiné satisfakce) je však mizivé v porovnání s předchozím případem. V tomto případě mají žaloby primárně působit odstrašujícím dojmem. Většina takovýchto hromadně podávaných žalob končí mimosoudním vyrovnáním¹⁴⁰, avšak ne vždy jsou žalobci úspěšní. Uživatele lze totiž identifikovat často pouze prostřednictvím IP adresy. Ta se však nutně nemusí shodovat s konkrétní osobou, která dílo neoprávněně užila (stáhla). RIAA tak například zažalovala ženu, která nikdy počítač nevlastnila ani nepoužívala¹⁴¹. Tento a podobné případy jsou pak nejspíš důvodem, že i veřejné mínění v USA¹⁴² (přes 56%) je proti takto podaným žalobám. Společnost RIAA se dokonce v roce 2007 stala „vítězem“ ceny udělované serverem The Consumerist¹⁴³ pro nejhorší americkou společnost.

Konkrétní případy související s rozšiřováním děl prostřednictvím peer-to-peer sítí jsou

<http://w2.eff.org/IP/P2P/MGM_v_Grokster/04-480.pdf>.

¹³⁸ Na Streamcast bylo možno například nalézt žebříček Top40 nejstahovanějších produktů, z nichž všechny spadaly pod autorskoprávní ochranu.

¹³⁹ MIKLÍK, Aleš. *Výměnné sítě jsou nelegální, ale karavana jede dál*. [online] 29. června 2005 [cit. 25.3.2011]. Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/vymenne-site-jsou-nelegalni-ale-karavana-jede-dal/>>.

¹⁴⁰ Proti organizaci se silným finančním zázemím se většinou lidé bojí aktivně vystupovat a většina proto přistupuje na podmínky RIAA a platí vysoká odškodnění, aniž by o jejich vině či nevině rozhodl soud.

¹⁴¹ *Server Recording Industry vs. The people. Marie Lindor to Move for Summary Judgement*. [online]. recordingindustryvspeople.blogspot.com, 3. února 2006 [cit. 25.3.2011]. Dostupné na <<http://recordingindustryvspeople.blogspot.com/2006/02/marie-lindor-to-move-for-summary.html>>.

¹⁴² IVERSON, Jon. *Riaa heavy handed?* [online]. preview.stereophile.com, 23. srpna 2004 [cit. 25.3.2011]. Dostupné na <<http://preview.stereophile.com/news/082304survey/index.html>>.

¹⁴³ RIAA Wins Worst Company In America 2007 [online]. consumerist.com [cit. 25.3.2011]. Dostupné na <<http://consumerist.com/consumer/worst-company-in-america/riaa-wins-worst-company-in-america-2007-245235.php>>.

8. Odpovědnost

8.1 Odpovědnost podle soukromoprávních norem

Moderní prostředky šíření děl, zejména tedy Internetová síť, umožnily zásahy do autorských práv v nebyvalé míře. V rámci krátkého časového úseku tak může být dílo šířeno v celosvětové síti a zároveň zpřístupněno libovolnému počtu koncových uživatelů. Rychlé zakročení proti takovýmto zásahům do autorských práv a následná možnost vymáhání a vynucení odpovědnosti je proto v prostředí Internetu stěžejní.

Autorský zákon nám ve svém § 40, týkající se ochrany práva autorského, říká, že „*autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasazeno nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah se může domáhat...*“. Z dikce zákona tak vyplývá, že *odpovědnost za zásah či ohrožení autorského práva je objektivní, tedy bez ohledu na zavinění*¹⁴⁴. Plně tak postačí skutečnost, že nastane zákonem kvalifikovaná událost či následek. U autorskoprávních deliktů postačí pouhé ohrožení práva¹⁴⁵, které stojí vedle přímého zásahu do něj, k tomu, aby se autor mohl domáhat ochrany svých výlučných osobnostních a/nebo majetkových autorských práv. Není tedy podstatné, zda k zásahu do těchto práv dojde souběžně či zvlášť, jakým způsobem k zásahu došlo, nerozhoduje úmysl či nedbalost a autor se může domáhat veškerých opatření, které mu zákonná úprava v § 40 AutZ umožňuje.

Aktivně legitimovaný k ochraně svých práv je v první řadě autor (či spoluautor), který může uplatnit svá práva vůči komukoliv, kdo do jeho práv neoprávněně zasahuje, či existuje-li zde hrozba takového zásahu. V úvahu připadá i okruh odvozených nabyvatelů autorského práva, jako jsou autorův dědic¹⁴⁶, nabyvatel výhradního licenčního práva k výkonu práva dílo užit¹⁴⁷, zaměstnavatel¹⁴⁸, kolektivní správci autorských práv¹⁴⁹ a konečně právnické osoby

¹⁴⁴ KŘÍŽ, Jan, HOLCOVÁ, Irena, KODAČ, Jiří, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související - komentář*, 2. aktualizované vydání, Praha : Linde Praha, 2005, s. 145

¹⁴⁵ Delikt pouhého *ohrožení* práva je postaven na roveň přímému *zásahu* do něj v souladu s principem ochrany práva obsaženém mj. v občanském zákoníku, coby přepisu *lex generalis*, kdy se ochrana práva má vztahovat nejen na jeho porušení, ale rovněž na jeho ohrožení. V případě takového ohrožení je vždy nutné pečlivě dbát na posouzení příčinné souvislosti mezi jednáním „ohrožující osoby“ a možným zásahem do autorského práva. Mezi případy ohrožení autorského práva spadá například příprava či jiný pokus o zásah do autorského práva ve formě zhotovování nástrojů k obcházení technických ochranných děl (DRM).

¹⁴⁶ Dědicem dle obecné úpravy může být fyzická osoba, právnická osoba či stát.

¹⁴⁷ V souladu se zněním § 41 AutZ.

sdužující autory či osoby blízké autorovi v případě postmortální ochrany autorského díla¹⁵⁰. Pro účely této práce bude nadále používán pro zjednodušení pouze pojem autor, coby primárně aktivně legitimovaná osoba.

Pasivně legitimovány jsou pak všechny osoby, u kterých připadá v úvahu aktivní zásah či ohrožení autorského práva. Rovněž v tomto případě bude nadále používán pouze pojem narušitel. Výčet těchto osob, jejichž odpovědnost z pozice narušitele či ohrožovatele je podstatná pro tuto práci, je uveden v kapitole 8.3.

Autorský zákon dále v § 40 uvádí demonstrativní výčet nároků aktivně legitimované osoby v případech, kdy dochází k ohrožení či již přímo k zásahu do autorských práv. První z těchto možností, které je samozřejmě možno uplatnit jak zvlášť tak kumulativně, je *nárok na určení autorství*. Tento určovací nárok nespadá pod určovací žaloby dle § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „OSŘ“), nýbrž se jedná o zvláštní určovací žalobu v režimu autorského zákona. Není tak potřeba prokazovat naléhavý právní zájem na tomto uznání¹⁵¹. Druhý z výslovně uvedených nároků je svou povahou *nárokem záporním*, negativním, spočívající v možnosti domáhat se zákazu ohrožení či přímého zásahu do autorského práva. Mezi demonstrativním výčtem těchto negativních nároků nalezneme rovněž pro tuto práci nejvýznamnější zákaz neoprávněného sdělování díla veřejnosti. Třetí, tzv. *informační nárok*, spočívá v povinnosti narušitele poskytnout zákonem stanovené informace, které mají napomoci k determinaci odpovědných osob, odstranění závadného stavu či mají zabránit dalším zásahům do autorských práv. Nárok na ochranu obchodního tajemství dle § 18 ObchZ či vznik zvláštního nekalosoutěžního deliktu porušení obchodního tajemství dle § 51 ObchZ nejsou touto informační povinností dle autorského zákona dotčeny¹⁵². Z taxativního výčtu možných požadovaných informací jsou pro porušování autorských práv v prostředí Internetu významné zejména informace o způsobu a rozsahu neoprávněného užití díla, původu rozmnoženiny a totožnosti osob, které se neoprávněného užití účastnily či nadále účastní. Konkrétní dotazy by se tak mohly týkat způsobu neoprávněného získání díla, počtu a určení

¹⁴⁸ A sice coby zákonný vykonavatel výlučných majetkových autorských práv, jedná-li se o dílo vytvořené jako zaměstnanecké dílo dle § 58 AutZ.

¹⁴⁹ Dle § 97 a násl. AutZ.

¹⁵⁰ Dle § 11 odst. 5 AutZ.

¹⁵¹ Vyloučena tím samozřejmě není ani žaloba dle § 80 písm. c) OSŘ, bude-li zde ze strany žalobce existovat presumovaný naléhavý právní zájem.

¹⁵² TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon - komentář*, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2007, s. 421.

míst, kam bylo dílo nahráno, jakým způsobem byla případně odstraněna jeho ochrana¹⁵³, které osoby tak učinily, jakým způsobem dochází k jeho šíření, za jakou cenu či ve prospěch kterých osob a další. Informační povinnost se týká nejen narušitelů či ohrožovatelů, nýbrž i demonstrativního výčtu osob, které mají neoprávněné zhotovenou rozmnoženinu v držení, tuto využívají či poskytují za účelem hospodářského přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu či se aktivně účastní pořízení, výroby nebo distribuce rozmnoženiny či napodobeniny díla anebo poskytování služeb, to vše za současného neoprávněného zásahu do práv autora. A opět, ani těmito informačními povinnostmi nejsou zapovězeny obecné procesně právní povinnosti dle občanského soudního řádu, jako např. povinnost sdělit informace, které mohou mít význam pro řízení a rozhodnutí. Čtvrtý uplatnitelný *nárok* je svou povahou *odstraňovací*, restituční, kdy jeho účelem je odstranění neoprávněného zásahu do autorského práva. Z demonstrativního výčtu je pak pro účely této práce nejpodstatnější stažení a případně i zničení neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla a rovněž, ač to v demonstrativním výčtu není přímo uvedeno, zničení nebo odstranění nástrojů použitých k odstranění ochrany u neoprávněně zhotovené rozmnoženiny díla. To vše samozřejmě na náklady pasivně legitimované osoby.

Autor může dále požadovat poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, přičemž autorský zákon v rámci demonstrativního výčtu zmiňuje v první řadě omluvu. Tato omluva může být vyžadována a následně učiněna v libovolné podobě. Často se tak lze setkat s vyžadováním omluvy prostřednictvím sdělovacích prostředků, přímo před soudem či jinak přímo ve vztahu k autorovi. V úvahu připadá, a autorský zákon to přímo ve svém § 40 odst. 3 předpokládá, rovněž možnost uveřejnit rozsudek, na jehož základě bylo autorovi vyhověno, a to na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl. Rozsah, formu a způsob uveřejnění v tomto případě určuje sám soud. V prostředí Internetu se bude často jednat o omluvy umístěné přímo na webových stránkách narušitele. Pokud by se přiznání jiného zadostiučinění nejevilo postačujícím a kupříkladu by byla znatelně zasažena či ohrožena pověst autora, zmiňuje zákon dále poskytnutí zadostiučinění autorovi v peněžité podobě. Výši peněžitého zadostiučinění určuje soud, který přihlédne zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práv došlo. Zákon zároveň připouští i

¹⁵³ O odstranění této ochrany je blíže pojednáno v kapitole 9.2.

uzavření dohody o narovnání, což je však, dle mého, poněkud nadbytečné, neboť soud je tak jako tak primárně povinen usilovat o smír mezi účastníky v rámci mimosoudního vyrovnání.

Z dikce zákona plyne, že výši peněžitého zadostiučinění určuje soud, který, dle názoru autorského kolektivu Telec, I., Tůma, P.¹⁵⁴, může přisoudit i zadostiučinění vyšší, než jaké bylo požadováno v žalobním návrhu žalobce. Své závěry opírají jednak o dikci autorského zákona, kdy “výši peněžitého zadostiučinění určuje soud”, jednak o soudcovské moderační právo dle § 153 odst. 2 OSŘ, dle kterého *soud může překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají, jen tehdy, jestliže řízení bylo možno zahájit i bez návrhu, nebo, jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky*, což je právě tento případ. Tento závěr je dále podpořen skutečností, že výši nároku na přiměřené peněžité zadostiučinění lze objektivně zjistit jen s nepoměrnými (skutkovými) obtížemi nebo vůbec. V rámci soudního sporu a hodnocení důkazů má soud tuto úlohu usnadněnu a jeho závěry tak mohou vést k řádné kvantifikaci zadostiučinění. Právo na toto peněžité zadostiučinění, coby osobnostní právo, zaniká smrtí fyzické osoby a nepřechází na dědice.

Vedle shora uvedených nároků plynoucích přímo z autorského zákona se autor může dále domáhat náhrady škody a nároku na vydání bezdůvodného obohacení.

Na rozdíl od odpovědnosti za zásah do autorského práva¹⁵⁵ má *odpovědnost za škodu* subjektivní charakter. Ke vzniku této odpovědnosti se tak vyžaduje nedbalostní či úmyslné zavinění narušitele. V samotném autorském zákonu je upravena pouze varianta výše výpočtu ušlého zisku, kdy se autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem¹⁵⁶. Na základě zásady *lex generalis* je tak nutné obrátit se na předpis obecný. Tím je občanský zákoník, konkrétně § 420 a násl., který obecně stanoví, že „každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti“. Je samozřejmě na autorovi (či jiné oprávněné osobě), aby tento zásah do jeho práv dokázal. Porušení povinnosti bude představovat jakékoliv užití díla náležící výhradně do působnosti autora. Další porušení právní povinnosti může vycházet z principu *neminem leadere*. Tato obecná prevenční povinnosti je upravena v § 415 ObčZ a

¹⁵⁴ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon - komentář*, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2007, s. 423.

¹⁵⁵ I do jemu podobných práv k nehmotným statkům, práva na ochranu osobnosti apod.

¹⁵⁶ Takto stanovený výpočet byl do autorského zákona vložen novelou – z.č. 216/2006 Sb. na základě dobrovolného provedení čl. 13 směrnice Evropského parlamentu a Rady, Úř. věst. L 157, 20. dubna 2004, s. 38.

stanoví, že „každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku, přírodě a životním prostředí.“ Jde o tak široce pojatou povinnost, že je nutno přihlížet k jednotlivým případům ad hoc. Poslední možné porušení právní povinnosti vychází z porušení smluvní povinnosti. Nicméně ta v rámci porušování autorského práva na Internetu nepřipadá v úvahu, neboť neexistuje žádná smlouva mezi autorem a osobou zpřístupňující dílo na Internetu o tom, že tato osoba tak nesmí činit bez jeho souhlasu¹⁵⁷. Tato povinnost totiž plyne přímo ze zákona¹⁵⁸.

V případě, že se oprávněné osobě podaří prokázat porušení některého z jeho práv, musí dále *specifikovat utrpěnou škodu*. Občanský zákoník rozeznává v ust. § 442 odst. 1 dva druhy škody. Skutečnou škodu (*damnum emergens*) a ušlý zisk (*lucrum cessans*). Skutečnou škodou se rozumí zmenšení existujícího majetku poškozeného ve srovnání se stavem, který zde byl před způsobením škody. Představuje rovněž to, co bylo nutno vynaložit, aby byl obnoven původní stav a náklady vynaložené na odstranění následků škody¹⁵⁹. Náhrada skutečné škody tak v prostředí Internetu nepřichází v úvahu. V praxi totiž tato skutečná škoda představuje pouze škodu na hmotném substrátu, prostřednictvím kterého je dílo zprostředkováno veřejnosti. Dílo samo o sobě, coby nehmotný statek, je v tomto smyslu nepoškoditelné. Judikatura¹⁶⁰ se nadto shodla na tom, že náhrada autorské odměny ušlé neoprávněným užitím díla je nárokem z odpovědnosti za bezdůvodné obohacení, a nikoli odpovědnosti za škodu. Ušlý zisk pak představuje to, co poškozenému v důsledku způsobení škody ušlo, tedy takovou újmu spočívající v nerozmnožení majetku, kterou by bylo možno se zřetelem k pravidelnému běhu věcí očekávat¹⁶¹. V případě neoprávněného zpřístupnění a následného stažení například hudby ve formátu MP3 prostřednictvím Internetu nedochází ke zmenšení existujícího majetku poškozeného, neboť v tomto případě nahrávka zůstává i nadále na serveru. Počítá se tedy s ušlým ziskem, který vychází z počtu neoprávněně stažených nahrávek. Odpůrci takového způsobu vyčíslování škody však argumentují tím, že by si dané dílo tak jako tak nekoupili a o ušlém zisku tedy nemůže být řeč. Tyto závěry

¹⁵⁷ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha : Linde Praha, 2003, s. 159.

¹⁵⁸ § 12 a § 18 AutZ.

¹⁵⁹ Prof. Judr. DUŠAN HENDRYCH & kolektiv, *Právní slovník*, C.H. Beck 2001, heslo: skutečná škoda s. 890.

¹⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 01.03.2005, sp.zn. 5 Tdo 160/2005 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2004, sp. zn. 4 Tz 124/2004.

¹⁶¹ Prof. Judr. DUŠAN HENDRYCH & kolektiv, *Právní slovník*, C.H. Beck 2001, heslo: skutečná škoda s. 1082

podporují rovněž některé studie¹⁶². Poslední co musí oprávněná osoba prokázat, je příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi porušením povinnosti a vznikem škody. Mezi porušením autorských práv a ušlým ziskem musí existovat vztah příčiny a následku. Pokud poškozený tyto tři skutečnosti (tedy porušení právní povinnosti, škodu a kauzální nexus) prokáže, má škůdce jedinou možnost, jak se z odpovědnosti vyvázat. Musí prokázat, že ke škodě nedošlo jeho zaviněním¹⁶³. Občanský zákoník upravuje odpovědnost na základě presumovaného zavinění. Škůdce se tak snaží dokázat, že v jeho případě nešlo o úmysl či nedbalost. Krajní hranici představuje nedbalost nevědomá, která zbavuje škůdce odpovědnosti za předpokladu, že škodu způsobit nechtěl, nevěděl, že ji může způsobit a ani o tom vědět, vzhledem k okolnostem, nemohl a neměl.

Stejně jako právo na náhradu škody rovněž i právo na vydání *bezdůvodného obohacení* zůstává nedotčeno. Podobně také autorský zákon obsahuje zvláštní ustanovení, které říká, že „výše *bezdůvodného obohacení* vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem“¹⁶⁴. Obecná úprava *bezdůvodného obohacení* je obsažena §§ 451-459 ObčZ. K obecnému předpokladu opět patří skutečnost, že došlo k získání určitého majetkového prospěchu na straně neoprávněného nabyvatele. V souvislosti s autorským právem v Internetovém prostředí bude významná zejména poslední věta § 451 odst. 2 ObčZ, která říká, že *bezdůvodným obohacením* je i majetkový prospěch, získaný z nepoctivých zdrojů (*conditio ob turpem causam*)¹⁶⁵. Pod toto ustanovení můžeme subsumovat rovněž neoprávněné užívání autorského díla, při kterém dochází k *bezdůvodnému obohacení*. Příkladem *bezdůvodného obohacení* v prostředí Internetu tak může být zisk plynoucí z prezentace autorského díla neoprávněnou osobou, nevyplacení odměny za užití díla apod. V rámci *bezdůvodného*

¹⁶² Příkladem může být studie Felixe Oberholzer-Gee z Harvard Business School a Koleman Strumpf z Univerzity of North Carolina, kteří neprováděli průzkum formou dotazů a průzkumů mezi uživateli systémů ke sdílení souborů, nýbrž použili přístupové statistiky ze dvou serverů systému OpenNap, open-source potomka slavného Napsteru. Došli k závěrům, že stahování hudebních souborů se na klesajícím prodeji podílí zanedbatelnou měrou a do určité míry jej dokonce podporuje. Výměna nahrávek navíc podle nich zvyšuje popularitu alba, které si pak koupí někdo z "pirátů", kdo by o ně jinak neměl zájem. Ostatní uživatelé takto získané hudby jsou pak podle vědců ti, kdo by si album tak jako tak nekoupili. [online] unc.edu [cit. 27.3.2011]. Celé znění je dostupné na <http://www.unc.edu/~cigar/papers/FileSharing_March2004.pdf>.

¹⁶³ § 420 odst. 3 ObčZ.

¹⁶⁴ § 40 odst. 4 AutZ.

¹⁶⁵ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha : Linde Praha, 2003, s. 166.

obohacení je významná role přisuzována ne/existenci dobré víry bezdůvodně obohaceného v rámci díky § 458 odst. 2 ObčZ. Na základě tohoto ustanovení tak musí bezdůvodně obohacený, v případě že nebyl v dobré víře, vydat vedle bezdůvodného obohacení spočívající ve dvojnásobku obvyklé smluvní licence, rovněž veškeré užítky, představovány například čistým ziskem z neoprávněného užití. A naopak tomu, kdo v dobré víře byl, připadají užítky z něj do jeho vlastnictví. Zlá víra bývá obvykle prokazatelná a není o ní pochyb v okamžiku, kdy se žalovaný se o svém neoprávněném počínání prokazatelně dozví, neboť soudní při v této oblasti zpravidla předchází snaha o mimosoudní sjednání nápravy např. ve formě výzvy autora narušiteli, že tento neoprávněně využívá cizí majetek¹⁶⁶.

8.2 Odpovědnost podle veřejnoprávních norem

Vedle soukromoprávních sankcí, obsažených primárně v zákoně autorském a občanském, mohou být vůči narušiteli uplatněny i sankce veřejnoprávního charakteru. V úvahu tak připadá jednak postih za přestupek dle §§ 105a – 105c AutZ¹⁶⁷, jednak postih za trestný čin porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 240 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen “TZ”). K zahájení řízení není, na rozdíl od sankcí soukromoprávních, potřebná iniciativa oprávněné osoby, do jejichž (autorských) práv bylo zasaženo. Řízení je zahajováno z moci úřední, přičemž oprávněná osoba v něm bude vystupovat nejčastěji jako poškozený či jako oznamovatel. Posouzení, zda se v konkrétním případě bude jednat o přestupek či trestný čin, je nutné činit vždy ad hoc s ohledem na formální znaky deliktu vyplývající z formulace příslušných skutkových podstat a stupně nebezpečnosti tohoto deliktu pro společnost.

Dle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích (dále jen “PřesZ”) je přestupkem *zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin*¹⁶⁸. K odpovědnosti za přestupek postačí zavinění

¹⁶⁶ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon - komentář*, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2007, s. 436.

¹⁶⁷ Ustanovení o správních deliktech - §§ 105a – 105c hlavy šesté AutZ nahradilo, rozšířilo a významně zpřísnilo úpravu dříve obsaženou v § 32 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích se však i nadále použije v obecných otázkách přestupkového práva – např. tedy při definici formy zavinění apod.

¹⁶⁸ § 2 odst. 1 PřesZ.

z nedbalosti, a to i nevědomé, pokud zákon nestanoví výslovně jinak¹⁶⁹. Mezi skutkové podstaty přestupků, pod které lze neoprávněné jednání v prostředí Internetu podřadit, patří jednak poměrně široké neoprávněné užití autorského díla¹⁷⁰, jednak neoprávněný zásah do práva autorského v rámci odstraňování ochrany díla¹⁷¹, či v rámci odstraňování označování elektronické informace o správě práv k dílu. Výše pokut za shora uvedené přestupky se ve srovnání s předchozí úpravou obsaženou v přestupkovém zákoně znatelně zvýšily¹⁷², což lze přičítat i možnostem a rozsahu neoprávněného užití díla prostřednictvím počítačových sítí.

Dle trestního zákoníku je nutno jednání narušitele kvalifikovat jako trestný čin v případě, že k zásahu mj. do autorského práva a práv souvisejících je zasaženo nikoli nepatrně. Posouzení, zda je tato podmínka naplněna, je vždy nutno činit ad hoc s přihlédnutím k intenzitě, délce trvání, způsobu a rozsahu neoprávněného zásahu a k jeho následkům. Jednorázový, či jinak výjimečný zásah do autorských práv bez následků tak nejspíše bude postihován jako přestupek či jiný správní delikt. Takto lze hodnotit například ojedinělé stažení autorského díla prostřednictvím peer-to-peer sítě¹⁷³ spojené s předáním tohoto díla další osobě (známému aj.), ať už za úplatu či bez ní. Naopak kontinuální stahování děl, či přímo správa serverů, na kterém se tyto díla nacházejí, a jejich prodej (resp. zpřístupňování za úplatu) ve velkém rozsahu, bude již nejspíše naplňovat skutkové znaky trestného činu. K naplnění skutkové podstaty trestného činu porušování autorského práva se

¹⁶⁹ Zejména tedy, že je třeba úmyslného zavinění.

¹⁷⁰ Otázkou je, zda na pojem užití díla nahlížet toliko dle vymezení užití díla podle § 12 AutZ (týkající se majetkových práv autora) či je třeba ho vykládat širěji tak, aby bylo možno jako přestupek postihnout zásahy do osobnostních práv autora. V tomto případě mám za to, že zákonodárcovým úmyslem nebylo zúžit postih za přestupek toliko na možný zásah do majetkových práv autora a i nadále je možno postihovat v rámci přestupkového řízení i zásahy do práv osobnostních.

¹⁷¹ Blíže je k tomu pojednáno v kapitole 9.2.

¹⁷² V první jmenované skutkové podstatě přestupku se výše pokuty zvýšila dokonce desetinásobně a to až do částky 150.000 Kč, v případě druhé skutkové podstaty pak až do částky 100.000 Kč.

¹⁷³ Jak již bylo popsáno v kapitole 7. podstatou fungování peer-to-peer sítí je stahování (části) souborů za jeho současného automatického „nabízení“ jiným uživatelům. Po stažení je však možné takovéto nabízení (tedy další upload) jednoduše zastavit. V případě, že koncový uživatel takto neučiní, kontinuálně se tím dopouští neoprávněného zásahu do (něčích) autorských práv. Na druhou stranu je sdílení dat prostřednictvím peer-to-peer sítí postaveno právě na dalším uploadu, bez něhož .torrent soubor zaniká, neboť jednoduše není od koho (zbývající) data stáhnout. Této „zásady“ se koncoví uživatelé drží povětšinou dobrovolně. V případě tzv. privátních trackerů/serverů (např. zahraničního www.torrentleech.org, či jeho českého www.tracker.czech-server.com/ [online] [cit. 29.3:2011]) je však rychlost či možnost stahování přímo závislá na simultánním nabízení, konkrétně na poměru download/upload (tzv. ratio). Zde je pak motivace uživatelů jiná.

vyžaduje, aby pachatel jednal úmyslně¹⁷⁴. Při nedostatku úmyslu jde o nedbalost a opět může jít o přestupek¹⁷⁵. Úmysl se musí vztahovat i na pachatelovo vědomí, že jde o dílo jako výsledek tvůrčí činnosti autora, jako duševní výtvor spočívající v individuálním ztvárnění¹⁷⁶. Za trestný čin porušování autorského práva a práv souvisejících s právem autorským hrozí viníkovi dle § 270 odst. 1 TZ odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Věci v našem případě budou představovat prostředky a nástroje, které byly k páčání trestné činnosti použity – zejména tedy počítač (server), prostřednictvím kterého jsou díla zpřístupňována veřejnosti, či externí paměťové nosiče (CD/DVD/flash disky/externí hard disky), na kterých jsou díla uložena. Přítěžující okolností je případná skutečnost, že protiprávní jednání pachatele vykazuje znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání, či že pachatel svým protiprávním činem získal značný prospěch či se ho dopustil ve značném rozsah, za což hrozí pachateli šest měsíců až pět let. Značný prospěch je v tomto případě definován jako prospěch dosahující částky nejméně 500.000 Kč, přičemž není rozhodné, zda tento prospěch získal pro sebe či pro jiného. Prospěch v tomto případě představuje čistý zisk pachatele, tedy zisk vytvořený po odečtení všech nákladů. Náklady v našem případě budou představovat nejčastěji výdaje nutné k pořízení prostředků a nástrojů, které byly k páčání trestné činnosti použity (CD/DVD/servery). Poslední přítěžující okolnost se týká pojmu značný rozsah, jehož posouzení je ponecháno na zvážení soudu¹⁷⁷, který přihlédne k závažnosti a intenzitě zásahu do autorského práva. V konkrétních případech se může jednat o posouzení doby, po kterou bylo dílo přístupné veřejnosti na Internetu, počet stažení tohoto díla apod. V případě naplnění skutkové podstaty trestného činu porušování autorského práva a práv souvisejících s právem autorským, kterým pachatel pro sebe nebo pro jiného získá prospěch velkého rozsahu nebo způsobí-li tím jinému škodu velkého rozsahu, případně dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu, stanoví zákon v tomto případě trest odnětí svobody na tři až osm let. Posouzení, zda

¹⁷⁴ Pojem úmyslného spáchání trestného činu je v TZ definován v § 4, kdy pachatel chtěl způsobem v tomto zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit chráněný zájem, nebo věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.

¹⁷⁵ Z rozsudku Vrchního soudu v Praze z 26. února 1993, sp. zn. 5 Tz 130/92.

¹⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní zákoník II – komentář*, Praha : C. H. Beck, 2009, s. 2512.

¹⁷⁷ Z rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě, pobočka Olomouc ze dne 19. 10. 1995, sp. zn. 2 To 622/9519 například vyplývá, že se tak stane, když hodnota zboží určeného k prodeji představuje nejméně výše uvedenou částku, a další okolnosti případu, zejména doba páčání činu a způsobené následky, zvyšují jeho závažnost natolik, že je obdobná závažnosti případu, kdy pachatel dosáhne takovým jednáním značný prospěch.

se v konkrétním případě jedná o škodu velkého rozsahu, je opět v kompetenci soudu. Škodou velkého rozsahu se v tomto případě rozumí škoda přesahující částku 5.000.000 Kč.

Dle usnesení Nejvyššího soudu ČR¹⁷⁸ je ustanovení § 152 (dnes § 270) TZ tzv. normou banketní, která odkazuje na předpisy o právu autorském. Judikatura¹⁷⁹ rovněž vyvodila, že neznalost zákona (v tomto případě autorskoprávní úpravy) neomlouvá. Tato zásada tak platí i pro oblast trestněprávní ochrany duševního vlastnictví¹⁸⁰.

8.3 Subjekty a jejich odpovědnost

V prostředí Internetu je možno definovat subjekty, které se různou měrou podílí na užití díla – nejčastěji jeho zprostředkováním veřejnosti (nahráváním) či rozmnožováním (stahováním). Primárně se tak bude jednat o *poskytovatele obsahu a koncového uživatele*.

Nejpočetněji zastoupená je logicky skupina koncových uživatelů. Tito „domácí“ uživatelé používají Internet k vyhledávání a stahování informací. Poskytovatelem obsahu je pak ta osoba, která zpřístupňuje autorsky chráněné dílo ve smyslu § 18 AutZ, a to jakýmkoliv představitelným způsobem. Například tedy na své či veřejné webové stránce¹⁸¹, nahráním díla na FTP server, prostřednictvím sdílení torrentů apod. Tyto dva subjekty jsou nositeli přímé odpovědnosti za porušení autorskoprávních norem.

Další subjekty pak představují osoby, které poskytovateli obsahu či uživateli jejich jednání v prostředí Internetu zprostředkovávají. Jsou jimi *poskyvatelé volného prostoru a poskytovatele připojení*. Poskytovatel volného prostoru umožňuje klientovi umístění dat (webových stránek) na svém serveru a to často úplně zdarma¹⁸². Poskytovatel připojení umožňuje poskytovateli obsahu či koncovému uživateli technické připojení do sítě Internet a následně tak přístup na další servery obsahující případný ilegálně zpřístupněný materiál. Jinak řečeno poskytovatel připojení zprostředkovaně umožní dílo neoprávněně zpřístupnit. Tyto subjekty jsou tak nositeli nepřímé odpovědnosti, kdy nedochází k porušení

¹⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 1996, sp. zn. 2 Tzn 46/96.

¹⁷⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17.7.1996, sp.zn. 2 Tzn 46/96, uveřejněno pod č. Rt 9/1997 ve Sb. rozh. a stan., 1997, č.2,s. 57-60.

¹⁸⁰ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Přehled práva duševního vlastnictví : Česká právní ochrana*. 2. Doplněk: Brno 2006, s. 78.

¹⁸¹ Z nejznámějších: Youtube.com, Myspace.com a další.

¹⁸² Typickým příkladem je u nás doména Webzdarma.cz [online] [cit. 1.4.2011]. Dostupné na :<<http://www.webzdarma.cz/>>.

autorskoprávních předpisů přímo, ale tato osoba k takovému porušení přispěla (či mohla přispět) a je tak spoluodpovědná za primární porušení těchto norem ze strany narušitele. Dle Čermáka je touto nepřímou odpovědností nutno chápat jako spoluodpovědnost těchto osob¹⁸³. Tento institut však ani autorský ani občanský zákon neupravuje, na rozdíl od práva trestního, které definuje spolupachatelství a účastenství. Na odpovědnost těchto subjektů se tedy bude ve většině případů vztahovat již zmiňované ustanovení § 415 ObčZ, týkající se porušení obecné povinnosti *neminem leadere*. Obecně tato povinnost plyne z § 420 ObčZ, kdy „každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti“.

8.3.1 Odpovědnost poskytovatele obsahu

Osoba poskytovatele díla prostřednictvím Internetu je osobou primárně odpovědnou za porušování autorských práv v tomto prostředí. Bez jeho přičinění, tedy bez zpřístupnění díla veřejnosti, by k porušování autorských práv a z toho plynoucích dalších sekundárních odpovědností jiných subjektů nemohlo dojít. Poskytovatelem obsahu je osoba, která na vlastní odpovědnost nabízí či jinak zpřístupňuje autorsky chráněné dílo veřejnosti. Tato osoba, odpovědná za emisi nehmotné materializace díla, rovněž určuje kvalitu díla.

Poskytovatel se tak dopouští neoprávněného užití díla dle § 12 AutZ, tedy jeho sdělováním veřejnosti, upraveného dále v § 18 AutZ. Oprávněná osoba tak může v rámci dispozičního řízení uplatnit veškeré nároky uvedené v předchozí kapitolách. Stěžejní pak bude zejména nárok na odstranění následků zásahu do autorova práva dle § 40 odst. 1 písm. d) AutZ. Jde konkrétně o stažení neoprávněně zpřístupněného díla (včetně stažení z obchodování s ním) a jeho zničení. Novelou autorského zákona¹⁸⁴ se opatření mohou týkat nejen neoprávněně zhotovených rozmnoženin nebo napodobenin díla, zařízení a výrobku, ale i materiálů a nástrojů použitých výlučně nebo převážně k nelegální výrobě rozmnoženin nebo napodobenin díla. Tato odpovědnost je odpovědností objektivní. Subjektivní odpovědností, jak už bylo uvedeno, je odpovědnost za škodu. I tato odpovědnost však může mít v jednom případě charakter odpovědnosti objektivní. Ta je definována v § 420a ObčZ a nastává v případě, kdy je škoda způsobena provozní činností poskytovatele obsahu. Tato situace by se

¹⁸³ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha : Linde Praha, 2003, s. 163.

¹⁸⁴ Novela autorského zákona č. 216/2006 Sb.

týkala například různých internetových magazínů¹⁸⁵. Jak už bylo zmíněno, může se autor domáhat, namísto skutečně ušlého zisku odměny, kterou by býval obdržel za udělení licence k takovému nakládání s dílem. Výše bezdůvodného obohacení pak činní dvojnásobek odměny obvyklé za řádné získání licence.

8.3.1.1 Kauza kinoripu Simpsonovi ve filmu

Nejznámějším případem, kdy byla řešena odpovědnost poskytovatele obsahu na území České republiky, je bezesporu kauza z roku 2007 týkající se pořízení kinoripu¹⁸⁶ filmu „Simpsonovi ve filmu“ a jeho následného rozšíření prostřednictvím Internetové sítě. Dvacetiletý mladík z Kaplice na Českokrumlovsku tehdy v českobudějovickém multiplexu pořídil kinorip filmu přímo při jeho premiéře. Tuto kopii následně v časných ranních hodinách umístil na filehostingový server rapidshare.com, kde k němu mělo přístup neomezené množství dalších osob¹⁸⁷. Mediální pozornost, která opět paradoxně napomohla rozšiřování kinoripu¹⁸⁸, případ vyvolal zejména z toho důvodu, že premiéra tohoto filmu u nás předcházela samotné premiéře v zemi jeho původu – v USA. Trestní oznámení podané Českou protipirátskou unií (ČPU), jehož členem je rovněž distributor filmu na českém trhu - BONTONFILM a.s., vyústilo v brzké dopadení pachatele kriminální policií, která při domovní prohlídce zajistila značné množství důkazů včetně digitální kamery, kazety s

¹⁸⁵ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha : Linde Praha, 2003, s. 175.

¹⁸⁶ Kinorip či camrip je zvláštním případem získávání díla, kdy dochází k nahrávání filmu na vlastní videokameru přímo v kině při promítání. Hlavní nevýhodou takto získaného filmu je jeho kvalita. Výsledný produkt je velice vzdálený audiovizuální kvalitě, kterou poskytuje kinosál, popřípadě později vydané DVD či BlueRay discích. Nejčastěji se lze u nich setkat s tak rušivými elementy jako jsou hlavy diváků, špatná kvalita zvuku, nečitelné titulky a podobně. I přes tyto závažné nedostatky jsou kinoripy velice oblíbené. Jsou totiž aktuální a tvoří jeden ze základních způsobů, jakým se filmy dostávají na Internet a mezi uživatele v případě, že se produkt nepodařilo získat jiným způsobem již dříve, tedy před uvedením do kin (například z lisovny, či krádeží kopie rozesílané do kin). Kinoripy způsobují ročně ztráty počítané v miliardách dolarů a je tedy logické, že se tomu snaží nahrávací společnosti všemožně zabránit. Setkat se lze s prohledáváním tašek či použitím detektoru kovu ke zjištění přítomnosti kamery. Personál může být vybaven brýlemi s noční vizí, popřípadě být motivován odměnou za dopadení pachatele, jak se o to pokoušejí v USA. Protipirátský boj probíhá v případě camripů rovněž na legislativní půdě. V USA je tento čin brán jako kriminální, přičemž pachateli hrozí trest odnětí svobody až na 3 roky, není tak divu, že po zavedení platnosti tohoto zákona prokazatelně klesl počet camrip kopií.

¹⁸⁷ Z vyjádření ČPU: *V kauze Simpsonovi ve filmu padne další obvinění* [online] cpufilm.cz [cit. 25.3.2011]. Dostupné na <<http://www.cpufilm.cz/stories.html#INFORMACE%20ZE%20ZAHRANI%C4%8C%C3%8D>>.

¹⁸⁸ Ve zprávě ČTK se vedle zprávy o pořízení kinoripu mj. dokonce objevily odkazy na webové stránce s touto ilegální kopií (v současné době jsou již staženy). O kauze informovala rovněž TV Nova: *Pirátská kopie Simpsonových koluje na internetu - TV NOVA* [online] youtube.com [cit. 25.3.2011]. Dostupné na <<http://www.youtube.com/watch?v=nEwb7wyvmQY>>.

pirátským záznamem filmu, notebooku, z kterého byl záznam šířen, vstupenky do kina a dokonce i lístků na autobus, kterým se do kina přepravil. Podle nepravomocného rozhodnutí okresního soudu pachateli hrozil trest odnětí svobody v délce devíti měsíců s podmínkou na dva roky, trest propadnutí zabavené techniky a povinnost nahradit způsobenou ztrátu, kterou BONTONFILM a.s. vyčíslil na 5,5 milionu korun¹⁸⁹. Tato výše uplatňované náhrady škody, která byla dle Markéty Prchalové - ředitelky ČPU, vypočtena s odkazem na odhadnutý počet stáhnutí kinoripu násobený cenou vstupného¹⁹⁰, je však nutno podrobit kritice. Předně je nutné upozornit na skutečnost, že mezi koncovými uživateli, kteří si kinorip stáhli a potencionálními návštěvníky kin samozřejmě s největší pravděpodobností nebude přímá úměrnost. Jinými slovy, ne každý, kdo si kinorip stáhl, by se v případě jeho neexistence vydal do kina. Lze se domnívat, že značná část těchto koncových uživatelů si kinorip stáhla ze zvědavosti (v tomto případě způsobené rovněž mediálním zájmem), část koncových uživatelů by si jinak počkala na uvedení filmu v televizi apod. Druhým sporným bodem uplatňované výše škody je zmíněný odhad počtu stáhnutí kinoripu. Na jednu stranu je sice možné ve většině případů filehostingových server či torrent portálů vidět počet stáhnutí příslušného díla, na stranu druhou v důsledků externího původu těchto údajů a možnosti opětovného stažení díla stejným uživatelem, se nelze dogmaticky spoléhat na přesnost těchto čísel. Přihlédnout je nutné rovněž k teritoriálnímu aspektu stažení díla přes Internet, neboť nemalý počet těch koncových uživatelů, kteří si kinorip s českým dabingem stáhli, tak bezesporu učinili ze zahraničí, ať už opět ze zvědavosti, či proto, aby si následně ke kinoripu přiřadili audiozáznam ve svém jazyce¹⁹¹. Mám proto za to, že v těchto případech nebude poškozeným BONTONFILM a.s., který distribuuje film pouze v rámci České republiky.

¹⁸⁹ KŘIVKA, Vladimír. *Filmový průmysl boduje, padají tresty za natáčení v kině* [online]. TÝDEN.CZ, 12. ledna 2008 [cit. 26.3.2001]. Dostupné na

<http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/filmovy-prumysl-boduje-padaji-tresty-za-nataceni-v-kine_38479.html>.

¹⁹⁰ Z vyjádření zástupkyně ČPU vyplývá, že „Škoda byla vypočítána pouze za období 25.7.2007 – 18.8.2007. K tomuto dni si podle našich odhadů záznam filmu stáhlo do svých počítačů minim. 100 000 osob (jen k původně umístěným odkazům mělo přímo přístup více než 300 tis. lidí). Průměrná cena vstupenky v kinech, kde byl film v období 25.7.-18.8.2007 promítán, činila 108,61 Kč. Nebýt trestného činu obviněného, mohlo by těchto 100 000 osob shlédnout film v předmětném období jen po zaplacení vstupného na představení v úhrnné výši 10.861.000,- Kč. O tuto tržbu by se poškozený dělil s provozovateli kin rovným dílem. Obviněný tedy způsobil poškozenému škodu na ušlém zisku ve výši 5.430.500,- Kč.“ [online] LUPA.CZ [cit. 26.3.2011]. Dostupné na <<http://m.lupa.cz/clanky/pripad-kinorip/>>.

¹⁹¹ V obráceném sledu (tedy přiřazení české audioverze ke kvalitnějšímu německému kinoripu) tak například učinil další obviněný mladík v této kauze, tentokrát z Brna, který kinorip vč. jím upravené verze aktivně šířil na internetu a opakovaně ukládal kopii filmu na různé veřejné filehostingové servery a následně ji rozšířil i na zahraničních portálech.

Bylo by jistě zajímavé sledovat, jak by se se shora uvedenými námitkami vypořádal soud. Pachatel se však s poškozeným dohodl na mimosoudním vyrovnání, kdy se, vedle úhrady částky 150.000,- Kč, dohodl s ČPU na spolupráci v rámci preventivních kampaní proti filmovému pirátství. V současné době je stále možné tuto pirátskou kopii na Internetu nalézt a stáhnout, a to jak prostřednictvím filehostingových serverů, tak přes torrent soubory.

8.3.2 Odpovědnost koncových uživatelů

Koncovým uživatelem, pro účely definování odpovědnosti, je myšlena fyzická osoba, která má prostřednictvím internetového připojení vzdálený přístup k dílu. Toto dílo pak užije v rozporu s ustanovením § 12 AutZ, kdy pouze autor má právo na užití díla stanoveným způsobem – v tomto případě ve formě rozmnožování dle § 13 AutZ. Jak už bylo popsáno v kapitole 4.2 - stažením souboru (díla) a jeho uložením do počítače koncového uživatele dojde k jeho rozmnožení proto, že původní dílo stažením ze serveru, kde se dílo nacházelo, nezmizí. K rozmnožení díla jeho stažením dochází nejčastěji přímým jednáním koncového uživatele – např. tedy stažením souboru přes pokyn „uložit jako“, případně sofistikovanějšími způsoby – prostřednictvím download managerů v rámci FTP serverů či v rámci peer-to-peer sítí.

Samotná odpovědnost těchto koncových uživatelů je zmírněna institutem tzv. volného užití díla, o kterém pojednávala kapitola 4.3.1. Je však nutné připomenout, že se tato výjimka netýká počítačových programů¹⁹². V případě stahování těchto souborů bude koncový uživatel odpovědný za neoprávněné užití díla a bude nucen nést veškeré následky stejně jako poskytovatel obsahu. Nároky, plynoucí ze zvláštních práv podle autorského zákona, odpovědnost za škodu a bezdůvodné obohacení, zůstávají stejné jako v případě poskytovatelů obsahu. V případě sítí peer-to-peer je institut volného užití díla vyloučen, neboť zde není naplněn hned první předpoklad pro jeho použití a to užití pro osobní potřebu *fyzické osoby, které zahrnuje užití v rámci domácnosti uživatele a osob jemu blízkých*. V tomto systému se totiž koncový uživatel stává, byť třeba jen na přechodnou dobu, rovněž poskytovatelem obsahu neurčitému počtu dalších koncových uživatelů. A sdělováním díla veřejnosti je již samozřejmě užitím díla ve smyslu autorského zákona. V případě, že se tak děje bez svolení

¹⁹² Krom těchto také dále elektronických databází a architektonického díla, které však nejsou tak významné s ohledem na zaměření této práce.

autora, bude se jednat se o zásah do autorských práv, z čehož bude opět nutné vyvozovat stejnou míru odpovědnosti, jakou nesou poskytovatelé. Díky zmíněné výjimce a menšímu rozsahu způsobené škody (v porovnání s poskytovatelem obsahu) jsou však tito uživatelé prozatím na okraji zájmu oprávněných osob. I přesto lze nalézt mediálně známe případy, kdy osoba, jíž svědčila autorská práva, vymáhala své nároky právě po koncových uživateli.

8.3.2.1 Kauza Santangelo vs. RIAA

Jak už bylo naznačeno v kapitole 7. pojednávající o boji proti P2P, mezi nejznámější a nejaktivnější žalobce žalující koncové uživatele patří bezesporu Americká Asociace nahrávacího průmyslu (dále jen RIAA), která v roce 2003 zahájila aktivní kampaň proti sdílení autorských děl v rámci peer-to-peer sítí, a to prostřednictvím výzev jednotlivým koncovým uživatelům a následných žalob. V průběhu pěti let provedla RIAA právní kroky proti zhruba 30 000 koncovým uživatelům, přičemž identifikaci pasivně legitimovaných prováděla prostřednictvím zjištěných IP adres, ze kterých, podle všeho, k porušování autorských práv docházelo. A právě tato skutečnost se stala předmětem mnoha (soudních) sporů¹⁹³, neboť v rámci jedné IP adresy, která toliko definuje konkrétní počítač, může vystupovat více osob, v rámci Wi-Fi sítě se pak může dokonce jednat o blíže nezjistitelný počet neidentifikovatelných osob. Mezi žalovanými osobami se tak ocitla rovněž Patricia Santangelo, rozvedená matka pěti dětí, která odmítla na výzvu RIAA v rámci mimosoudního vyrovnání uhradit požadovanou náhradu ve výši \$ 7,500¹⁹⁴ s odkazem na to, že si není vědoma jakéhokoliv sdílení dat prostřednictvím programu KAZAA, ze kterého byla obviňována a o kterém, jak tvrdila, neměla ani představu, že (na jejím počítači) existuje. Na rozdíl od většiny uživatelů se proto rozhodla proti RIAA vystoupit. Její případ vzbudil sympatie veřejnosti, která dokonce podnikla sbírku na její soudní výlohy¹⁹⁵. Žaloba byla nakonec v dubnu roku 2007 zamítnuta s tím, že žalovaná může nárokovat náklady řízení,

¹⁹³ Podrobný popis této kauzy je obsažen v práci *RIAA v. The People: Five Years Later*, organizace EFF (Electronic Frontier Foundation), která dokonce zastupovala některé žalované [online] scribd.com [cit. 3.4.2011]. Dostupné na <<http://www.scribd.com/doc/266105/RIAA-v-The-People-Four-Years-Later>>.

¹⁹⁴ Navrhovaná částka byla posléze snížena na \$ 3.500, nicméně ani ta nebyla ze strany paní Santangelo akceptovatelná, jak vyplývá z jejího rozhovoru: NEWTON, Jon. *Interview with the RIAA Mom* [online] mp3newire.net, 9. června 2005 [cit. 15.4.2011].

Dostupné na <<http://www.mp3newswire.net/stories/5002/Santangelo.html>>.

¹⁹⁵ Na tuto sbírku se podle dostupných informací podařilo nashromáždit přes \$ 15.000 [online] P2Pnet.net [cit. 15.4.2011]. Dostupné na <<http://www.P2Pnet.net/goliath/>>.

nicméně je nutno dodat, že případ tím pro rodinu Patricie Santangelo nekončí, neboť RIAA ve světle nových důkazů zažalovala dvě z jejích dětí, které se měly neoprávněného užití autorských děl dopustit. Podle dostupných informací došlo v tomto případě k mimosoudnímu vyrovnání, RIAA přestala podávat podobné žaloby a zaměřila se v boji proti nelegálnímu stahování a nabízení autorských děl na spolupráci s poskytovateli připojení k Internetu.

8.3.3 Odpovědnost poskytovatelů hostingových služeb

K nejsložitějším otázkám týkající se odpovědnosti jednotlivých subjektů patří posuzování odpovědnosti poskytovatelů hostingových služeb¹⁹⁶. Tito poskytovatelé nabízejí své komunikační infrastruktury ve formě volného prostoru coby uložistiště dat na Internetu uživatelům, a to buď zdarma, či za úplatu, což však z hlediska odpovědnosti nehraje roli¹⁹⁷. Jak už bylo uvedeno, poskytovatel autorsky chráněného obsahu se dopouští neoprávněného užití díla, konkrétně jeho sdělováním veřejnosti dle § 18 AutZ. Tentýž paragraf v odst. 3 zbavuje odpovědnosti mimo jiné i poskytovatele volného prostoru, když uvádí, že „sdělováním díla veřejnosti není pouhé zprostředkování zařízení, umožňujícího nebo zajišťujícího takové sdělování.“ Poskytovatel prostoru tak nemůže být odpovědný přímo¹⁹⁸, nicméně může nést sekundární odpovědnost (nepřímou), jak bylo dovozeno výše. Autor (či jiná oprávněná osoba) má právo na odstranění následků neoprávněných zásahů do jeho práva dle § 40 odst. 1 a 2 AutZ¹⁹⁹.

Ve vztahu „autor – poskytovatel volného prostoru“ patří mezi nejvýznamnější právo autora na stažení neoprávněně zhotovené rozmnoženiny z užití či obchodování (§ 40 odst. 1 písm. d) AutZ) a právo na sdělení údajů o totožnosti osob, které do autorova práva zasáhly (40 odst. 1 písm. c) AutZ). Zákon neuvádí vůči komu může autor požadovat odstranění

¹⁹⁶ Těmito službami je souhrnně myšleno poskytování služeb spočívajících v možnosti ukládání (angl. storage) dat uživatelem, pod které, krom zmiňného webhostingu spadá i mailhosting či diskuzní služby.

¹⁹⁷ Významnou roli může tato skutečnost vést v okamžiku, kdy se autor (či osoba oprávněná) snaží identifikovat narušitele svých práv, jak je dále uvedeno.

¹⁹⁸ To platí samozřejmě za předpokladu, že svou přímou účastí zásah do autorských práv nezpůsobil, např. že sám nezpřístupnil na web doménu neoprávněně autorské dílo – v takovém případě bude jeho odpovědnost shodná s odpovědností poskytovatele obsahu.

¹⁹⁹ Novelou autorského zákona č. 216/2006 Sb. bylo doplněno právo autora domáhat se zákazu poskytovat službu, která je třetí stranou využívána k porušování jeho práv v § 40 odst. 1 písm. f). I zde se bude moci autor domáhat zákazu poskytování této služby na poskytovateli volného prostoru. Postup nicméně zůstává stejný, jako v předchozích případech.

neoprávněně zhotovené rozmnoženiny. Platí tedy, že adresátem tohoto požadavku může být kdokoliv, tedy i poskytovatel volného prostoru. Zde ovšem nastává problém, neboť poskytovateli prostoru žádná norma neukládá, aby tak učinil. Na druhé straně neučiní-li tak, vystavuje se nebezpečí, že bude spoluodpovědný za škodu vzniklou primárním porušením autorského práva ze strany poskytovatele. Tato odpovědnost je založena na již zmíněném § 420 ObčZ a vyplývá z nedbalostního porušení povinnosti uvedené v § 415 ObčZ²⁰⁰. Jak už bylo uvedeno, v tomto případě ke vzniku odpovědnosti postačuje i nevědomá nedbalost. Ta by znamenala, že poskytovatel prostoru škodu způsobit nechtěl, nevěděl o tom, že ji způsobit může, avšak vzhledem k okolnostem o tom vědět mohl a měl. Na druhé straně však nelze v dnešní době spravedlivě požadovat po poskytovateli prostoru průběžnou kontrolu veškerého obsahu, kterému poskytuje prostor. V souvislosti s tak sofistikovanými nástroji, jakými jsou informační systémy, které se sestávají z mnoha komponent technických či programových a na jejichž vlastnosti má vliv i chování uživatelů, případně třetích osob, lze stěží dovozovat obecnou odpovědnost pouze dle § 415 ObčZ²⁰¹.

Aktivní vyhledávání právně závadného obsahu je při existenci enormního množství uložených dat navíc často nemožné. Uživatel volného prostoru má krom toho možnost obsah zaheslovat, přejmenovat, průběžně předělávat či komprimovat. Krom této skutečnosti nelze opomíjet rovněž právní nemožnost provádění takovéto kontroly dané především soukromoprávní i veřejnoprávní ochranou osobní integrity včetně ochrany osobnosti, soukromí, osobních údajů aj.²⁰². Povinnosti aktivního vyhledávání právně závadného obsahu byli mj. poskytovatelé hostingových služeb výslovně zbaveni v rámci znění § 6 zákona č. 480/2004 Sb.

Odpověď na otázku, kdy je poskytovatel volného prostoru odpovědný můžeme nalézt v zákoně o některých službách informační společnosti²⁰³, který upravuje, v souladu s právem

²⁰⁰ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha : Linde Praha, 2003, s. 186.

²⁰¹ SMEJKAL, Vladimír, ŠVESTKA, Jiří - Odpovědnost za škodu při provozu informačního systému, aneb nemalujeme čerty na zeď. *Právní rozhledy*, 2005, ročník 13, č. 19, str. 719 a násl.

²⁰² POLČÁK, Radim. *Právo na internetu – spam a odpovědnost ISP*. Brno : Computer Press, a.s., 2007, s. 54.

²⁰³ Zákon č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti), který je transpozicí ustanovení Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o určitých aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodního styku v rámci vnitřního trhu, Úř. věst. L 178, 17. července 2000, s. 399 a násl. (dále také jen „směrnice o elektronickém obchodu“).

Evropských společenství²⁰⁴, odpovědnost a práva a povinnosti osob, které poskytují služby informační společnosti a šíří obchodní sdělení. Dle tohoto zákona²⁰⁵ „odpovídá poskytovatel služby, jež spočívá v ukládání informací poskytnutých uživatelem, za obsah informací, uložených na žádost uživatele, jen mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní,“ nebo „dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto informací.“

Stanovena je tak minimální podmínka nedbalosti vědomé, která je definována tak, že poskytovatel škodu způsobit nechtěl, avšak věděl, že ji způsobit může, přičemž bez přiměřených důvodů spoléhal, že ji nezpůsobí. Jinak řečeno, poskytovatel v tomto případě tuší, že se jistý obsah nachází (či může nacházet) v jím poskytovaném prostoru v rozporu s autorským právem. Problémem však je, stejně jako u zákona o některých službách informační společnosti, co je možno považovat za takové “kvalifikované vědění”. Jednoznačně to bude pravomocné rozhodnutí soudu či správního orgánu o závadnosti cizího obsahu zpřístupněného na poskytnutém prostoru. Upozornění od soukromé osoby se už tak jednoznačně nejeví, neboť není jisté, zda je upozorňováno na závadný obsah. Nicméně i v tomto případě lze poskytovateli doporučit minimálně prověření poukázaného obsahu, aby se tak zbavil případné nedbalostní odpovědnosti či se vyhnul řízení o vydání předběžného opatření, které proti němu může být úspěšně vedeno²⁰⁶.

Druhým nejvýznamnějším právem v tomto vztahu autor - poskytovatel prostoru, je právo na *vydání údajů o totožnosti osob*, které porušují autorova práva. Zjištění identity narušitele autorských práv je nezbytnou náležitostí k jeho případnému postihu. Stejně jako v předchozím případě však i tady právu na jedné straně neodpovídá povinnost na straně druhé. Poskytovatel volného prostoru tak nemá povinnost vydat soukromým subjektům údaje

²⁰⁴ Směrnice o elektronickém obchodu a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací, Úř. věst. L 201, 31. července 2002, s. 37 a násl.

²⁰⁵ Konkrétně dle § 5 zákona č. 480/2004 Sb.

²⁰⁶ Předběžné opatření je možno, v souladu s § 74 OSŘ, vydat pouze proti subjektu, který je ve věci pasivně legitimován, a který za protiprávní jednání z největší pravděpodobnosti odpovídá. S ohledem na skutečnost, že poskytovatelé připojení za kvalitu informací neodpovídají, nejsou v tomto případě pasivně legitimováni (tím bude subjekt, který autorské právo narušil – například dílo neoprávněně zpřístupnil). V případě poskytovatelů webhostingu je možno vést úspěšně řízení o předběžném opatření právě za situace, kdy má tento prokazatelně informace o tom, že k porušování práv na příslušné doméně dochází.

o svých poskytovatelích obsahu. Tak jako v předchozím případě se však vystavuje obecné odpovědnosti za škodu založené na § 420 ObčZ, která vyplývá z nedbalostního porušení povinnosti, uvedené v § 415 ObčZ. To opět neplatí, stanoví-li tuto povinnost soud, příp. policie v rámci trestního řízení. Čermák se domnívá, že nevydáním údajů o totožnosti poskytovatele obsahu neporušuje poskytovatel prostoru obecnou povinnost nezpůsobit škodu uvedenou v § 415 ObčZ, neboť není splněn základní předpoklad takovéto odpovědnosti za škodu a sice porušení právní povinnosti²⁰⁷. Pokud tedy poskytovatel prostoru dobrovolně nesdělí totožnost svého poskytovatele obsahu, nezbyvá autorovi nic jiného, než se obrátit na soud a požadovat po něm uložení této povinnosti poskytovateli. V obecné rovině civilněprávních předpisů lze s tímto závěrem souhlasit. Jiná situace však nastane tehdy, žádají-li tyto informace orgány činné v trestním řízení. V takovém případě je poskytovatel webhostingu povinen tyto informace bez zbytečného odkladu a bez úplaty poskytnout²⁰⁸. A i kdyby se oprávněná osoba vydala touto zdlouhavou a problematickou cestou, nemusí se stejně o identitě poskytovatele obsahu dozvědět. V případě poskytování prostoru v prostředí Internetu totiž často dochází k uzavírání smluv na dálku, tedy elektronickými prostředky. Údaje se pak nemusí samozřejmě zakládat na pravdě. Toto platí zejména v případě poskytování prostoru zdarma, kde stačí vyplnit „pravdivě“ přihlašovací dotazník. Při poskytování prostoru za poplatek může být situace jiná, nicméně i zde platí, že při minimální snaze může zůstat poskytovatel obsahu nezjištěn.

V případě oznámení libovolného subjektu ohledně porušování autorských práv směřovaná k poskytovateli webhostingu stojí poskytovatel před problémem, jak toto porušení správně kvalifikovat tak, aby se vyhnul případnému postihu ve formě spoluúčasti nevyhoví-li oznamovateli, či postihu z porušení smlouvy vůči koncovému uživateli, zachová-li se naopak. Polčák v takovém případě doporučuje zařazení tzv. „takedown clause“²⁰⁹. Tato doložka o přerušení služeb, v rámci které by si poskytovatel webhostingu vyhradil právo bez předchozího upozornění přerušit poskytování služby v případě, dozví-li se hodnověrně o tom, že uživatel prostřednictvím služby porušil právní povinnost, by měla poskytovatele webhostingu chránit vůči sankcím ze strany uživatele bez ohledu na to, zda právo skutečně

²⁰⁷ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha : Linde Praha, 2003, s. 193.

²⁰⁸ V souladu se zněním § 8 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁹ POLČÁK, Radim. *Právo na internetu – spam a odpovědnost ISP*. Brno : Computer Press, a.s., 2007, s. 87.

porušil či nikoliv. Dle mého názoru by však ani tato doložka nechránila poskytovatele webhostingu bez výjimky, a to zejména z důvodu problematického výkladu sousloví „hodnověrně dozví“, které může být chápáno různě a pro svou nejednoznačnost může být i úspěšně napadnutelné. Příslušnou doložku bych z důvodu větší právní jistoty doporučoval doplnit o demonstrativní výčet jednání, které lze ve shodě považovat za protiprávní²¹⁰ doplněný výčtem předpokladů, za nichž je možno považovat informaci třetí strany za hodnověrnou²¹¹. Druhou možností, dle Polčáka, představuje institut smluvně rozšířeného regresního nároku ve formě slibu odškodnění, který je upraven v § 725 – 728 ObchZ. Jak sám Polčák připomíná, tento institut lze úspěšně použít pouze v případě, kdy nejsou hostingové služby poskytovány anonymním koncovým uživatelům.

V rámci posouzení odpovědnosti provozovatelů hostingových služeb se přihlíží samozřejmě i k přímému či nepřímému majetkovému prospěchu a k tomu, zda takový provozovatel aktivně podněcuje třetí osoby k zásahům do autorského práva či zda provozuje další služby související s porušováním autorských práv.

8.3.3.1 Kauza The Pirate Bay

Nejznámějším případem poslední doby, vztahující se k porušování autorských práv mj. poskytovatelem webhostingu, je jednoznačně kauza vedená proti provozovatelům webových stránek The Pirate Bay. Na těchto původně švédských webových stránkách, provozovaných od roku 2003, lze nalézt jednu z největších databází torrentů na světě, mezi kterými se samozřejmě v převážné nacházely (a dodnes nadále nacházejí) díla chráněná autorským právem. Systém vyhledávání na stránkách The Pirate Bay umožňuje snadnou indexaci příslušné požadované rozmnoženiny díla v počítačové síti. V důsledku toho podnikla švédská policie v květnu 2006 zátah na prostory, ve kterých se nacházely servery webových stránek The Pirate Bay a tyto servery zabavila. Stránky se však během tří dnů povedlo zprovoznit. Nadto, jak se v těchto mediálně známých případech stává pravidlem, se počet návštěvníků stránek zdvojnásobil. Na základě zabavených materiálů byli v lednu 2008

²¹⁰ Z pohledu ochrany autorského práva by zde spadalo neoprávněné užití díla spočívající zejména v jeho sdělování veřejnosti dle § 18 AutZ.

²¹¹ Představován kupříkladu výčtem podkladů či informací vedoucích k objektivnímu zjištění o autorství či jiných majetkových právech k dílu.

švédskou prokuraturou obvinění čtyři nejvýznamnější představitelé The Pirate Bay²¹², a to za podporu protiprávního jednání druhých osob spočívající v porušování autorských práv. A právě posouzení odpovědnosti jednotlivých žalovaných bylo meritem tohoto případu.

Jak už bylo obecně v souvislosti s odpovědností poskytovatele (nejen) hostingové služby řečeno, neodpovídá tento v souladu se Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES za obsah informací, které se v rámci poskytování služeb (přenosu) objeví v důsledku přímé činnosti koncových uživatelů, a to za předpokladu, že vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu nemohl vědět, že obsah těchto informací nebo jednání koncových uživatelů jsou protiprávní. Na této „vědomé“ odpovědnosti poskytovatele služeb postavili svou obhajobu právní zástupci žalovaných, kteří zejména upozorňovali na skutečnost, že iniciátorem neoprávněného nakládání s autorskými díly byli vždy koncoví uživatelé²¹³, nikoliv poskytovatel služby na stránkách The Pirate Bay. Rovněž bylo obhájcí poukazováno na to, že žádný právní řád (v tomto případě ani švédský) nezakazuje nabízení služeb, které mohou být užívány jak v souladu, tak v rozporu s platným právem. Správci služeb na stránkách The Pirate Bay umožňující sdílení dat prostřednictvím torrentů tak podle obhájců nemohou za skutečnost, že v rámci těchto služeb jsou neoprávněně sdíleny i díla autorská, stejně jako výrobce automobilů neodpovídá za příliš rychlou jízdu řidičů. Navzdory těmto argumentům se soud, s přihlédnutím k předloženým důkazům a výpovědím svědků, přiklonil k názoru, že v tomto konkrétním případě jsou žalovaní představitelé odpovědní za usnadnění přístupu k autorsky chráněným dílům, neboť o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací prokazatelně věděli a neprodleně neučinili veškeré kroky, které lze požadovat, k odstranění nebo zneprístupnění takovýchto informací, resp. k zabránění přístupu k takovýmto informacím. V první instanci tak byli žalovaní v dubnu 2009 shledáni vinnými a odsouzeni k nepodmíněnému odnětí svobody v délce jednoho roku a povinnosti nahradit škodu ve výši 30 miliónů švédských korun (cca 80,7 miliónů Kč)²¹⁴. Krom nařčení soudce z podjatosti²¹⁵ se všichni odsouzení a rovněž

²¹² Konkrétně se jednalo o tři spoluzakladatele a IT specialisty: Fredrik Neij, Gottfrid Svartholm, Peter Sunde a jednoho „sponzora“ a poskytovatele hostingu Carla Lundströma.

²¹³ V rámci tohoto případu se dokonce vžil termín „The King Kong defense“ (King kong obhajoba) užitý jedním z obhájců, který poukazoval na skutečnost, že obžaloba nemůže prokázat přímou spojitost (kontakt) mezi žalovaným a koncovým uživatelem např. s přezdívkou King Kong operující z Kambodže, který je za porušení autorských práv odpovědný.

²¹⁴ *The Pirate Bay Trial: The Official Verdict – Guilty* [online]. torrentfreak.com, 17.dubna 2009. [cit. 15.5.2011]. Dostupné na <<http://torrentfreak.com/the-pirate-bay-trial-the-verdict-090417/>>.

poškození představující zástupce zábavního průmyslu proti verdiktu odvolali. Odvolací soud potvrdil odpovědnost provozovatelů stránek webových stránek The Pirate Bay s tím, že tyto cíleně usnadnily nelegální sdílení autorských děl, načež snížil tresty odnětí svobody z jednoho roku na rozmezí 10-4 měsíců a zároveň zvýšil povinnost k náhradě škody z 30 na 46 milionů švédských korun²¹⁶. Rovněž proti tomuto verdiktu se odsouzení odvolali k švédskému Nejvyššímu soudu, který prozatím ve věci samé nerozhodl²¹⁷.

V současnosti, rovněž v důsledku této kauzy, patří stránky The Pirate Bay ke 100 nejnavštěvovanějším webovým stránkám na světě a podle neoficiálních informací se nyní servery, ze kterých je provozována, nachází v Norsku, Rusku či Belgii. Samotní zástupci The Pirate Bay se dokonce snažili neúspěšně zakoupit ostrov samostatného knížectví Sealand, nacházející se na umělé plošině v Severním moři u Velké Británie, a to zejména za účelem vyhnouti se jakémukoliv teritoriálnímu dopadu autorskoprávních úprav jednotlivých zemí. V řadě zemí, mezi které patří např. Velká Británie, Německo, Švédsko či Čína, je přístup na stránky The Pirate Bay blokován.

Ač podobný případ doposud nebyl v České republice řešen, je možné uvést výčet nároků oprávněné osoby, připadající v úvahu v rámci české právní úpravy. Dle autorského zákona by zde jistě byla primární možnost uplatnění zvláštního negatorního nároku směřujícího k zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora dle § 40 odst. 1 písm. f) AutZ. V rámci trestněprávní odpovědnosti by se poté posuzovala otázka možné trestné součinnosti dle § 10 odst. 1 TZ. České soudy by se rovněž musely vypořádat s mírou zavinění jednotlivých žalovaných, s otázkou existence příčinné souvislosti mezi porušováním autorských práv a činnostmi těchto žalovaných, s otázkou přímého či nepřímého majetkovému prospěchu žalovaných plynoucích z jejich činnosti, či s otázkou aktivního podněcování žalovaných k zásahu do autorského práva, což mj. zveřejňované žebříčky nejstahovanějších (autorských) děl nejspíše bude.

²¹⁵ *Pirate Bay lawyer calls for retrial* [online]. thelocal.se, 23.srpna 2009. [cit. 15.5.2011]. Dostupné na <<http://www.thelocal.se/19028/20090423/>>.

²¹⁶ FIVEASH, Kelly. *Pirate Bay verdict: Three operators lose appeal* [online]. theregister.co.uk, 26.listopadu 2010. [cit. 16.5.2011]. Dostupné na <http://www.theregister.co.uk/2010/11/26/pirate_bay_appeal_verdict/>.

²¹⁷ Nejvyšší soud rozhodoval v této kauz ohledně již zmíněných námitek proti podjatosti soudců.

8.3.4 Odpovědnost poskytovatelů připojení

Nejširší omezení odpovědnosti je dáno poskytovatelům připojení²¹⁸, kteří pouze zprostředkovávají přenos informací²¹⁹ dalším subjektům. Z pohledu autorského práva zde dochází k zajišťování sdělování díla veřejnosti dle § 18 odst. 3 AutZ. Mezi porušením autorského práva koncovými uživateli či poskytovateli obsahu a jednáním poskytovatele připojení tak chybí jednoznačná příčinná souvislost. Omezení odpovědnosti však není absolutní a i zde lze nalézt dvě podstatné výjimky z tohoto omezení. První výjimka vychází z již zmiňovaného zákona o některých službách informační společnosti²²⁰, kdy je poskytovatel připojení odpovědný za porušení (autorských) práv v případě, že přenos sám iniciuje, zvolí uživatele přenášené informace, případně zvolí či změní obsah přenášené informace. Na druhou stranu, nemá-li poskytovatel připojení s kvalitou či adresátů informací nic společného, je odpovědnosti zbaven. Druhá výjimka, vycházející z ustanovení čl. 12 odst. 3 směrnice č. 2000/31/ES, dává členským státům, v podobě pravomocného soudního či správního příkazu, možnost nařídit omezení výkonu činnosti poskytovatele připojení v podobě přerušování jeho služeb konkrétnímu subjektu. Nadto má poskytovatel připojení, tak jako poskytovatel volného prostoru, znalosti o koncových uživateli²²¹, které mohou být státními autoritami vyžadovány. Ignorování těchto požadavků může samozřejmě rovněž vést ke vzniku odpovědnosti. Vymezení odpovědnosti poskytovatele připojení je tedy nutné posoudit vždy podle konkrétních okolností, a to zejména s ohledem na otázku příčinné souvislosti mezi poskytováním služby a porušováním či ohrožováním autorského práva třetími osobami.

²¹⁸ Známe také z anglického mere conduit či access provider.

²¹⁹ Přenos informací a zprostředkování přístupu zahrnuje také automatické krátkodobě dočasné ukládání přenášených informací.

²²⁰ Obsažena v § 3 z.č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti).

²²¹ Zejména se jedná o IP adresy a další identifikační údaje, které jsou součástí smlouvy o poskytnutí služeb připojení k Internetu.

8.3.4.1 Kauza AFACT vs. iiNet²²²

Odpovědnost poskytovatele připojení k Internetu nebyla doposud českými soudy řešena a nezbyvá proto, než se opět obrátit na modelový případ do zahraničí. V tomto případě byl žalován druhý největší poskytovatel internetového připojení v Austrálii – společnost iiNet Limited, a to za nesoučinnost v podobě nepřerušování poskytování jeho služeb těm koncovým uživatelům, ohledně kterých byl upozorněn na porušování autorských práv. Žalobcem v tomto civilním řízení²²³ byli členové Australské federace proti porušování autorských práv (Australian Federation Against Copyright Theft - AFACT) a další filmové a televizní studia²²⁴. Před Australským federálním soudem se v rámci posuzování odpovědnosti poskytovatele připojení řešilo, zda tento o porušování autorských práv svých zákazníků věděl a zda může být za jejich jednání odpovědný. Žalovaný poskytovatel připojení se hájil tím, že pouze na základě oznámení soukromé osoby upozorňující na porušování autorských práv nemůže bez dalšího odpojit své uživatele, jelikož by se jednalo o porušení smlouvy, kterou s tímto uživatelem mají uzavřenou. Na druhou stranu uvedl, že takové součinnosti se samozřejmě nebrání v případě pokynu orgánu státní moci – tedy policie za předpokladu, že tento zásah do autorských práv bude před soudem prokázán. Soud v obou těchto otázkách rozhodl ve prospěch žalovaného když uvedl, že iiNet, coby poskytovatel připojení, není odpovědný za porušování autorských práv uživateli v rámci poskytování služeb připojení k Internetu, jelikož zákon neukládá přímou povinnost chránit autorské práva jiného, nadto iiNet nemá možnost ovlivnit chování koncových uživatelů a nemá kontrolu nad výměnou (byť nelegálních) informací v rámci Bittorrent sítě. Odvolací soud v této věci rozhodl totožně, jako soud prvního stupně.

²²² Podrobný popis tohoto případu je obsažen v rozhodnutí Australského federálního soudu ze dne 4. února 2010 ve věci *Roadshow Films Pty Ltd v iiNet Limited (No. 3) [2010] FCA 2* [online] scribd.com [cit. 17.5.2011]. Dostupné na <<http://www.scribd.com/doc/26343660/Roadshow-Films-v-IiNet-Limited-No-3-2010-FCA-24-3>>.

²²³ Na rozdíl tedy od kauzy The Piratebay probíhající v řízení trestním.

²²⁴ Šlo například o Universal Pictures, Warner Bros Entertainment, Paramount Pictures, Sony Pictures Entertainment, Twentieth Century Fox Film Corporation, Disney Enterprises – celkem se jednalo o 34 žalobců.

9. Technické prostředky ochrany práv

Už od samotných počátků distribuce filmů na magnetické pásce v 70. letech se hledalo řešení, jakým způsobem kontrolovat její (zne)užití diváky - uživateli a tím ochránit oprávněné zájmy držitelů autorských práv. Někteří výrobci přišli návrhem technologie, která by, poté co by se páska přehrála, video uzamkla. Pokud by si ji zákazník přál znovu přehrát, musel by se vrátit zpět do obchodu, kde mu ji prodali a nechat si ji odblokovat. Tento postup se však, z mnoha důvodů neosvědčil, zejména pro jeho odmítnutí ze strany objednavatele - The Walt Disney Company, jehož zástupci byli zásadně proti z důvodu možného prolomení ochrany a nekontrolovatelnosti počtu diváků²²⁵.

S rozvojem digitálních technologií dochází postupně i k rozšíření možností distribuce autorských děl. V okamžiku, kdy se audiovizuální díla dostaly do sféry běžných uživatelů, bylo nutné přizpůsobit jejich ochranu. K existující právní ochraně tak bylo nutné vytvořit rovněž ochranu technickou, která měla reálně zabránit uživateli v libovolném užití díla. Samotná právní ochrana, ať je sebedokonalejší, totiž funguje, zjednodušeně řečeno, pouze na principu zastrašení případného pachatele možným postihem. Na druhou stranu, technická ochrana bez dalšího, je rovněž nedostačující. Sebedokonalejší technický prostředek totiž byl prozatím pokaždé, dříve či později, překonán. Jako nejschůdnější řešení se tak jeví propojení výhod ochrany technické a právní. Právo by ideálně mělo poskytovat ochranu technickému zabezpečení co se týče jeho překonávání a přípravného jednání. Přípravným jednáním se myslí zejména šíření prostředků sloužících k obcházení této ochrany. Pokud má totiž i průměrný uživatel k dispozici prostředky připravené „profesionály“²²⁶, není pro něj prolomení ochrany větším problémem²²⁷. Technické prostředky mají za úkol omezit autorem nepovolené užití díla. Jednání, vyloučená zákonem, tak mají být vyloučena i technicky.

Pro takovéto technické prostředky ochrany práv se vžilo označení *Digital Rights Management (DRM)*. Tato „Správa digitálních práv“ má držitelé autorských práv umožnit kontrolu nad přístupem k jeho dílu případně omezit jeho užití. V době informačních sítí je

²²⁵ LESSIG, Lawrence. *The Future of Ideas: The Fate of the Commons in a Connected World*, New York: Random House, 2001, Inc. str. 232.

²²⁶ Blíže k tomu kapitola 9.2 pojednávající o odstranění ochrany díla.

²²⁷ Příkladem může být již zmiňovaný crack, key-gen či další způsoby umožňující obcházení ochrany, např. tzv. DeCSS program umožňující dešifrování tzv. CSS (Content-Scrambling System), což je technologie šifrování DVD.

taková kontrola pro autora klíčová. Jakmile se totiž dílo dostane z jeho moci, nemůže již dalšímu šíření zabránit. Ideálně by však mohl zabránit jeho neoprávněnému užití.

9.1 Kontrola přístupu a omezení užití díla

Kontrola přístupu k dílu (tzv. Acces control)²²⁸ má umožnit držiteli autorských práv rozhodovat o tom, kdo a za jakých podmínek tento přístup k dílu získá. Ovlivnit tak může například dobu, po kterou může být dílo vnímáno (například pouze v určitý okamžik či po určitou dobu), vnímající osoby (prostřednictvím přístupového hesla), místo užití, přístroj, na kterém půjde dílo přehrát či kvalitu díla.

Technické omezení užití díla v autorskoprávním smyslu může limitovat uživatele v rámci libovolného rozmnožování či zpřístupňování díla veřejnosti. Omezení může být kvantitativní - tedy se týká pouze určitého množství rozmnoženin, přístrojové - jde o přístroje, na kterých lze dílo přehrát, či může zamezit dalšímu zpracování díla²²⁹.

V ideálním případě DRM zakóduje mediální soubory tak, aby jej nemohl dekodovat nikdo jiný, než oprávněný majitel licence. Prioritním záměrem tvůrců této technologie je omezení nekontrolovatelného rozmnožování a následného rozšiřování autorských děl. Problémem však je, že ač na jednu stranu chrání vlastníky autorských práv, na stranu druhou omezuje některá práva uživatelů, jak je dále uvedeno. Jde tak o technologii, která je stále, ač již uzákoněná (tedy i vymahatelná), předmětem diskuzí.

Mezi DRM technologie patří jednak prostředky inkorporované přímo do nosičů dat, které znemožňují jejich kopírování, nově se pak objevují pokusy o „sterilní“ CD, která budou omezovat počet kopií, jež je možno zhotovit. Ve vztahu k dílům zpřístupněných online se jedná o celou řadu technických řešení, od udílení přístupových hesel a kódů až po systémy umožňující zjistit původ děl, která se do oběhu dostala ilegálně.²³⁰

²²⁸ Mezi největší zastávce tohoto principu patří GINSBURG, C. Jane, která své postoje publikovala v díle *From Having Copies to Experiencing Works: the Development of an Access Right in U.S. Copyright Law*. [online] papers.ssrn.com, 1. května 2000 [cit. 11.4.2011].

Dostupné na <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=222493>.

²²⁹ DOBEŠ, Petr. Technické prostředky ochrany autorských práv z pohledu mezinárodního, evropského a českého práva po zásadní novele autorského zákona – 1. část. *Právní rozhledy*, 2006, č. 17, s. 620.

²³⁰ OTEVŘEL, Petr. *Jak se autorské právo staví k DRM technologiím? (I.)*. [online] lupa.cz, 1.září 2005 [cit. 11.4.2011]. Dostupné na : <<http://www.lupa.cz/clanky/jak-se-autorske-pravo-stavi-k-drm-technologieim-1/>>.

9.2 Odstranění ochrany díla

Vytvoření díla s určitou hodnotou logicky vyústuje ve snahu jeho majitele o jeho ochranu. Absence jakékoliv ochrany totiž umožňuje velice snadné kopírování díla. A za kopie nedostává nikdo zaplacení. Nastupuje zde tedy logická snaha majitelů práv k dílu o jeho, co možná nejdokonalejší, ochranu. Nutno říci, že jde zatím o boj s větrnými mlýny. Tvůrci takovýchto ochrany totiž stojí, tak říkajíc, proti celému světu. Stejně tak jako postačuje jediný šířitel získaného díla, postačí také jediný schopný člověk, který prolomí danou ochranu. Takovému překonávání ochrany či systémů se říká „cracking“.

Za základní ochranu se považují tzv. *sériová čísla*. Jde o unikátní alfanumerickou posloupnost čísel, která mají za úkol chránit produkt před neoprávněným užitím (v našem případě nainstalováním). Teprve po zadání tohoto čísla lze často pokračovat v instalaci originálního produktu. Sériových čísel se rovněž používá v případě software, který je nabízen zdarma na omezenou dobu. Po vypršení lhůty, který má sloužit k seznámením se s funkcemi nabízeného softwaru, je nutno zadat sériové číslo, které lze zjistit legálně až zakoupením produktu. Druhou, nelegální možností, je zjištění si sériového čísla prostřednictvím Internetu. Zde se totiž nachází množství webových stránek, které se na sériová čísla specializují²³¹. Nevýhodou těchto stránek je, vedle časté přítomnosti virů, trojských koní a spyware, také častá nefunkčnost v případě, že je produkt používán online. Stále častěji nutná online registrace totiž často prověřuje platnost sériového čísla. Neoprávněně zjištěné sériové číslo může povolit (oklamat) program, který je tak použitelný, nicméně případná online použitelnost (například upgrade) není povolena. Tyto aspekty snad odradí jisté procento potenciálních „pirátů“. Nicméně kdo si bude chtít sériové číslo najít, ten si jej nakonec opatří. „Zamoření“ počítače se lze nadto vyhnout použitím jiného, například v práci.

Druhou možností jak prolomit ochranu sériových čísel je pořízení si jejich generátoru-tzv. *keygen*. Tento generátor, vytvořený nejčastěji schopným programátorem, je schopen vygenerovat libovolný počet platných sériových čísel. Zpětným překladačem se zjistí programový kód, popřípadě se lokalizuje podprogram, který se zaměřuje na ověřování správnosti.

²³¹ Například server Serials.ws [online][cit. 18.4.2011]. Dostupné na <<http://www.serials.ws/>>.

Dalším způsobem jak obejít požadavek sériového čísla je přímý zásah do programu, kterému se zpětnou dekompilací nařídí, aby žádné sériové číslo nevyžadoval. Takováto zpětná dekompilace, coby jedna z technik zpětného inženýrství²³², bývá často zakázána již v licenčních podmínkách programu²³³. Častou ochranou, používanou zejména u počítačových her, je vyžadovaná přítomnost originálního CD/DVD v příslušné mechanice po dobu jeho užívání. Takovéto CD/DVD bývají vybaveny ochranou, která znemožňuje jejich kopírování. Úmyslně nečitelná místa, nestandardní uspořádání dat a jiné techniky znemožní zpětnou čitelnost, případně už jeho vytvoření. I tato technika je však dávno prolomena. Naprosto běžně lze, dokonce legálně, sehnat programy, které se na tuto ochranu specializují a které případně vytvoří virtuální CD/DVD (jde o tzv. emulaci). Jejich prodej a užívání je argumentován ve stejném duchu jako P2P sítě a sice, že jsou určeny k legálnímu zálohování²³⁴. Tyto ochrany se také rovněž obcházejí modifikací programu.

Jako jedna z nejúčinnějších ochran se mi jeví nutnost aktivace produktu prostřednictvím Internetu. Pomínu-li aktivaci operačního systému Windows, pak neznámější formou internetové aktivace je systém Steam²³⁵ vyvinutý ve společnosti Valve²³⁶, která se specializuje na hry. Každý, kdo si zakoupí hru, kterou je nutno přes Steam aktivovat, k ní dostane unikátní účet (klíč), který musí pro aktivaci hry vložit. Bez aktivace hra nepoběží. I Steam se však nevyhne takovým problémům jako jsou krádeže účtů, či přetíženost centrálního systému, který oprávněným majitelům odmítal registraci.

9.3 Zastánci a odpůrci technologie DRM

Zastánci této technologie²³⁷ tvrdí, že je jejich výsostné právo hájit své zájmy a chránit svá díla před neoprávněným užitím. S tímto tvrzením nelze než souhlasit, a to zejména v

²³² Zpětné inženýrství (též reverzní inženýrství, z angl. *Reverse Engineering*, RE) je označení pro proces, jehož cílem je odkrýt princip fungování zkoumaného předmětu (například mechanického zařízení nebo počítačového programu), většinou za účelem sestrojení ekvivalentního předmětu, který ale není kopií originálu. Heslo „Zpětné inženýrství“ [online] encyklopedie.seznam.cz [cit. 13.4.2011].

Dostupné na <<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/445104-zpetne-inzenyrstvi>>.

²³³ Příkladem mohou být licenční podmínky programu SuperVAG [online] [cit. 18.4.2011]. Dostupné na <<http://www.carsoft.cz/licence.html>>.

²³⁴ Mezi takové nejoblíbenější programy patří Alcohol 120%, CloneCD a další.

²³⁵ Steam [online] [cit. 19.4.2011]. Dostupné na <<http://www.steampowered.com/v/index.php>>.

²³⁶ Valve [online] [cit. 19.4.2011]. Dostupné na <http://www.valvesoftware.com/>

²³⁷ Tedy povětšinou držitelé či vykonavatelé autorských práv.

ideálním případě, kdy by DRM bylo tak transparentní, že jej uživatel ani nezaregistruje a tato technologie by jej neomezovala v nakládání s dílem (souborem) v rámci smlouvy, kterou při legální koupi uzavřel.

Odpůrci²³⁸ však namítají, a dle mého oprávněně, přílišnou kolizi užití těchto technologií s ostatními zaručenými právy. Autorské právo totiž upravuje i taková jednání, které jsou legální i přes to, že k nim autor nedal souhlas. V naší právní úpravě se jedná o již probírané výjimky ustavené v § 30 a násl. AutZ²³⁹. Půjde tedy například o licence pro archivační účely či o knihovní licence. U výjimek spadající do oblasti veřejného zájmu²⁴⁰ se zavedla povinnost členských států, zavázaných a řídících se závazky vyplývající z tzv. Informační směrnice²⁴¹, povolit zavedení opatření, které umožní užití díla v takto vymezených případech. Tomuto však musí předcházet dvě nesplněné podmínky. A sice to, že toto zpřístupnění není zajištěno dobrovolně²⁴² a v přiměřené lhůtě²⁴³. Český zákonodárce toto ustanovení implementoval tak, že v daných případech náleží uživateli právo prolamovat ochranu, pokud jsou splněny podmínky ustanovení o svépomoci či krajní nouzi dle občanského zákoníku. V případě výjimky, kterou lze subsumovat pod rozmnožování pro soukromou potřebu²⁴⁴, již taková povinnost nevyplývá. Zákonodárce tedy musí vytvořit taková pravidla pro technické prostředky ochrany práv, aby na jedné straně vyhověl dalším požadavkům zákona (v rámci již zmíněných výjimek) a na straně druhé poskytnul dostatečný prostor k tomu, aby mohla být účinná technická ochrana vůbec vytvořena. Připuštění výkonu všech výjimek by totiž vedlo k nemožnosti vytvořit opravdu účinná technická opatření. Jinak řečeno, technický prostředek má být tak přiměřeně účinný, aby jej nebylo možno laikem snadno prolomit a zároveň natolik přístupný, aby vyhověl i dalším požadavkům zákona a požíval tak jeho ochrany. Právo na ochranu autorského práva na jedné straně a kupříkladu právo na zhotovení kopie pro osobní potřebu na straně druhé se tedy střetávají a bude jistě

²³⁸ Tedy povětšinou uživatelé.

²³⁹ Po poslední novele č. 216/2006 Sb. jde celkem o 17 výjimek.

²⁴⁰ Konkrétně se jedná o rozmnožování na papír či podobný podklad (§30a), malé citace (§ 31 odst.1 písm.b)), úřední licence (§ 34 písm. a)), veřejné archivační účely a náhrada zničené rozmnoženiny (§ 37 odst. 1 písm. a) a b)), licence pro zdravotně postižené (§ 38), záznam zhotovený vysílatelem (§ 38a odst. 2) a licence pro sociální zařízení (§ 38e odst. 2).

²⁴¹ Směrnice 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Úř. věst. L 167, 22. června 2001. s. 230 a násl. (dále také jen „Informační směrnice“).

²⁴² Dle čl. 6 odst. 3 pododst. 2 Informační směrnice.

²⁴³ Dle odst. 52 odůvodnění Informační směrnice.

²⁴⁴ Dle § 30 AutZ.

zajímavé sledovat jak si s tímto poradí soudy v případných sporech²⁴⁵.

Odpůrci dále technologii DRM vytýkají faktickou nemožnost spuštění ve všech mediálních přehrávačích, a to v důsledku toho, že ochrana prostřednictvím DRM je vyvíjena různými subjekty, které mají zájem na tom, aby tyto soubory šly přehrát výlučně na jejich přehrávačích. Tím se snaží udržet si své zákazníky na jedné technologické platformě²⁴⁶. DRM technologie se v minulosti dostala do problémů také poté, co byly zveřejněny informace o tom, že ochrana hudebních CD použitá společností Sony BMG obsahuje rootkity²⁴⁷, díky kterým se do aplikací dostával tzv. červ²⁴⁸. V neposlední řadě, co se argumentů odpůrců týče, je nutno konstatovat fakt, že pro „piráty“, tedy zkušené uživatele zabývající se ilegálním kopírováním ve velkém, není DRM žádným velkým problémem. Prolomení této ochrany zabral prozatím vždy jen zlomek času, který je potřebný k jeho vývoji²⁴⁹. DRM tak, dle odpůrců, komplikuje v současnosti život toliko poctivým

²⁴⁵ Například francouzský soud postavil ochranu DVD před kopírováním mimo zákon v kauze podané k soudu francouzským spotřebitelským sdružením UFC-Que choisissir na počátku roku 2004. Sdružení zde zastupovalo zákaznici, která se neúspěšně pokoušela zkopírovat DVD filmu na VHS pro svou matku. Odvolací soud v tomto případě prohlásil, že umístování antikopírovacích prvků na DVD disky porušuje právo jednotlivce na zhotovení kopie pro osobní potřebu a výrobce DVD jej musí v tomto konkrétním případě zpřístupnit. Soud navíc vytkl absenci výslovného upozornění výrobce na produktu. Na DVD disku byla jen malá zkratka CP, což mělo znamenat „copy prohibited“. V jiném případě spotřebitelé prohráli u versailleského soudu, kde se jednalo o CD francouzského zpěváka Alaina Souchona, vydaného EMI France. Versailleský soud uznal, že ochrana proti kopírování působí řadu technických problémů (díky různým systémům přehrávání CD), avšak zároveň prohlásil tuto ochranu za zcela oprávněnou, neboť CD disk obsahoval zřetelné upozornění.

SVATOSOVÁ, Helena (překlad). *Soud: Ochrana DVD před kopírováním porušuje právo jednotlivce na zhotovení kopie* [online]. itpravo.cz, 22. dubna 2005 [cit. 11.4.2011]. Dostupné na <<http://itpravo.cz/index.shtml?x=236715>>.

²⁴⁶ Příkladem může být Microsoft a jeho kapesní multimediální přehrávač Zune, který však neobstál v přímé konkurenci iPodu společnosti Apple Inc.

²⁴⁷ Rootkity se ve svém obecném pojetí snaží zamaskovat svou přítomnost v systému, a to tak, aby byly jen těžko odhalitelnými pro všechny antivirové i antispywarové aplikace. Rootkit může nějakou záškodnickou činnost vykonávat buď sám, nebo funguje „pouze“ jako tzv. backdoor (zadní vrátka) pro další akce útočníka.

BITTO, Ondřej. *Rootkity anebo po stopách kořenů zla* [online]. lupa.cz, 30. 11. 2005 [cit. 12.4.2011]. Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/rootkity-aneb-po-stopach-korenu-zla/>>.

²⁴⁸ Počítačový červ zvláštním typem počítačového viru. Ten se šíří v podobě infikovaných souborů nebo v síti Internet. Úspěšně infikovaný systém červ využije k odeslání své kopie na další systémy v síti a velmi rychle se tak rozšiřuje. Heslo „Computer worm“ [online]. wikipedia.org [cit. 14.4.2011]. Dostupné na <http://en.wikipedia.org/wiki/Computer_worm>.

²⁴⁹ Například krátce po uvedení formátů disků HD DVD a BlueRay se na diskusním fóru Doom9.org, zabývajícím se konverzí DVD, objevil příspěvek od uživatele muslix64. Ten v něm komunitě oznámil, že se mu podařilo dekodovat ochranu HD DVD (a následně i BlueRay) disků proti zkopírování. K tomuto počínu jej vedla již vytýkaná vada DRM technologií. Jeho legálně zakoupený film v tomto formátu totiž nebyl kompatibilní s jeho přehrávačem HD DVD. Několik dní tak strávil studiem ochrany použité pro tento formát - AACs (Advanced Access Content System) přičemž zjistil, že klíč potřebný k rozšifrování obsahu se nachází na disku samotném. Tento klíč byl schopen lokalizovat rovněž v operační paměti počítače, kde byl film přehráván. Na základě těchto znalostí pak zhotovil program, nazvaný jednoduše BackupHDDVD (resp. BackupBlueRay), který po vložení klíče umožní zkopírovat kompletní obsah HD DVD i BlueRay nosiče.

uživatelům, kteří si produkt legálně zakoupili ²⁵⁰. V konečném důsledku používání technologií DRM lze tvrdit, že tyto paradoxně přispívají k rozšíření počtu těch uživatelů, které DRM omezuje do té míry, že hledají alternativy k získání děl, představované samozřejmě povětšinou v jeho nelegálním stažení.

9.4 Budoucí vývoj DRM

Vývoj budoucího uplatnění DRM lze spatřovat v celkem čtyřech základních rovinách.

První možností bude stav, kde si výrobci konkurují svými vlastními, patentovanými systémy pro prodej, přehrávání a ochranu hudby. Jedná se o trh konkurenční, kde velké společnosti (zejména Apple a Microsoft), investují do vývoje nových hudebních přehrávačů a on-line hudebních obchodů. Hudba zakoupená v internetovém obchodě Zune od Microsoftu tak lze přehrát pouze na přehrávači Zune, hudba zakoupená v iTunes obchodě Apple půjde hrát jen na iPodech. Důvody nespokojenosti koncových zákazníků lze za této situace jednoduše odvodit. Nakoupí-li si někdo hudební sbírky od jednoho z patentovaných hudebních obchodů, zůstane navždy připoután k používání hudebních přehrávačů této jediné společnosti a naopak zakoupí-li si přehrávač, je připoután k nákupu hudby pouze z hudebního obchodu dané společnosti. Za povšimnutí stojí i postoj čelních představitelů shora uvedených společností Apple a Microsoft, kdy jak Steve Jobs, tak údajně i Bill Gates²⁵¹, DRM technologie v této stávající podobě odsuzují. Steve Jobs ve svém odůvodnění argumentuje zejména tím, že příjmy všech velkých vydavatelství jsou tvořeny převážně prodejem CD nosičů, které nejsou chráněny vůbec, popř. jsou chráněny pouze nedostatečně a v podstatě neúčinně. Jestliže je tedy chráněna minoritní část (cca 10%) prodeje hudby s ochranou DRM, pak je dle Jobse zřejmé, že na tom nemohou mít vydavatelství žádný podstatný zisk.

Druhou alternativu představuje sjednocení technologie DRM v rámci konkurenčního prostředí s cílem dosáhnout kompatibility mezi přehrávači různých společností. Koncovým

²⁵⁰ Nejnovější hry (konkrétně *Assasins creed 2*) se snaží o vzdálenou ochranu prostřednictvím DRM, kdy hru lze spustit a hrát pouze za současného připojení k serveru tvůrce hry (konkrétně Ubisoft). Zhruba týden po vydání hry byla i tato ochrana prolomena což paradoxně způsobilo, že pouze oprávnění držitelé této hry musí být konstantě připojeni k Internetu.

²⁵¹ HILL, Brandon. *Bill Gates Takes a Jab at DRM [online]* daillytech.com, 15. prosince 2006 [cit. 18.5.2011]. Dostupné na <<http://www.dailytech.com/article.aspx?newsid=5377>>.

zákazníkům by odpadla již zmiňovaná překážka v nutnosti sjednocení přehrávače a internetového obchodu a tyto by si tedy vybíral dle nabízených služeb. Podobný systém by jistě zvýšil konkurenční prostředí, jelikož by společnosti byly nuceny nabízet nadstandardní služby za účelem přilákání zákazníků, ať již v podobě vylepšení funkcí přehrávače, či přívětivého uživatelského prostředí. Z pohledu druhé strany, tedy ze strany držitelů autorských práv, je však takováto alternativa riziková, neboť DRM technologie je účinná pouze do té doby, dokud není odhalen princip na kterém funguje. A čím širší je počet těch, kteří tento princip znají (v tomto případě společnosti, které hudbu nabízejí), tím větší je samozřejmě pravděpodobnost jeho vyzrazení. V prostředí Internetu je únik takovéto informace o to zásadnější, neboť se během okamžiku rozšíří doslova po celém světě. Nadto koordinace nápravy prozrazení jednotného principu ochrany DRM vydáním nové či jiné verze DRM by byla velice složitá.

Veškeré shora uvedené skutečnosti, spolu s prozatím standardní zkušeností, že každá ochrana v rámci DRM, bez ohledu na dobu jejího vývoje a množství vložených investic, byla dříve či později prolomena, poukazuje na třetí možnost a sice úplné zrušení technologií DRM. Dle mého má právě tato alternativa svou budoucnost. Uživatelé Internetu jsou totiž stále více sofistikovanější a troufám si tvrdit, že v blízké budoucnosti bude každý běžný uživatel schopen jakékoliv ochrany DRM obcházet, a to jak již zmiňovanými „předpřipravenými“ prostředky k jejich prolomení, tak obrácením se na jiné zdroje (peer-to-peer), kde bude na požadovaných dílech tato ochrana již odstraněna. Správnou cestou se tak, dle mého názoru, vydal internetový obchod iTunes, který je dnes dominantním na poli (nejen) s hudbou nabízenou na Internetu, kdy skladby nabízí za malý poplatek, některé už dokonce bez DRM technologie.

Poslední, spíše jen teoretickou možností, je vytvoření takového systému DRM, který by na jedné straně umožnil výkon zaručených práv koncových uživatelů, který by je nikterak viditelně neomezoval v případě řádného užití zakoupených děl, na straně druhé by byl schopen odolat pokusům o prolomení ochrany a tím i zabezpečit ochranu práv autorů či jiných držitelů autorských práv.

Ochrana prostřednictvím DRM se prozatím tedy jeví jako problematická. Podařilo-li by se ji však odstranit hlavní vady, mohl by to být impuls ke vzniku technologie k ochraně autorských práv nejen v digitálním prostředí. Zmíněné vady lze vyčíst v argumentech, které

jsou uvedené výše. V první řadě bude nutno sjednotit systém této ochrany, aby se tak vytvořil jednotný standart, který bude tvořen formáty přehratelné na různých platformách a médiích tak, aby tak nebyl koncový uživatel krácen na svých právech. Technické prostředky by měly být primárně aplikovány takovým způsobem, aby nedocházelo k ovlivňování technické činnosti zařízení – nejlépe tedy tak, aby to koncový uživatel vůbec nepoznal. Bude rovněž nutno přizpůsobit stávající legislativu, která zatím staví DRM technologie až do pozice, omezující uživatele v jeho zaručených právech.

Již zmíněná zastánkyně *access right* (právo přístupu) J. Ginsburg uvádí, že lze očekávat budoucnost, kdy dojde k odstranění trvalých kopií autorských děl a nahrazení dočasným vnímáním²⁵². V ideálním případě si tak uživatel objedná nikoliv trvalou rozmnoženinu, nýbrž pouze právo na poslech či shlédnutí konkrétního díla a to v libovolném počtu. Toto *access right* jako takové v současnosti neexistuje *de iure*, nicméně se již vyskytuje *de facto* právě v podobě ochrany technických opatření omezujících přístup k dílu.

Renomovaná mezinárodní poradenská společnost PricewaterhouseCoopers odhaduje, že nalezení správného obchodního modelu by zvýšilo zisky mediálních společností o miliardy dolarů. Prozatím se však zdá, že veškeré snahy o vytvoření stabilní technické ochrany děl vyznívají naprázdno, a to zejména díky stále sofistikovanějším způsobům jejich prolomení zkušenými uživateli.

²⁵² GINSBURG, C. Jane. *From Having Copies to Experiencing Works: the Development of an Access Right in U.S. Copyright Law*. [online] papers.ssrn.com, 8. května 2000 [cit. 13.4.2011]. Dostupné na <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=222493>.

10. Úvahy de lege ferenda

Současný stav utváření a modifikace ochrany autorských práv na Internetu je neustále probíhající proces, který bude mít ještě dlouhé trvání. Na jedné straně zde stojí neochota oprávněných subjektů přizpůsobit se novým skutečnostem. Na straně druhé pak jsou koncoví uživatelé, kterým je prakticky dána možnost si dílo zdarma snadno opatřit. V souvislosti se současným (ne)možným postihem je tak pro tyto uživatele rozhodování jednoduché. Bude tak nejspíše nutno jasně definovat a zpřísnit pravidla, která se na užití děl v prostředí Internetu vztahují. S ohledem na přeshraniční působení Internetu bude tomuto faktu nutno přizpůsobit zejména pravidla na mezinárodní úrovni. Zde se však naráží na neochotu jednotlivých zemí opustit své tradiční autorskoprávní úpravy. Stejně jako na poli legislativním, ani z hlediska technické ochrany děl nelze v blízké budoucnosti očekávat razantní a hlavně opravdu účinné řešení.

Navrhovaná či uplatňovaná řešení ochrany autorských práv na Internetu prozatím vždy naráží na odmítavý postoj jedné ze dvou stran. Koncoví uživatelé si povětšinou stěžují na přílišné omezení jejich zaručených práv při (oprávněném) užití díla, autoři naopak na nedostatečnou ochranu. K řešení tohoto problému je možno přistupovat ze dvou stran. Mezinárodní a následně národní právní úpravy mohou buďto postihovat jednotlivé subjekty, jak je tomu doposud, případně mohou již dopředu těmto subjektům neoprávněné nakládání s dílem v prostředí Internetu znemožnit. V úvahu tak připadá například nabízet díla za tak nízkou cenu, která nebude koncové uživatele motivovat k tomu, aby si dílo sháněli jiným, nedovoleným způsobem²⁵³. Kompenzací za nízkou cenu by pak měl být vyšší počet řádně placících uživatelů. Webové stránky, jejichž působení shledají národní soudy v rozporu s příslušnou úpravou, by mohly být v rámci tohoto území blokovány poskytovateli připojení²⁵⁴. Přidělování IP adres či jiného identifikátoru, kterým by se koncový uživatel přihlašoval k Internetu, by se v budoucnu mohlo vázat na konkrétní subjekt²⁵⁵ atp.

²⁵³ Příkladem mohou být Internetové obchody typu iTunes či Amazon, nabízející díla za nízké ceny.

²⁵⁴ Tak jak je tomu například ve Velké Británii a dalších zemích v případě diskutovaného portálu The Pirate Bay.

²⁵⁵ V tomto případě by se bylo samozřejmě nutné vypořádat s otázkami odpovědnosti právnických osob, odpovědnosti v rámci volně přístupných Wi-Fi sítí atd.

Současná úroveň právní a technické ochrany děl umístěných na Internetu a jejich přepokládaný vývoj je však zatím, dle mého, fakticky nastaven ve prospěch koncových uživatelů, jejichž možnosti a počet neustále roste.

11. Závěr

Až do příchodu počítačové techniky bylo dílo vždy nějakým způsobem fixováno na hmotný objekt, na kterém bylo zachyceno. V případě knihy šlo o papír, u hudby o CD, u filmů pak o VHS či DVD. Poté se objevil nový – digitální formát záznamu díla. I nadále však bylo nutno při přenosu tohoto záznamu použít některý z dostupných hmotných prvků. S příchodem a rozmachem Internetu však padla i tato podmínka a dílo tak může být volně šířeno pouze v digitální podobě, bez ohledu na hmotný nosič. A právě této skutečnosti bude nutno komplexně přizpůsobit veškeré chápání v autorskoprávní oblasti.

Ve své práci jsem se snažil podchytit některé základní pojmy a aspekty související právě s autorskoprávní ochranou v specifickém prostředí Internetu.

V prvé řadě bylo nutno vytyčit a definovat specifické prostředí Internetu, ve kterém autorskoprávní vztahy probíhají. Dále bylo zapotřebí specifikovat předmět spadající do autorskoprávní ochrany. Tento předmět je nejen díky onomu specifickému prostředí řadou, které jsem se snažil kompletně zohlednit. Po definování předmětu – tedy toho co za dílo považujeme a co nikoliv, jsem se zaměřil na základní způsoby jeho užití v prostředí Internetu. Za stěžejní považuji zpřístupnění díla veřejnosti a jeho stažení koncovým uživatelem. Pro oba tyto způsoby jsem hledal zakotvení v našem autorském právu.

Zabýval jsem se rovněž problematikou licenčních ujednání se zaměřením na hlavní problémy způsobené online získáváním oprávnění k dílu. Zohlednil jsem také náležitosti uzavření licenční smlouvy a její zánik.

V části o volném software jsem se snažil vytyčit alternativy k tradičnímu chápání autorských práv k dílu. Jde o více či méně modifikované pojetí právem klasicky (tedy kompletně) chráněného díla vzniklé právě v internetovém prostředí.

Fakticky považuji za stěžejní, z hlediska ochrany autorských práv na Internetu, výměnu digitálních záznamů prostřednictvím peer-to-peer systémů a odpovědnost z toho plynoucí. V této části jsem se snažil popsat vývoj, fungování a důsledky tohoto způsobu sdílení dat. Vývoj je ilustrován na jednotlivých generacích P2P sítí. Funci těchto sítí porovnávám s centrálním způsobem sdílení dat. Součástí tohoto oddílu je rovněž pojednání o tom, jakým způsobem a s jakým úspěchem se snaží nejvýznamnější oprávněné subjekty (RIAA a MPAA) bojovat proti P2P sítím.

Právně stěžejní kapitola pojednává o různé míře odpovědnosti jednotlivých subjektů, které v prostředí Internetu vystupují. Zaměřil jsem se především na odpovědnost plynoucí z autorského zákona a ze zákona o některých službách informační společnosti. Zmínil jsem rovněž odpovědnost dle trestního a přestupkového zákona. Odpovědnosti každého z probíraných subjektů byla vždy doprovázena vzorovým, veřejnosti povětšinou známým případem, který již byl řešen před soudem.

V kapitole pojednávající o technických prostředcích ochrany práv jsem se snažil definovat, jakým způsobem a s jakou úspěšností se tyto prostředky zavádí. Že jde stále o problematickou oblast ochrany autorských práv jsem ilustroval rovněž na již řešeném případě a snažil jsem se nastínit budoucí vývoj technické ochrany autorských práv.

Úvahy de lege ferenda ve formě možného řešení či vývoje komplexní ochrany autorských děl jsou pak předmětem poslední kapitoly.

12. Resume

In my rigorous thesis I tried to describe some of the aspects of the copyright law within the specific area of Internet. This recently discovered world has forever changed the understanding of the copyright law, as we knew it. For the first time in our history, no substantial material is needed to distribute the final products. Suddenly, a new way distribution via digital records appeared. One of the last limitations of sharing products presented by the central sharing place (server) has fallen with the approaching of peer-to-peer sharing system. This system, thanks to its way of sharing and using, allowed people share mostly copyrighted products with just a tiny possibility of being punished. Together with growing Internet population – this abusing of copyright law is going to increase continuously. Nowadays lawmakers, lawyers and authors are trying to find the right receipt to catch the developing area of Internet and the copyrighted material on it. By now, such right and harmless solution doesn't exist yet. The fact is there is no way how to regulate and punish effectively the violation of copyright laws without limitation of authorized users.

I started my thesis with definition of Internet environment together with the subject protected by copyright law in this worldwide spread phenomenon within the valid Czech law. I described all the exemption that might occur.

The thesis continued with the legal definition of basic ways of (ab)using this copyrighted products via Internet such as uploading and downloading.

Another part of the thesis deals with authorized use of copyrighted work by using the license agreement. I discussed the specific ways of making the license agreement not only in the specific world of Internet. All the essentials of the license agreement were mentioned in this chapter.

There are specific licenses used on the Internet described in another chapter such as free software, open source software etc. which are described and subsumed within the valid Czech law.

I tried to describe the peer-to-peer sharing. Its rise and functions. On the specific legal cases I tried to refer to the continuous fight between companies representing authors and (mostly) peer-to-peer providers.

I described the liability for damage of the various subjects within the Internet. I tried to define the responsibility for their behavior and describe it according to Czech legislation. The part of each chapter concerning subject's responsibility was a well-known legal case.

The last chapter defined the Digital Right Management. I discussed the possible access control methods. I summarized the advantages and disadvantages of this type of protection and illustrated today's situation together with the possible future evolution of the Digital Right Management. The part of this chapter was a sample legal case as well.

There are many ways of protecting the copyrighted material published on the Internet. Yet none of them is sufficient enough. Legislation together with some effective DRM technology will have to create an environment where copyright will be protected enough on one side and the authorized persons won't be limited by their use on the other. Such effective solution doesn't exist yet. Therefore there is no chance that the rising disputes between the authors and users will calm down in the near future.

13. Seznam použité literatury

Monografie

ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha : Linde Praha, 2003, 252 s.

SMEJKAL, Vladimír. *Internet a §§§*. Praha: Grada Publishing, 2001, 166 s.

TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon - komentář*, 1.vydání, Praha: C.H. Beck, 2007, 989 s.

TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Přehled práva duševního vlastnictví 2. Česká právní ochrana*. Brno: Doplněk, 2006, 114 s.

KŘÍŽ, Jan, HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika, In KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné 3*. Praha : ASPI Publishing, 2002, 330 s.

SMEJKAL, Vladimír a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů, 2. aktualizované a rozšířené vydání*, Praha: C.H.Beck, 2004, 491 s.

KŘÍŽ, Jan, HOLCOVÁ, Irena, KODAČ, Jiří, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon a předpisy související - komentář, 2.aktualizované vydání*, Praha : Linde Praha, 2005, 792 s.

LÖWENBACH, Jan. *Právo autorské*, Praha: Československý kompas, 1927, 508 s.

KNAP, Karel. *Autorské právo*, Praha: Orbis Praha, 1960, 303 s.

CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon - komentář*, 3.vyd, Praha: C.H. Beck, 2007, 640 s.

CARVER, Brian W. Share and share alike: understanding and enforcing open source and free software licenses. Berkeley Technology Law Journal. Berkeley: UC Berkeley School of Law, 2005, 39 s.

ŠTĚDRONĚ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 220 s.

Prof. Judr. DUŠAN HENDRYCH & kolektiv, *Právníký slovník*, C.H. Beck 2001, 1189 s.

ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní zákoník II – komentář*, Praha : C. H. Beck, 2009, 1213 s.

POLČÁK, Radim. *Právo na internetu – spam a odpovědnost ISP*. Brno : Computer Press, a.s., 2007, 150 s.

LESSIG, Lawrence. *The Future of Ideas: The Fate of the Commons in a Connected World*, New York: Random House, 2001, Inc. 354 s.

Články

FALADOVÁ, Adéla, KOKOŠKOVÁ Anna. *Autorský zákon po vládní novele*. *Poradce*, 2007, č. 2, s. 190.

DOBEŠ, Petr. Technické prostředky ochrany autorských práv z pohledu mezinárodního, evropského a českého práva po zásadní novele autorského zákona – 1. část. *Právní rozhledy*, 2006, č. 17, s. 620.

SMEJKAL, Vladimír, ŠVESTKA, Jiří - Odpovědnost za škodu při provozu informačního systému, aneb nemalujme čerty na zeď. *Právní rozhledy*, 2005, ročník 13, č. 19, str. 719

DOBEŠ, Petr. Technické prostředky ochrany autorských práv z pohledu mezinárodního, evropského a českého práva po zásadní novele autorského zákona – 1. část. *Právní rozhledy*, 2006, č. 17, s. 620.

Důvodová zpráva k novele autorského zákona č. 216/2006 Sb.

SATRAPA, Pavel. *Proxy cache z pohledu druhé strany* [online]. Lupa.cz, 1. 6. 1998 [cit. 27.1.2011]. Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/proxy-cache-z-pohledu-druhe-strany>>

NIKULAINEN, K. *OPEN SOURCE SOFTWARE: WHY IS IT HERE AND WILL IT STICK AROUND?* (2004) 1:1 SCRIPT-ed, s. 13. [online]. law.ed.ac.uk [cit. 18. 4. 2011]. Dostupné na <<http://www.law.ed.ac.uk/ahrc/script-ed/docs/opensource.asp>>

STEVE H. Lee – *Open Source Software Licensing*, 1999 [online]. cyber.law.harvard.edu [cit. 26.5.2011]. Dostupné na <<http://www.cyber.law.harvard.edu/openlaw/gpl.pdf>>

CEPL, Matěj. *Právní rozbor dvou volných licencí z hlediska českého práva* [online], ceplovi.cz, 24. ledna 1999 [cit. 29.5.2011]. Dostupné na <<http://ceplovi.cz/matej/clanky/oplana.html>>

BEDNÁŘ, Vojtěch. *BitTorrent - Spása P2P nebo nový svět?* [online]. Lupa.cz, 8. 3. 2004 [cit. 26.2.2011]. Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/bittorrent-spasa-P2P-nebo-novy-svet/>>

OTEVŘEL, Petr. *Jak se autorské právo staví k DRM technologiím? (1.)*. [online] lupa.cz, 1.září 2005 [cit. 11.4.2011]. Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/jak-se-autorske-pravo-stavi-k-drm-technologiim-1/>>

MIKLÍK, Aleš. *Výměnné sítě jsou nelegální, ale karavana jede dál*. [online] 29. června 2005 [cit. 25.3.2011]. Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/vymenne-site-jsou-nelegalni-ale-karavana-jede-dal/>>

IVERSON, Jon. *Riaa heavy handed?* [online]. preview.stereophile.com, 23. srpna 2004 [cit. 25.3.2011]. Dostupné na <<http://preview.stereophile.com/news/082304survey/index.html>>

KŘIVKA, Vladimír. *Filmový průmysl boduje, padají tresty za natáčení v kině* [online]. TÝDEN.CZ, 12. ledna 2008 [cit. 26.3.2001]. Dostupné na <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/filmovy-prumysl-boduje-padaji-tresty-za-nataceni-v-kine_38479.html>

BITTO, Ondřej. *Rootkity anebo po stopách kořenů zla* [online]. lupa.cz, 30. 11. 2005 [cit. 12.4.2011]. Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/rootkity-aneb-po-stopach-korenu-zla/>>

SVATOSOVÁ, Helena (překlad). *Soud: Ochrana DVD před kopírováním porušuje právo jednotlivce na zhotovení kopie* [online]. itpravo.cz, 22. dubna 2005 [cit. 11.4.2011]. Dostupné na <<http://itpravo.cz/index.shtml?x=236715>>

Server *Recording Industry vs. The people. Marie Lindor to Move for Summary Judgement*. [online]. recordingindustryvspeople.blogspot.com, 3. února 2006 [cit. 25.3.2011]. Dostupné na <<http://recordingindustryvspeople.blogspot.com/2006/02/marie-lindor-to-move-for-summary.html>>

Studie Felixe Oberholzer-Gee z Harvard Business School a Kolemána Strumpfa z Univerzity of North Carolina.[online]. unc.edu [cit. 27.3.2011]. Celé znění je dostupné na <http://www.unc.edu/~cigar/papers/FileSharing_March2004.pdf>

Electronic frontier foundation. *RIAA v. The People: Five Years Later*, [online] scribd.com [cit. 3.4.2011]. Dostupné na <<http://www.scribd.com/doc/266105/RIAA-v-The-People-Four-Years-Later>>

The Pirate Bay Trial: The Official Verdict – Guilty [online]. torrentfreak.com, 17.dubna 2009. [cit. 15.5.2011]. Dostupné na <<http://torrentfreak.com/the-pirate-bay-trial-the-verdict-090417/>>

Pirate Bay lawyer calls for retrial [online]. thelocal.se, 23.srpna 2009. [cit. 15.5.2011]. Dostupné na <<http://www.thelocal.se/19028/20090423/>>

FIVEASH, Kelly. *Pirate Bay verdict: Three operators lose appeal* [online]. theregister.co.uk, 26.listopadu 2010. [cit. 16.5.2011]. Dostupné na <http://www.theregister.co.uk/2010/11/26/pirate_bay_appeal_verdict/>.

Internetové stránky

Heslo „Internet“ . Dostupné na <<http://cz.wikipedia.org/wiki/Internet>>

Aktuální statistiky počtu uživatelů Internetu. Dostupné na
<<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>>

Přehled nejbohatších lidí v USA. Dostupné na <<http://www.forbes.com/wealth/forbes-400/list>>

Volná díla ke stažení. Dostupné na <http://homepage.mac.com/kaotech/Free_Books.html>

Projekt Gutenberg. Dostupné na <<http://www.gutenberg.org>>

Seřazení prohlížečů sestupně co do počtu uživatelů dle statistik. Dostupné na
<http://www.w3schools.com/browsers/browsers_stats.asp>

Heslo „Uniform Resource Locator“. Dostupné na <<http://cs.wikipedia.org/wiki/URL>>

Open source poštovní klient Mozilla Thunderbird a její licenční podmínky pro koncové uživatele. Dostupné na <<http://www.mozilla.com/en-US/legal/eula/thunderbird.html>>

Mozilla Public Licence. Dostupné na <<http://www.mozilla.org/MPL/MPL-1.1.html>>

Text licenčního "THE BEER-WARE LICENSE". Dostupné na
<<http://people.freebsd.org/~phk/>>

Licenční podmínky Mozilla. Dostupné na
<<http://mxr.mozilla.org/mozilla/source/nsprpub/pr/src/malloc/prmalloc.c#68>>

Licenční podmínky Wikipedia. Dostupné na <<http://www.wikipedia.org/>>

Zákony ČR - Portálu veřejné správy České republiky. Dostupné na
<http://portal.gov.cz/wps/portal/_lp.814/0/_s.155/708/_mc/709-698-707-22508-694/_s.155/701>

Osobní stránky R. Stallmana. Dostupné na <<http://www.stallman.org/>>

Kompletní znění dokumentu GNU Manifesto. Dostupné na
<<http://www.gnu.org/gnu/manifesto.html>>

GNU Project, “The free software definition”. Dostupné na
<<http://www.gnu.org/philosophy/free-sw.html>>.

Úplné znění General Public Licence. Dostupné na

<<http://www.gnu.org/licenses/gpl.html>>

Úplné znění GNU Free Documentation License. Dostupné na

<<http://www.gnu.org/licenses/lgpl.html>>

Úplné znění GNU Lesser General Public License. Dostupné na

<<http://www.gnu.org/licenses/fdl.html>>

Úplné znění Affero General Public License . Dostupné na

<<http://www.gnu.org/licenses/agpl-3.0.html>>

Domovské stránky organizace Opensource Initiative: Dostupné na

<<http://www.opensource.org/>>

Domovské stránky Gnutella. Dostupné na: <<http://www.gnutella.com/>>

Domovské stránky programu TotalCommander. Dostupné na

<<http://www.totalcommander.cz/>>.

Secure FTP. Dostupné na <<http://www.glub.com/products/secureftp/>>

Domovské stránky programu Bittorrent. Dostupné na <<http://www.bittorrent.com/>>

Domovské stránky organizace RIAA. Dostupné na <<http://www.riaa.com/>>

Domovské stránky organizace MPAA. Dostupné na <<http://www.mpaa.org/>>

Podmínky Open Source Initiative. Dostupné na <<http://www.opensource.org/docs/osd>>

Projekt Freenet. Dostupné na <<http://sourceforge.net/projects/freenet/>>

Plné znění kauzy Betamax. Dostupné na

<<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?navby=CASE&court=US&vol=464&page=417>>

Plné znění kauzy MGM vs. Grokster. Dostupné na

<http://www.eff.org/IP/P2P/MGM_v_Grokster/04-480.pdf>

Volba zákazníků o nejhorší společnost v USA. Dostupné na

<<http://consumerist.com/consumer/worst-company-in-america/riaa-wins-worst-company-in-america-2007-245235.php>>

Domovské stránky systému Source Identification Code (SID). Dostupné na

<<http://www.ifpi.org/>>

System SID. Dostupné na
<https://www.ip.philips.com/download_attachment/6623/sid_implementationguide.pdf>

Zahraniční privátní P2P server <www.torrentleech.org>

Český privátní P2P server <www.tracker.czech-server.com/>

Domovské stránky portal Webzdarma. Dostupné na <<http://www.webzdarma.cz/>>

Reportáž TV Nova o kauze pořízení kinoripu. Dostupné na
<<http://www.youtube.com/watch?v=nEwb7wyvmQY>>

Domovské stránky České protipirátské unie. Dostupné na <<http://www.cpufilm.cz/>>

Vyjádření zástupkyně České protipirátské unie. Dostupné na <<http://m.lupa.cz/clanky/pripad-kinorip/>>

Rozhovor s p. Satangelo. Dostupné na
<<http://www.mp3newswire.net/stories/5002/Santangelo.html>>

Veřejná sbírka na p. Satangelo. Dostupné na <<http://www.P2Pnet.net/goliath/>>

Domovské stránky portálu Bluehost.com. Dostupné na <<http://www.bluehost.com/>>

Kauza iiNET. Dostupné na
<<http://www.scribd.com/doc/26343660/Roadshow-Films-v-IiNet-Limited-No-3-2010-FCA-24-3>>

Domovské stránky společnosti iiNET. Dostupné na <<http://www.iinet.net.au/index.html>>

Domovské stránky portálu Serials.ws. Dostupné na <<http://www.serials.ws/>>

Heslo „Zpětné inženýrství“ [cit. 13.4.2011]. Dostupné na
<<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/445104-zpetne-inzenyrstvi>>

Licenční podmínky užívání programu SuperVAG. Dostupné na
<<http://www.carsoft.cz/licence.html>>

System Steam. Dostupné na <<http://www.steampowered.com/v/index.php>>

Domovské stránky společnosti Valve. Dostupné na <<http://www.valvesoftware.com/>>

Heslo „Computer worm“. Dostupné na <http://en.wikipedia.org/wiki/Computer_worm>

Domovské stránky společnosti first4internet.co.uk. Dostupné na
<<http://www.first4Internet.co.uk/>>

Domovské stránky neziskové organizace Electronic Frontier Foundation. Dostupné na <<http://www.eff.org/>>.

Domovské stránky společnosti Apple Inc. Dostupné na <<http://www.apple.com/hotnews/>>

Vyjádření Billa Gatese k DRM. Dostupné na <<http://www.dailytech.com/article.aspx?newsid=5377>>.

Domovské stránky společnosti PricewaterhouseCoopers International Limited. Dostupné na <<http://www.pwc.com/>>

Judikatura

Usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 5 Tdo 234/2009 ze dne 25. 3. 2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 11. května 1944, sp. zn. Rv II 579/43.

Usnesení Nejvyššího soudu 5 Tdo 160/2005 ze dne 01.03.2005 a usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 124/2004 ze dne 30. 9. 2004.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 5 Tz 130/92 z 26. února 1993.

Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě, pobočka Olomouc, sp. zn. 2 To 622/9519 ze dne 19. 10. 1995.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 2 Tzn 46/96 ze dne 17. 7. 1996.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17.7.1996 ve věci sp.zn. 2 Tzn 46/96

Zákony a mezinárodní smlouvy právního řádu ČR

Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 216/2006, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb. , o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony s účinností od 22. 5. 2006.

Zákon č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti).

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů, Úř. věst. L 122 , 17.května 1991, s. 42 a násl.

Směrnice 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Úř. věst. L 167, 22. června 2001, s. 237.

Směrnice

. Úř. věst. L 111, 5. května 2009, s. 16 a násl.

ochrany autorsk
2006, s. 12 a násl.

, Úř. věst. L 372, 27. prosince

Směrnice

, Úř. věst. L 157, 20. dubna 2004, s. 38.

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886, ve znění revize z roku 1971.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o určitých aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodního styku v rámci vnitřního trhu, Úř. věst. L 178, 17. července 2000, s. 399 a násl.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací, Úř. věst. L 201, 31. července 2002, s. 37 a násl

14. Seznam klíčových slov

autorské právo, autorské dílo, volné užití, nahrání díla, stažení díla, Internet, , licenční smlouva, výhradní licence, volný software, open source, shareware, freeware, public domain, peer to peer, odpovědnost, digital right management

copyright, author's work, fair use, uploading, downloading, Internet, license agreement, exclusive license, free software, open source, shareware, freeware, public domain, peer to peer responsibility, digital right management